

«...ПОТУЖНО ТА БЕЗПОВОРОТНО ПІДТРИМАЛИ КУРС УКРАЇНИ НА ЄВРОПУ!»

Звернення Президента України Петра Порошенка з приводу завершення виборів до Верховної Ради 26 жовтня
Дорогі співвітчизники!
Вітаю вас зі святом демократії!

Щойно закрилися виборчі дільниці, на яких десятки мільйонів громадян обирали нову Верховну Раду. Виборча кампанія і день голосування відбулися чесно, демократично й прозоро, з високим рівнем політичної конкуренції. Відповідно до європейських стандартів пройде і підрахунок голосів, який щойно розпочався, і я дуже сподіваюся, що швидко закінчиться.

Результати екзит-полів дають підстави зробити перші висновки. Не далі як вчора я просив вас проголосувати за демократичну, реформаторську, проукраїнську та проєвропейську більшість. Дякую, що почули і підтримали цей заклик!

Конституційна більшість — понад три чверті виборців, які взяли участь у голосуванні, — потужно та безповоротно підтримали курс України на Європу!

Українська влада, яка йшла на вибори кількома колонами, отримала переконливий вотум довіри від народу. Списки провладних партій набрали більше 50%. Такого рівня підтримки на парламентських виборах українська влада не здобувала ще ніколи. Та я розумію, що це кредит, який ми важко та самовідданою працею ще довго маємо повертати людям.

Не може не тішити і той факт, що більшість виборців висловилися за ті політичні сили, які підтримують Мирний план Президента, шукають політичних способів врегулювання ситуації на Донбасі, приділяючи при цьому належну увагу зміцненню наших Збройних Сил.

У явній меншості залишилися прибічники силового вирішення ситуації. І взагалі — всі демагоги та популісти, які намагалися звабити виборців простими рецептами для «лікування» надзвичайно складних проблем, які зараз стоять перед державою. Люди проголосували за політичну більшість з потужним реформаторським потенціалом.

(Продовження на 2-й стор.)

«КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ» В ЗОНІ АТО

Військовий капелан отець Роман біля свого намету-каплички

Просвітяни з Луганська: «Світлиця» і СВОБОДА завжди поруч!

Бійці з оберегом від «світличанки» зі Львова Галини Швець

НАЦІЯ ЗРІЄ В БОРНІ І В МОЛИТВІ

Сергій ЛАЩЕНКО, власкор «КС»

Коли закінчив писати про Свистунівський Шевченківський фестиваль, то зрозумів, що багато інформації про Луганщину залишилося «за кадром». Тому зараз більше зупинюся на повсякденному житті цього краю. Звичайно, я мав певну інформацію про регіон. По-перше, неодноразово бував на Донбасі у більш благополучні часи, а по-друге, всю дорогу до Харкова спілкувався з луганським просвітянином Іваном Захарченком, який встиг побувати в полоні у лугандонівців. Звичайно, Донецька і Луганська області не є абсолютно ідентичними. Але ще більше різняться між собою аграрна північ (по суті, це Слобожанщина) і промисловий південь Луганщини. Сьогодні я більше розповім про слобідську частину краю.

УКРАЇНА НЕОДНОРІДНА. В ЦЬОМУ ЇЇ ВРАЗЛИВІСТЬ І СИЛА

...Зона АТО почалася для нас з Миколайовичем ще в Луцьку, у приміщенні філармонії. Саме звідти рано-вранці мав вирушати автобус на схід. Можна було переночувати, дочекатися ранку, сидячи на стільцях, але що то за сон? Тому вирішили ночувати на бетонній підлозі, резонно вважаючи, що лежачи спати легше, ніж сидячи. А якщо буде холодно, то стільці від нас нікуди не втечуть. Добре, що нам дозволили порвати старий картонний ящик, тому два шари картону трішки рятували нас від безжального холоду бетонної підлоги. А ще був шматок брезенту і якісь старі піджаки. Спочатку вдалося трохи задрімати, але потім холод безпардонно нагадав про себе. Тішила думка про те, що нашим військовим на блокпостах наряд чи тепліше. А не відчуєш буднів армії, то й не напишеш нічого доброго.

О шостій ранку до філармонії під'їхав автобус, звільнивши нас із Миколайовичем від необхідності мерзнути на бетоні. Підійшли й люди — артисти Волинського народного хору. Вирушили в путь. Їхати в автобусі було значно тепліше і цікавіше. Луганський просвітянин «в екзилі» прикипів до вікна і вивчав пейзажі польського краю. Признався, що як краєзнавець його цікавить маса деталей. Не знаю, на що звернув увагу Іван Миколайович, але я встиг помітити, що і без того великі площі лісів Волині, Рівненщини і Житомирщини скоро суттєво збільшаться. Грунти не надто родючі, обробляти землю не вигідно (за нинішніх умов, принаймні), тому природа скористалася моментом і кинула в бій всі свої зелені сотні, курені і полки. Це образно, звичайно... Тому поля швид-

Священик з Луганщини отець Володимир

ко заростають як не сосновими лісами, то вільхою і березою або ж грушею-дичкою. А ось на Полтавщині — все по-іншому. Ниви чорноземні, тому й не запушені, гарно оброблені, тому й лісонасаджень там менше — хіба що лісосмуги. Але ж у кого повернеться язик сказати, що наше Полісся погане?

До речі, на Полтавщині вже помітними стають ознаки русифікації. Ну, ось, скажімо, стоїть при дорозі ресторан «Каспій». А чому не «Ворскла» або хоча б «Азов»? Поява ресторану з такою назвою була б малоймовірною на Волині й Поділлі, я вже не кажу про Галичину. Але Україна наша є такою, як є... І якби не загребуші сусіди, то кому від такого розмаїття назв було б гірше?

Звичайно, українці у попередні десятиліття продемонстрували певну легковажність. Адже всім зрозуміло було, що сепаратистські тенденції на сході існують і навіть посилюються...

(Продовження на 6-й стор.)

КРИМСЬКА СВИТЛИЦЯ

ЗАСНОВНИКИ:
Міністерство культури і туризму України,
Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка,
трудова колектив підприємства «Об'єднана редакція газети «Кримська світлиця»

За вагомий внесок у справу українського національного відродження, розбудову та зміцнення Української держави редакція газети «Кримська світлиця» нагороджена медаллю Всеукраїнського товариства «Просвіта» «БУДІВНИЧИЙ УКРАЇНИ»

Головний редактор
Віктор КАЧУЛА

Газета зареєстрована Міністерством юстиції України
Регістраційне свідоцтво КВ № 12042-913ПР від 30.11.2006 р.
Індекс: 90269

Редакція не завжди поділяє думки авторів публікацій, відповідальність за достовірність фактів несуть автори.

Рукописи не рецензуються і не повертаються. Літвування з читачами - на сторінках газети.

Матеріали для друку приймаються в електронному вигляді. Редакція залишає за собою право скорочувати публікації і редагувати мову.

ТЕЛЕФОНИ:
головного редактора -
(067) 650-14-22
(050) 957-84-40

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
95006, м. Сімферополь, вул. Гагаріна, 5, 2-й пов., к. 13 - 14
e-mail: kr_svit@meta.ua
http://svitlytsia.crimea.ua

Віддруковано в ТОВ «МЕГА-Поліграф», м. Київ, вул. Марко Вовчок, 12/14, тел. (044) 581-68-15
e-mail: office@mega-poligraf.kiev.ua
Тираж — 5000

ВИДАВЕЦЬ -
ДП «Національне газетно-журнальне видавництво»

03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1, тел./факс (044) 498-23-65
Р/р 37128003000584 в УДКСУ у м. Києві МФО 820019
код ЄДРПОУ 16482679
E-mail: vidavnytvo@gmail.com

Розповсюдження, передплата, реклама: тел. +38(044) 498-23-64; +38 (050) 310-56-63

«...ПОТУЖНО ТА БЕЗПОВОРотно ПІДТРИМАЛИ КУРС УКРАЇНИ НА ЄВРОПУ!»

(Закінчення. Поч. на 1-й стор.)

Ще один важливий, дуже символічний підсумок. Народний суд, вище якого лише суд Божий, виніс смертний вирок Комуністичній партії України. Вперше за 96 років в українському парламенті не буде комуністів. Я вас вітаю з цим! Українці завдали вирішального удару по п'ятій політичній колоні!

Справедливість восторжествувала і щодо Партії регіонів, яка взагалі не змогла взяти участь у виборах у зв'язку з повною втратою довіри виборців. Вибори — це є найкраща люстрація, я завжди це казав.

ЦЕНТРАЛЬНА виборча комісія підрахувала явку виборців на всіх 198 виборчих округах станом на момент закриття дільниць. Вона становить 52,42%. Такі дані оприлюднені на сайті ЦВК.

Найбільшу активність продемонстрували виборці Львівщини — 70%. Найнижчою передбачувано стала явка у Донецькій і Луганській областях — 32,4% та 32,87% відповідно. Серед киян правом голосу скористалися 55,86% виборців.

НА МОМЕНТ підписання газети до друку ЦВК опрацювала близько 99% електронних протоколів дільничних виборчих комісій.

Згідно з інформацією, розміщеною на офіційному сайті ЦВК, «Народний фронт» набирає 22,17%, «Блок Петра Порошенка» — 21,82%, об'єднання «Самопоміч» — 10,99%, «Опозиційний блок» — 9,38%, Радикальна партія Олега Ляшка — 7,44%, «Батьківщина» — 5,68%.

«Свобода» і КПУ не здолали 5-відсотковий бар'єр. У них відповідно — 4,72% і 3,86% голосів. Усі інші політичні сили мають нижчі показники.

ЄВРОСОЮЗ вітає проведення демократичних парламентських виборів в Україні та чекає на співпрацю з новим урядом. Про це йдеться у спільній заяві президента Європейської ради Германа Ван Ромпея і президента Єврокомісії Жозе Мануеля Баррозу, повідомляє власний кореспондент «Укрінформу» у Брюсселі.

В ЄС назвали ці вибори «перемогою народу України і демократії» та заявили про очікування якнайшоршого формування нового уряду та готовності співпраці з ним і новою Верховною Радою. «Ми вкотре заявляємо про важливість проведення місцевих виборів на Донбасі, які відбудуться пізніше, відповідно до українського законодавства, що має слугувати деескалації і реформам через всеохоплюючий діалог між українською владою і демократично обраними депутатами», — також заявили Ромпей і Баррозу.

ПРЕЗИДЕНТ США Барак Обама привітав народ України з проведенням успішних виборів до Верховної Ради та закликав Росію притримати підконтрольних їй терористів на сході України, які намагаються завдати демократичним процесам.

Про це йдеться в оприлюдненій у понеділок заяві глави Білого дому, передає власний кореспондент «Укрінформу».

Дорогі співвітчизники! Результати екзит-полів показують, що я не помилюся, приймаючи рішення про позачергові вибори парламенту. І, коли за кілька днів уже побачу офіційні дані, напевно, зможу сказати, що як Президент я задоволений підсумками голосування.

Перезавантаження влади завершується. Звільнення зараз з реформами — смерті подібно. Тому я очікую якнайшвидшого формування нової коаліції. І хоча це обов'язок політичних партій та народних депутатів, як Президент не буду стороннім спостерігачем. Я максимально прискорюватиму цей процес,

який має завершитися формуванням нового уряду та ухваленням першого пакету реформаторських законів.

Моя команда вже підготувала ґрунтовний проект коаліційної угоди. Вона — не про посади. Вона — про принципи та ідеали, про реформи та конкретні закони. Вона — про зміни на краще для всіх та кожного. Дорогі українці!

Безмежно дякую вам за підтримку демократичного курсу!

Ще раз вітаю з днем справді народного волевиявлення!

Час єднатися заради Вітчизни!
Слава Україні!

Сполучені Штати, підкреслив Обама, також продовжуватимуть підтримувати суверенітет і територіальну цілісність України, що є основою мирного врегулювання конфлікту на сході країни, а також повернення анексованого Росією Криму. «США стоятимуть разом з народом України у його прагненні побудувати більш безпечне, процвітаюче й демократичне майбутнє».

Президент США підкреслив, що офіційний Вашингтон не визнає жодних інших виборів, які відбуватимуться в районах, підконтрольних сепаратистам, та йтимуть урозріз із законодавством України, прохадитимуть без згоди та безпосереднього керівництва з боку української влади.

ПАРЛАМЕНТСЬКІ вибори мобілізували українців, засвідчили формування справжньої політичної нації і зцементували європейську ідентичність України. Про це заявив президент Європарламенту Мартін Шульц, коментуючи хід та результати позачергових виборів до Верховної Ради.

«Я вітаю український народ із його сміливістю і демократичним рішенням. Шлях, який розпочався із демократичного спротиву на Майдані та привів до відновлення інституцій через вибори нових Президента і парламенту, нині завершений. Найсерйозніша криза в українській історії мобілізувала українців, як ніколи раніше, і створила справжню політичну націю, зцементувала європейську ідентичність України», — наголосив Шульц. Він зазначив, що українці можуть пишатися своєю свободою, набутою за результатами вільних виборів, що підтверджують міжнародні спостережні місії. Водночас Шульц висловив жаль у зв'язку з тим, що вибори не відбулися на захоплених бойовиками українських територіях, а також в анексованому Росією Криму.

ПОЗАЧЕРГОВІ вибори до Верховної Ради 26 жовтня в Москві розцінюють як такі, що відбулися. Про це сказав у понеділок заступник голови МЗС РФ Григорій Карасін.

«Ми чекаємо офіційного підбиття підсумків, поки йдуть досить суперечливі відомості. Але вже зараз ясно, що вибори, незважаючи на досить жорстку і брудну кампанію, відбулися», — підкреслив він. Той розклад сил, який поки вимальовується, напевно, дозволяє керівництву України всерйоз зайнятися вирішенням кореневих проблем свого суспільства», — зазначив він.

ЧИ БУДУТЬ ПОЧУТІ УКРАЇНЦІ ЄВПАТОРІЇ?

23 жовтня новопризначена «голова міської ради» Євпаторії Олеся Харитоненко на прохання керівників національно-культурних і релігійних громад міста провела з ними зустріч в управлінні міжнародних відносин.

Звертаючись до зібрання, «голова» міста зазначила, що хоче поближче познайомитися з громадськими діячами, дізнатися про проблеми та налагодити співпрацю. Також Олеся Харитоненко підкреслила, що співпраця з громадськими діячами стане одним із пріоритетів міської «ради»: при «голові» міста буде створено громадську раду, до якої увійдуть представники національних громад міста.

Українську громаду Євпаторії на зустрічі представляли голова осередку «Союз Українок» Віра Ковальчук, голова осередку ВУТ «Просвіта» Ігор Котар і настоятель громади УГКЦ о. Богдан Костецький.

Під час проведення зібрання стався неприємний інцидент. Голова міської організації культурно-просвітницького товариства кримчаків «Кримчахлар» Марк Пурім (Агатов), давно відомий не лише своєю письменницькою та публіцистичною діяльністю, а й неприхованою українофобією, виступив з ініціативою демонтувати дерев'яний Хрестовозвиженський храм-музей УПЦ КП на вулиці Інтернаціональній. Час від часу вимахуючи сто- сом документів, Пурім до- в- див, що саме існування цього храму в місті є незаконним, що його присутність у житловому кварталі заважає мешканцям, і погрожував судовими позовами проти місцевої громади УПЦ КП, настоятель якої о. Ярослав Гонтар з невідомих причин на зібранні присутнім не був.

Більш ніж 10 років парафіяни разом з настоятелем намагалися надання земельної ділянки під будівництво храму в Євпаторії. Місцева влада, яка повністю ігнорувала вирішення цього питання, всіляко сприяла лише одній конфесії — УПЦ МП, і зрештою в листопаді 2013 року прислала демонтувати храм, який буцімто був збудований самовільно, без дозвільної документації. Тогочасний

Петро Вольвач, голова Кримської філії НТШ, проголосував у Херсоні...

ПОНАД 12 ТИСЯЧ КРИМЧАН ВЗЯЛИ УЧАСТЬ У ВИБОРАХ

26 жовтня в Україні відбулися дострокові вибори до Верховної Ради. Вибори проходили за зміщеною системою — 225 депутатів обиралися за партійними списками, інші — в одномандатних округах. У виборах взяли участь 29 партій і майже три з половиною тисячі кандидатів-мажоритарників.

На позачергових виборах до Верховної Ради України проголосували понад 12 тисяч кримчан, які вимушено переселилися з півострова на материкову частину України. Із загальної кількості майже 4 тисячі осіб, які зареєстровані в Автономній Республіці Крим та місті Севастополі, віддали свої голоси, змінивши місце волевиявлення, як передбачає Закон України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України».

За оцінкою ЦВК та спостерігачів, у тому числі і міжнародних, парламентські вибори в Україні пройшли відповідно до українського законодавства, в рамках міжнародних стандартів, чесно, прозоро та відкрито.

Прес-служба Представництва Президента України в Автономній Республіці Крим (<http://www.ppu.gov.ua>)

БЕЗКОШТОВНА ПРАВОВА ПРИЙМАЛЬНЯ ДЛЯ КРИМЧАН

У Києві відкрилася безкоштовна правова приймальня для кримчан, повідомляє Кримська польова місія з прав людини (КПМ) на своїй сторінці в соціальній мережі Facebook.

«Правову приймальню відкриває Центр громадянської просвіти «Альменда» у рамках мережі безкоштовних правових приймалень Української Гельсінської групи з прав людини. Ця приймальня спеціалізується на проблемах кримчан», — повідомила юрист правової приймальні Центру громадянської просвіти «Альменда» Ганна Рассамахіна.

Приймальня розташована за адресою: м. Київ, вул. Виборська, 70, 3-й поверх (ст. метро «Шулявська»), телефон «гарячої лінії» (050) 140-25-65, прийом здійснюється з понеділка до суботи.

КПМ розпочала роботу 5 березня 2014 р. в умовах напруженої ситуації в Криму. Її мета — забезпечення моніторингу ситуації з дотриманням фундаментальних прав людини та окремих елементів захисту прав людини в Криму за допомогою присутності в регіоні. Роботу місії підтримують Програма розвитку ООН в Україні та Центр громадянських свобод.

«ДЕНЬ КРИМЧАНІНА» У РІВНОМУ

1 листопада у Рівному відбудеться зустріч вимушених переселенців під назвою «День кримчанина». Організатором зустрічі виступив вимушений переселенець із Криму Євген Новицький, правозахисник, активіст кримського Євромайдану.

В багатьох інших областях кримчани вже провели подібні зустрічі, вони підтримують контакти між собою, створюють свої громадські організації. Рівненські переселенці вважають, що для них настав час також узятися за руки, щоб разом ефективніше допомагати одне одному, а також чудовому місту, яке гостинно зустріло їх.

У зустрічі візьмуть участь представники київської «діаспори» кримчан, співробітники місцевих органів влади, психологи, правозахисники, соціальні працівники та педагоги, які проведуть загальні та індивідуальні консультації для учасників зустрічі. Також очікується приїзд представників кримських громад з інших міст України. До участі у зустрічі запрошуються всі особи, пов'язані з Кримом.

Захід відбувається в рамках Кримського проекту Центру регіонального розвитку «Топ-Кая» та підтримки Національного фонду демократії США.

Час і місце проведення заходу: 11.00, м. Рівне, обласна бібліотека (пл. Короленка, 6).
<https://www.facebook.com/events/1558244597744044/?ref=4>

заступник міського голови Едуард Кугель запевнив, що ніхто нічого зносити не збирається. За тиждень після рішення євпаторійського виконкому про демонтаж храму в місті відбулася хресна хода на захист «канонічного російського православ'я» та проти будівництва храму УПЦ КП. Невдовзі, в ніч на 3 грудня 2013 р., храм було підпалено невідомими зловмисниками.

пропонувала пані Віра, зазначивши, що неприпустимим буде позбавити українців Євпаторії власного храму.

На зустрічі говорили про проблеми повернення будівель, реставрації пам'ятників, перейменування вулиць тощо. Зокрема, Віра Ковальчук порушувала питання про стан пам'ятника Шевченкові, на постаменті якого обвалюється плитка, та меморіальної дошки на честь Лесі Українки, яку не раз пошкоджували, видряпуючи на портреті очі, та збивали невідомі вандалі.

«Мер» міста була дуже люб'язною із співрозмовниками, всі їхні питання та побажання вона записала і взяла на особистий контроль.

Сайт «Кримські українці» <http://crimeanua.wix.com>

28 ЖОВТНЯ — ДЕНЬ
ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ
ВІД ФАШИСТСЬКИХ
ЗАГАРБНИКІВ

НАРОД, ЯКИЙ ПАМ'ЯТАЄ ЗВИТЯГИ СВОЇХ ПРЕДКІВ, — НЕЗБОРИМИЙ!

ЗВЕРНЕННЯ ПРЕЗИДЕНТА
З НАГОДИ 70-Ї РІЧНИЦІ
ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ
ВІД ФАШИСТСЬКИХ ЗАГАРБНИКІВ

Дорогі співвітчизники!

Рівно 70 років тому наші діди й прадіди звільнили Україну від фашистських загарбників.

Ще в березні 1939 року, коли до початку Другої світової війни залишалося півроку, наша країна однією з перших відчула подих кривавої трагедії. Героїчні захисники Карпатської України вступили у нерівний бій із окупаційними військами. І відтоді протягом шести довгих та неймовірно важких років Україна була ареною спочатку ігрищ двох тоталітарних режимів, а згодом — особливо запеклих та масштабних бойових дій.

Саме тут, на нашій землі, значною мірою визначалася подальша доля світу. У розпал глобального протистояння на території України воюючі сторони провели майже половину всіх стратегічних оборонних і наступальних операцій. Тут було розгромлено більше 60 відсотків сухопутних сил Вермахту. Понад 9 мільйонів вихідців з України стали на бій з ворогом у складі Червоної армії. Ще мільйони українців воювали з нацистами та їхніми союзниками на складі УПА, у лавах радянських партизанських з'єднань, в рядах Війська Польського, американської, австралійської, британської, канадської армії, загонів французького, югославського та словацького опору.

Внесок українців у справу визволення народів Європи від нацизму та спільну перемогу у Другій світовій війні — беззаперечний. Навіть не будучи незалежною державою, Україна де-факто виявилася важливим учасником Антигітлерівської коаліції і заслужено стала країною-співзасновницею ООН.

За перемогу над фашизмом наш народ заплатив неймовірно високу ціну — мільйони загиблих, поранених та ненароджених. За різними оцінками, від 8 до 9 мільйонів наших земляків полягли на полях боїв, загинули в окупації, у концтаборах, гетто, в'язницях та на каторжних роботах на чужині. Десятки тисяч українських міст і сіл було перетворено на руїни, чверть мешканців залишилися без даху над головою.

Кордони України були непорушними 70 років, поки до нас знову не повернулася війна. Цього разу вона прийшла не із заходу, а зі сходу.

Уперше за 70 років ми знову стали на захист України, її свободи та територіальної цілісності.

Дорогі ветерани!

Я вклоняюся світлій пам'яті ваших полеглих побратимів, усіх співвітчизників, які не пережили ту велику війну.

Я висловлюю кожному з вас сердечну синівську вдячність за мужність у боях і важку працю у повоєнні часи, за стійкість та самопожертву.

Переконали, що ваші сила духу та непохитна віра у торжество добра над злом завжди надихатимуть нові й нові покоління українців на захист рідної землі та розбудову отчого дому.

Будьте певні: з вами завжди буде любов, пошана та турбота всього Українського народу.

Міцного вам здоров'я та щастя на довгі роки.

Дорогі учасники АТО!

Ви — онуки, правнуки та праправнуки тих, хто боронив країну 70 років тому.

Ви — гідні нащадки своїх відважних пращурів.

Вся Україна низько вклоняється вам за щоденний подвиг, за мужність та героїзм, з якими ви захищали Україну від бойовиків та інтервентів.

Я твердо вірю в нашу перемогу у Вітчизняній війні 2014 року, в те, що мій політико-дипломатичний план спрацює і принесе мир на Донбас і всій Україні.

Народ, який пам'ятає звитяги своїх предків, — незборимий.

Кожен, хто у минулому захищав рідну землю, кожен, хто боронить її нині, має бути вшанований суспільством.

Слава Україні!

Петро ПОРОШЕНКО

Президент України Петро Порошенко, Прем'єр-міністр Арсеній Яценюк і Голова Верховної Ради Олександр Турчинов вшанували пам'ять воїнів, загиблих під час визволення України від фашистів, у зв'язку з 70-ю річницею визволення України від фашистських загарбників, поклавши квіти до могили Невідомого солдата у парку Слави. Про це повідомляє кореспондент «Укрінформу».

Участь у заході також взяли члени уряду, експрезиденти України Леонід Кучма і Віктор Ющенко, представники духовенства і ветерани.

ПУТІН ПРИВІТАВ «БРАТНІЙ НАРОД УКРАЇНИ»...

Президент Росії Володимир Путін привітав ветеранів Великої Вітчизняної війни, народ України з 70-річчям звільнення України від фашистських загарбників і побажав «всьому братньому народу України миру і процвітання». Про це УНІАН повідомили в прес-службі російського президента.

«У роки Великої Вітчизняної війни у важких, кровопролитних боях за Україну в усій величчю виявилася сила духу і згуртованість нашого багатонаціонального народу, мужність і стійкість воїнів-визволителів, партизанів, підпільників і трудівників тилу», — йдеться в привітанні.

«Наші батьки і діди разом, в одному строю, мужньо і самовіддано билися за свободу і незалежність Батьківщини, громили ворога і найбільше доводилося Перемогу. Ми повинні дбайливо зберігати заповідані ними чудові традиції братньої

дружби і взаємовиручки.

Вкрай важливо виховувати підрастаюче покоління на високих патріотичних цінностях, активно протидіяти будь-яким спробам відродження фашистської ідеології, розпалювання міжнародної ворожнечі та фальсифікації нашої спільної історії. Від широго серця бажаю українським ветеранам Великої Вітчизняної війни доброго здоров'я, благополуччя і сили духу, а всьому братньому народу України — миру і процвітання», наголошується в документі.

Нагадаємо, раніше Путін заявляв, що Росія перемогла б у Великій Вітчизняній війні, навіть якщо б Україна не входила до складу Радянського Союзу. «Тепер з приводу наших відносин з Україною. Я дозволю з вами не погодитися, коли ви зараз скажете, що якби ми були розділені, ми не перемогли б у війні. Ми все одно б перемогли, тому що ми — країна переможців»,

— заявив Путін.

За його словами, статистика часів Другої світової війни показує, що найбільших втрат зазнала саме РРФСР — більш як 70%. «Це означає, що війна виграна, не хочу нікого ображати, за рахунок індустріальних ресурсів РФ. Це — історичний факт, це все в документах», — заявив він.

Як повідомляв УНІАН, РФ у березні 2014 року після введення військ анексувала український Крим і почала дестабілізувати обстановку на Донбасі. Спочатку РФ поставила важке озброєння терористам у Луганській і Донецькій областях, а в серпні практично відкрито ввела на Донбас свої регулярні війська.

За даними ООН, з середини квітня до 6 жовтня на сході України загинуло щонайменше 3 тис. 660 осіб, близько 9 тисяч дістали поранення. За офіційними даними, більш як 425 тисяч осіб були змушені покинути свої домівки.

«ЦІ ЛЮДИ ПРОДОВЖУЮТЬ ГАНЬБИТИ НАШУ ДЕРЖАВУ»...

Заява міністра культури Євгена Нищука з приводу виступів діячів культури, які відверто підтримують російську агресію щодо України.

Дискусії щодо введення секторальних і персональних санкцій до діячів культури, які відверто підтримують Росію у її агресії щодо України, ведуться вже з моменту перших подібних заяв. Так, нещодавно урядом було ухвалено перелік з 14-ти осіб, що через їхню антиукраїнську позицію стали в нашій державі персонами нон-грата. Втім, за міжнародними нормами розголошувати цей список ми не можемо — так само, як, наприклад, у США люди дізнаються про такий свій статус безпосередньо під час спроби перетнути кордон.

Втім, заява та дії деяких «митців» ми не можемо залишити поза увагою. Так, своє справжнє ставлення показав днями Йосиф Кобзон, виступивши з концертом на окупованому бойовиками Донбасі. Це — артист, що має українські відзнаки та навіть українське коріння — народився на нашій землі. Його візит на українській території, окуповані проросійськими терористами, його відверта підтримка їхніх дій та заяви, з цим пов'язані, є абсолютно ганебними!

Безумовно, розглядаючи у широкому спектрі цих осіб, можна пробувати знаходити виправдання, мовляв, — люди просто

потрапили в обставини «кремлівського тиску». Втім, у цьому випадку ми бачимо їхню істинне обличчя, спотворене пропагандою та ненавистю до усього українського. Ці люди продовжують ганьбити нашу державу, ту святу українську землю, нині вміту кров'ю тисяч найкращих синів та дочок, що вийшли на її захист. І це стосується не лише Кобзона, згадаймо лише цинічні заяви росіянина Івана Охлобистіна щодо повернення до України на танку, як у 43-му, чи відвертий бруд щодо українського народу з уст кремлівського «жартуна» Михайла Задорнова.

Ясна річ, не може виникати жодних питань щодо того, що такі люди не мають права приїздити до України — вони мають бути персонами нон-грата. Ці особи не є бажаними тут в Україні і відповідно ніколи не будуть втратою для нашого народу та нашої культури.

Прес-служба
Міністерства культури України

В «ДНР» ЗАБОРОНИЛИ ВИКОНУВАТИ ГІМН УКРАЇНИ

27 жовтня, попри заборону СБУ на в'їзд до України, Й. Кобзон літаком прибув на Донбас. Там він провів спільний з Академічним ансамблем пісні і танцю МВС виступ. Під час концерту в Донецькому оперному театрі Кобзон виконав написаний ним гімн «ДНР», повідомляє УНН. «Ми с тобою, Москва, ми с тобою, Донбас», — звучить рефреном у «гімні терористів».

ТИМ ЧАСОМ, бойовики «ДНР» заборонили виконувати Гімн України у школах, які перебувають на окупованих територіях. Про це заявив один з лідерів бойовиків, «прем'єр-міністр» «ДНР» Олександр Захарченко, повідомили «РІА Новості».

«Щодо Гімну України — це абсолютно не можна допускати. Якщо є такі факти, прошу вас повідомляти на «гарячу лінію». Які школи, хто це робить. За кожним цим фактом, обіцяю, — прийдуть люди, запитують, чому. Треба це припиняти. Це можна розцінювати як політичну диверсію», — заявив Захарченко. При цьому лідер бойовиків визнав, що «не всі підтримують наші ідеї, для деяких ми є ворогами... Але в цей час бити в спину ножем — це найстрашніша зрада»...

Кобзон і так званий прем'єр «ДНР» Захарченко співають «Я люблю тебе, життя». А в цей час, незважаючи на Мінські домовленості, на перемір'я, терористи продовжують обстріли, відбираючи життя в українців...

УКРАЇНА В ООН ВИМАГАЄ ВІД РОСІЇ ПРИПИНИТИ ПОРУШЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В КРИМУ

Українська сторона звернулася з вимогою до Російської Федерації припинити масові порушення прав людини на окупованому нею Кримському півострові, передусім, відносно кримських татар та інших меншин. Про це заявив під час засідання Ради Безпеки ООН минулої п'ятниці заступник голови Місії України при ООН Олександр Павліченко, передає власний кореспондент «Укрінформу».

«Ми продовжуємо бути серйозно занепокоєними систематичними масовими порушеннями прав людини в незаконно окупованому Криму. Попираючи міжнародне право, Росія насильно нав'язує своє національне законодавство, окупаційна влада також підтримує злочинні акти проти кримських татар та інших національних меншин і релігійних груп», — наголосив представник України.

Він підкреслив, що російська влада «відмовляється провести належне розслідування та навіть прокоментувати вбивства й насильницькі зникнення проукраїнських активістів з числа кримських татар». У цьому ж контексті О. Павліченко навів приклади, коли лідерам кримських татар Мустафі Джемілеву і Рефату Чубарову було заборонено відвідати Крим — їхню історичну батьківщину.

«Незаконні ув'язнення, тортури, обшуки, конфіскації, тиск на громади та соціальні групи — це шоденна реальність жителів Криму», — констатував дипломат.

Він звернувся з вимогою до Росії, щоб вона «як держава, що тимчасово окупувала Крим, припинила порушувати права українських громадян». О. Павліченко підкреслив, що для цього «необхідно забезпечити міжнародний моніторинг цього питання в Криму на постійній основі».

ГЕНСЕКРЕТАР НАТО — РОСІЇ: «ПРИПИНІТЬ ДЕСТАБІЛІЗАЦІЮ УКРАЇНИ!»

Союз НАТО має зміцнюватися і бути готовим застосовувати свої війська, якщо виникне потреба, заявив у своєму першому політичному зверненні новий генсекретар альянсу Єнс Столтенберг. Північноатлантичний союз здійснює нині найбільше з часів Холодної війни нарощування своєї колективної оборони.

Для генсекретаря НАТО, норвежця Єнса Столтенберга, який з юного віку пам'ятає протистояння Холодної війни, найважливішим наразі є зберегти той рівень безпеки, який організація НАТО завжди гарантувала всім її членам. Тому на загрозу, яка сьогодні нависла з боку сусідки Росії, альянс відреагував надзвичайним рівнем активності: впродовж попередніх місяців кількість вильотів винищувачів НАТО у небі східних союзників зросла вп'ятеро. Значно збільшилася чисельність флоту у Балтійському та Чорному морях, а на сході Європи триває присутність натовських військ на роташій основі. Лише цього року сили НАТО провели в Європі більше двох сотень міжнародних і національних навчань, — заявив керівник альянсу.

Водночас Україна, яка наразі зберігає позаблоковий статус, сама має вирішувати: йти їй у НАТО чи ні. «Політика відкритих дверей — це великий успіх, що збільшує територію Європи, яка зараз живе у свободі та демократії, — каже голова НАТО. — Нині ми захищаємо майже 1 мільярд населення в Європі та Північній Америці. Але кожна країна для себе вирішує, чи хоче вона просити членства, чи ні».

Єнс Столтенберг наголосив, що очолювана ним організація відстоює незалежність та цілісність української території. Він пообіцяв Україні підтримку і привітав недільні парламентські вибори. Водночас він зазначив: «Союз НАТО не шукає конфронтації з Росією і ніхто не хоче нової Холодної війни... Але ми не можемо і не будемо йти на компроміс із принципами і цінностями, на яких засновані і наші держави-союзниці, і безпека Європи й Північної Америки». «Ми закликаємо Росію припинити дестабілізаційні дії в Україні та відкликати свої війська», — додав він, звертаючись до Москви.

Радіо «Свобода»

У ПУТІНА ВПАВ РЕЙТИНГ

Серед росіян рейтинг президента Володимира Путіна почав знижуватися уперше з початку вторгнення в Україну. Про це свідчить опитування аналітичного агентства «Левада-Центр», повідомляє російське РБК.

«Якщо перерахувати результати, виключивши тих, хто не визначився і не збирається голосувати (за Путіна — ред.), рейтинг чинного президента становить 83% проти 87% місяцем раніше (у квітні — 81%, в січні — 66%)», — зазначається у повідомленні.

За даними опитування, якщо в серпні за Путіна були готові проголосувати на президентських виборах 57%, то у вересні — вже тільки 49% респондентів.

«УКРАЇНЦІВ я люблю майже так само, як росіян!» — зізнається Президент Білорусі Олександр Лукашенко під час прес-конференції і мужньо розкриває причини такого ставлення: на теренах Західної України він провів певну частину життя, та і саме прізвище президента пов'язане з його українським корінням. І хоча переважна більшість «західняків», на думку пана Лукашенка, цілком нормальна і працююча й заслуговує на схвальне ставлення (тож, зауважмо, і на адвоката в даній ситуації), він все-таки не утримався від слова «майже», що позитивний смисл сказаного перетворило на протилежний. І йдеться не лише про некоректність такого порівняння взагалі, але і про те, що білоруський президент апоріорі визнає: росіяни, які б вони не мали особисті риси і яка б не текла в їхніх жилах кров, все ж таки кращі за українців, важливіші, ближчі його серцю, тим самим офіційно реанімовуючи ідею «старшобратства».

Щодо кримчан, то напрошується висновок, що після референдуму вони теж миттєво підвищили свою якість, хоча реально поліпшилися лише настільки, наскільки може прикрасити людей державна зрада. Взагалі, думка про те, що поміж народами є гірші і кращі, закладає підвалини непримиримих суперечностей і суперечить відомій народній мудрості, яка знайшла відображення, зокрема, у популярному анекдоті, де на запитання, кого ви будете рятувати із води першим — росіянина, українця чи вірменина, пропонується відповідь: того, хто не вміє плавати.

І хоч білоруський «батька», швидше за все, не вкладав у свої слова жодного іншого смислу, окрім зумовленого роллю митного союзника, він тим самим здійснив свій реальний постріл в інформаційній війні. Сьогодні вже не маю сумнівів у тому, що приниження національної гідності українців, ураження їх вірусом меншовартості, який призвів до непоправних втрат під час формування української політичної нації, — це не випадковість і не властивість самого народу, а вдала знахідка радянсько-російських політехнологів, використання якої є дуже доречним і за нинішніх обставин. Бо не так вже і просто гордий, гідний, повновартісний народ загнати в стійло, і лише деморалізувавши його, як і на передовій, можна легко досягнути перемоги.

Ось яке чергове опитування під назвою «Готови ли ви назвати свою національність?» проводить сьогодні «Крымская правда». Перша із чотирьох відповідей: «Конечно, я

— русский. Этим горжусь!». Друга: «Что скрывать, украинец. Даже в Крыму». Тут вже початково нав'язується думка, що росіянином бути почесно, і сам цей факт має стати причиною для гордості. А українцю дошльніше б такі свою національність приховати, бо в Криму йому немає чого робити.

Нещодавно спілкувалася з молодим чоловіком, який приїхав до Криму з Дніпропетровська вісім років тому. Коли зайшлося про це, чоловік одразу ж зайняв «бійцівську стійку», готовий агресивно захищатися від ймовірних нападків на себе за національною ознакою, а закінчилася розмова тим, що він запевнив: «В Україні немає ніяких

скаженою собакою. То чому б когось із тих, хто дозволяє собі подібні висловлювання, не притягнути до кримінальної відповідальності згідно із вже прокоментованою статтею 282, ч. 1 Російського кримінального кодексу? Думаю, це стало б переломним моментом щодо русофобських настроїв там, де вони сьогодні існують, ще й послабило б міжнародну економічну ізоляцію Росії.

Та і ми, кримчани різних національностей, що потрапили в непросту життєву ситуацію, хіба не хочемо бодай видимості рівності і справедливості? Серед тих, хто має сьогодні свою окрему думку, панує фізіологічний страх, що іноді межує

тому, що застерігає за людиною якусь винятковість чи перевагу над іншими (можливо, щось подібне і називають нацизмом), а тому, що, ображаючи людину як представника тієї чи іншої національності, ви тим самим ображаєте всю гілку його роду, а це значно болючіше, ніж чути критику своїх особистих недоліків. Ви перекреслюєте все, чим жили, що шанували батьки, дідусі і бабусі та давні пращури людини. Це образа особлива, кровна, із того ж розряду, що і матерні слова, адресовані чийсь ненці, якої і на світі, можливо, вже немає. А ще така образа може мати сумні наслідки для особистості, бо людина, котра під впливом подібних речей зрад-

інших клініках міста, аж ніяк не вдається. Прикоротити руки міністру охорони здоров'я та чиновникам від медицини вдалося лише завдяки газетним публікаціям і зверненням колективу диспансеру в найвищі інстанції держави. Але кар'єрі міністра все це аж ніяк не зашкодило, як не зашкодила і карна справа, порушена проти в.о. головного лікаря РКЛ ім. Семашка у 2010 році, яку пізніше було закрито. Втім, жодних висновків з цього не було зроблено. Саме за міністра Донича утворилися і були знайдені багатотонні вантажі гуманітарної допомоги, які зберігалися і псувалися в підвалах вже згаданої лікарні та головної дитячої клініки Криму. За 9 років перебування на провідній медичній посаді Сергій Георгійович так і не зробив медицину ні кваліфікованішою, ні доступнішою, можливо, лише прибутковішою для окремих медичних кіл. Але це не завадило йому стати ні першим заступником спікера ВР, ні заступником голови уряду. Проваливши чергові вибори як лідер кримського осередку партії «Патриоты России», С. Донич все ж таки переконався, що такі фаворити потрібні і їй. Тепер він виховуватиме молодь як керівник Кримського федерального університету.

Тож, схоже, все те, що можна було в «бандитській» Україні, можна і в зразково-показовій Росії, і «неча на зеркало пенять» тим, хто створював обличчя Української держави і в такий спосіб пройшов добре стажування в переддвер'ї «нового» життя.

Про те, яким воно буде, не хочеться думати. Сьогодні рівень інфляції вже сягнув 29% (це — на продукти харчування), студентам загрожує зменшення стипендій удвічі, а для тих, хто готується ними стати, офіційно зачинилися двері українських навчальних закладів. Та і що хотіти від «скаженої собаки»?

Та значно більше мене хвилює те, що відбувається з моїм народом в Криму, і скільки потім часу знадобиться на його духовну реабілітацію. Адже раніше чи пізніше суспільство таки відужає, розсіється морок агресивної неокolonіальної політики. І сьогодні, почувачись відторгнутою й небезпечною для оточення, нібито враженою лихоманкою Ебола, я лину туди душою — у світ злагоди, справедливості, взаємної поваги, про який мріяло стільки поколінь і який з кожним кроком до мети, подібно недосяжному обрію, відсувався далі й далі.

Тамара ФЕДОРЕНКО
м. Сімферополь

РОСІЙСЬКИЙ ЕКСТРЕМІЗМ СУПЕРЕЧИТЬ РОСІЙСЬКОМУ ЗАКОНОДАВСТВУ

фашистів, знаю, бо там живе вся моя рідня. Не вірте телевизору!».

А як йому не вірити? Ось на телеекрані приятель моєї юності, багаторічний депутат ВР АРК, а тепер Держради Сергій Шувайников. Сьогодні він курує кримські ЗМІ, хоча до преси має стосунок відносний — був колись позаштатним кореспондентом «Крымского комсомольца». Пан Сергій розмірковує про екстремізм, про російське законодавство, згідно з яким не можна ображати честь і гідність «русского человека». А хіба інших — можна? І що стоїть за його словами — свідчення особистої відданості новій батьківщині чи реальна норма законодавства? Та ні, начебто, згідно з кримінальним кодексом РФ, засуджується розпалювання ненависті чи ворожнечі, а також приниження людської гідності, незалежно від національності.

Але все сказане хіба не зачіпає людської гідності тих, чия Батьківщина залишилася за межами півострова, як і тематичні повідомлення кримських ЗМІ під назвами: «Пауки в банку», «Таракани бега», присвячені українським лідерам? Та це ще так собі, квіточка, регулярно чуємо і про «тяжелый идиотизм» українських політиків та заклики йти на Київ, які теж нібито не розпалюють ніякої ворожнечі. З однієї із телевізійних політичних дискусій запам'яталися слова, які обурили навіть лояльного до Москви гостя із Києва: «Незалежная еще приползет на брюхо» проситися до Митного союзу. А у свіжій передачі «Право голоса» образ «незалежной» одержує свій подальший розвиток — її порівнюють зі

із шизофренією. Навіть в особистому спілкуванні люди перейшли на езопову мову, що вже казати про телефонні розмови. Чую від жінки, яка вважає себе українкою, хоча має половину російської крові: «Всі сьогодні одне одного здають. Людей знаходять мертвими в лісоосуках. Ні з ким не можна ні про що говорити». Швидше, не вірю, ніж вірю. Бо у страху очі великі. Але безсумнівно одне: залюблена людина деградує. Руїнується зсередини. І це теж є складовою залежності, меншовартості, приреченості на моральну поразку.

Можливо, тут я надмірно категорична, але як викреслити із життя десятки років, впродовж яких і сама, і моя газета займалися тим, що із українця «вичавлювали раба»? Ці питання хвилювали мене і за радянських часів. Пам'ятаю, як в середині 80-х років моя сусідка по лікарняній палаті, єврейка, котрій трапилося в руки книга українською мовою, почала над цією мовою знущатися, висміювати її, перекручувати слова, заявляючи, що це просто зіпсована російська і її треба заборонити. Поряд з єврейкою лежала селянка Роза Львівна, яка послугоувалася лише цією «зіпсованою» мовою. Роза Львівна висловлювала монолог сусідки мовчки, а та, вчителька за фахом, аж ніяк не була стурбована її почуттями. Мовчали в палаті всі (а людей було більше десятка). До пори до часу терпіла і я. Але нарешті терпець урвався, і почала говорити. Говорю і досі. Прошу, умовляю, благаю, переконую, вимагаю: поважайте національні почуття! Національне питання таке чутливе не

жує свій рід, втрачає і його духовну підтримку.

Сьогодні ми не часто зазираємо до себе в душу, і глобальна державна політика цьому сприяє. Бо кому потрібна морально розвинена мисляча людина? Хіба вона стане на вулицях Сімферополя ловити міфічних фашистів, кидатися з кулаками на інакомислячих або закликати мустами «вічного» урядовця Юхима Фікса працювати добре, бо «вы ж теперь не в бандитской Украине живете»?

А хто ж тоді зробив Україну «бандитською», як не подібні лояльні до злочинності і розгільдяйства керівники, котрі і сьогодні залишаються на перших ролях, незважаючи на свою досить не прозору біографію?

Це я не про Юхима Зісйовича, бо маю звичку говорити лише те, про що знаю особисто. «Несправедливі звинувачення» на адресу головного лікаря РКЛ ім. Семашка Сергія Донича шокували мене, коли там перебувала на лікуванні після інсульту. Під час зустрічі з ображеним повністю повірила в «ненормальних», які скаргами та перевірканими не дають спокійно працювати молодому енергійному керівнику, котрого охоче підтримала газетною публікацією.

А ось наступного разу, коли було розкрито ліквідацію протитуберкульозної лікарні, в його правоту і бездоганність вже не повірила зовсім, бо добре знала: у світлі епідемії туберкульозу ліквідація подібних установ рішенням ВР України суворо заборонена. Та і здоровий глузд підказував, що локалізувати заразу, розкидавши вхворих по всіх

ПРОВОКУЮТЬ КРОВОПРОЛИТТЯ

Окупаційні кримські власті намагаються спровокувати кримських татар на кровопролиття, щоб почати проти них повномасштабні репресії. Про це на брифінгу повідомив один з лідерів «Блоку Петра Порошенка» Мустафа Джемілев, передає кореспондент «Укрінформу».

«Зараз окупаційними властями робиться все можливе, щоб спровокувати кримських татар на якісь криваві зіткнення з тим, щоб швидше розправитися з ними», — сказав М. Джемілев.

Він запевнив, що кримські татари і надалі дотримуватимуться принципів ненасиль-

ницького опору окупаційній владі, але повністю гарантувати відсутність зіткнень не зміг. «Якщо, наприклад, почнуться масштабні вбивства, то кримські татари всупереч своїм принципам можуть почати вживати якихось заходів», — зазначив лідер кримськотатарського народу.

Він підкреслив, що цілком виступає за мирне вирішення кримського питання. «Ми б дуже хотіли, щоб вирішення було мирним, бо в іншому випадку це буде загибель для кримськотатарського народу, це буде справжня різанина», — повідомив М. Джемілев.

ЗВИНУВАННЯ — «ЗА ОПИТУВАННЯМ»

Київський районний суд Сімферополя образ затриманому активісту Таїру Смедляєву за побійний захід у вигляді тримання під вартою до 22 грудня цього року. Про це повідомляє Кримська польова місія з прав людини.

«Суддя послався на пред'явлені представником обвинувачення результати опитування 60 чоловік, які стверджують, що він — екстреміст, — пише КПМ. — Окрім цього, була пред'явлена довідка Центру протидії екстремізму Республіки Крим, що Таїр Смедляєв є членом «Правого сектора».

Адвокат заарештованого Еміль Курбедінов вважає це рішення абсолютно необгрунтованим. «Це ніяк не співвідноситься з пред'явленим обвинуваченням. У даному рішенні можливе політичне підгрунтя», — вважає адвокат.

Як повідомляв УНІАН, 22 жовтня в Старому Криму співробітники поліції затримали Таїра Смедляєва, брата голови Центральної виборчої комісії Курултаю, кримськотатарського активіста Заїра Смедляєва.

СОНЦЕ ПОБОРЕ ПІТЬМУ

Кримськотатарському народові

Супутнику гнаній долі — Татарський народ в Криму, Моїми твої стали болі, Напевне, як мало кому. У Леті — колишні незгоди: Часи вже надворі не ті, І нині ми — братні народи На спільній ділі рабства путі. Ступаємо нею у парі, Соборних надій посланці, Обняти, і то невзбаві, Царівну побіду в вінці. Ти молишся здавна Аллаху, А ми, княжі внуки, — Христу,

Щоб ворог ніколи на плаху Не звів нашу волю святу. Чого би це не коштувало, Кріпимо її рубежі. Незборні той меч і забрало, Яких бережуть од іржі. Супутнику гнаній долі — Татарський народ в Криму, Важкі нам дісталися ролі, Та сонце поборе пітьму!

Роман ПАСТУХ
м. Дрогобич

ІНТЕРНЕТ В КРИМУ: ЦЕНзуРА, ДОНОСИ, РЕПРЕСІЇ...

Кримчани бояться висловлювати свою позицію в Інтернеті, зокрема у соціальних мережах, побоюючись переслідувань з боку місцевих правоохоронців. Страх кримчан визначається тим, що влада анексованого півострова посилює контроль за користувачами Інтернету, повідомляють «Крим.Реалі».

«Нещодавно було заявлено про те, що в Криму формується спеціальний наглядовий орган з моніторингу за ЗМІ. Це говорить про те, що контроль і пресинг триватиме. Це означатиме спад активності кримчан і в соціальних мережах. Тому що це реально відстежуватиметься», — зазначив співголова Координаційної ради громадських організацій вимушених переселенців Андрій Шекун.

Політологи прогнозують, що жителі півострова незабаром почнуть боятися відкрито висловлювати свою позицію не лише в Інтернеті, а й у повсякденному житті, оскільки будь-яке заперечення належності Криму до

Російської Федерації, в тому числі у соціальних мережах, може бути розцінено «владю» анексованого півострова як заклики до чинення дій, спрямованих на порушення територіальної цілісності Росії.

У даному випадку кримчани ризикують понести покарання у вигляді штрафу від 100 до 200 тисяч рублів або примусових робіт терміном до трьох років, або позбавлення волі терміном до чотирьох років.

Кримські силовики вже почали застосовувати цю норму російського законодавства на практиці. Так, 9 жовтня у головному управлінні «Слідчого комітету Російської Федерації по республіці Крим» заявили, що ними було порушено кримінальну справу за «екстремістську» публікацію, розмішену в Інтернеті жителем Ялти.

ЮНЕСКО ПІДТВЕРДИЛА, ЩО КРИМ — ЦЕ УКРАЇНА

Виконавча Рада Юнеско (Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури) на 195-му засіданні підтвердила, що Крим — це Україна. Про це повідомив заступник голови українського МЗС Сергій Кислиця у своєму Twitter.

«ЮНЕСКО підтвердило приналежність Автономної Республіки Крим Україні, що б Росія не говорила і як би не викручувалася», — написав С. Кислиця.

За його словами, позиція організації визначилася під час обговорення «щодо проекту України та партнерів» — 22 країни проголосували за постанову, що визнає Крим українським. Проти виступили Росія, Куба та Китай. Також С. Кислиця висловив вдячність за наполегливість голові Меджлісу кримськотатарського народу Рефату Чубарову, який був членом української делегації.

КОНСТАНТИНОВУ З АКСЬОНОВИМ «СВІТИТЬ» ДО 12 РОКІВ...

Служба безпеки України відкрила кримінальні провадження проти так званого спікера ради Криму Володимира Константинова і голови Ради міністрів Сергія Ахсьонова за статтями 109 і 110 Кримінального кодексу України — посягання на територіальну цілісність України. Про це заявив глава СБУ Валентин Наливайченко на брифінгу, передає «РБК-Україна».

«21 жовтня наше Головне слідче управління відкрило кримінальне провадження за статтями 109 і 110 Кримінального кодексу України, а це посягання на конституційний лад і закони та насильницької зміни конституційного ладу відносно таких осіб: Ахсьонов — АР Крим, Україна; Константинов — АР Крим, Україна та інших посадових осіб, які за попередньою змогою скоїли цей злочин на території України і

відносно яких ведеться кримінальне провадження», — сказав Наливайченко.

Нагадаємо, у жовтні на анексованому Росією Кримському півострові пройшли вибори «глав» Криму і Севастополя. Відразу ж Рада Криму вибрала «главою» півострова Сергія Ахсьонова.

ЕКС-РАДНИК ПУТІНА: КРИМ ТРЕБА ПОВЕРНУТИ УКРАЇНІ

Те, що Росії слід повернути Україні Крим, є безперечним. Про це написав у своєму блозі на сайті «Ехо Москви» экс-радник В. Путіна Андрій Ілларіонов.

«Жоден з аргументів, що використовуються противниками такого повернення, не лише не витримує критики, вони просто нерелевантні... У справі Кримського аншлюса не мають якогось значення минулі (справжні або вигадані) економічні невдачі України або Криму, а повернення його не може бути поставлено в залежність від можливого економічного розквіту України або російських економічних негараздів у майбутньому», — написав Ілларіонов.

Він додав, що так само у справі зміни кордонів не має жодного значення економічна відсталість області Калінінграда порівняно з процвітаючою Німеччиною або економічне животіння Печенги, Приладозької Карелії та північної частини Карельського перешийка порівняно з економічними успіхами Фінляндії.

«Для виправдання Кримського аншлюса не має якогось значення і те, що більшість жителів на території півострова — етнічні росіяни. Більшість жителів Нарви, краю Даугавпільського, північноказахстанської області — теж росіяни, але це не є підставою для приєднання цих районів до Росії і не дає жодних аргументів «неповерненням» Криму», — підкреслив экс-радник Путіна, зазначивши, що точно так, як і наявність німецькомовної більшості в Австрії та Швейцарії, не дає якихось підстав для приєднання цих країн або якихось їхніх частин до Німеччини.

ОКУПАЦІЯ КРИМУ ЯК «РЕАКЦІЙНА КОЛОНІЗАЦІЯ». РОСІЯ ПРОТИ ІСТОРІЇ

Окупувавши Крим, Росія дивним, але цілком певним чином намагається повернути час назад і робить те, що можна назвати «повторним» або «реакційним» колоніалізмом. Колонія, колиш з великими труднощами захоплена, звільнилася, і тепер її знову приводять в колоніальний стан.

Те, що часто відбувалося в раньоканістичні часи, відбувається в епоху комп'ютерів і навіть «розпаду національних держав». Росія поводить себе так, ніби ще не винайшли радіо, як власник сучасної автозаправки, який начитався Дікенса, збожеволів і прийшов із багатого сікти своїх працівників за правом експлуататора. Чомусь він вирішив, що так було і має бути завжди. У ролі прокурорів і психіатрів виступає західне співтовариство.

Поряд із винаходом «гібридної війни» Путін винайшов такий собі, з дозволу сказати, «реакційний колоніалізм». Постколоніальні процеси в сучасному світі різноманітні, різноспрямовані і нелінійні, але метод Москви простий, як швабра: силовий примус. Як часто можна почути зараз від ліберальних, тобто освічених російських імперців: «Ах, як можна було б витончено відновити наш вплив, коли б розумніші, ласкавіші і щедріші ми були, як би вони нас любили, ці колонії, коли б ми не нахрапом брали, а грошима і лестошами приманили».

Але справу зроблено, всі мости зруйновані, серед розрухи височить фігура президента-чекіста.

І тому росіяни зараз глибоко стривожені — щось глухо, підспудно, але цілком помітно звучить в різноманітних захопленнях, які переповнюють російськомовний ефір. Чи можна бути спокійним, коли тебе повертають на 150 років назад, тим більше, що світ не хоче разом з Росією туди повертатися. Проте в російському уряді вирішили, що хід історії можна ламати через коліно, як і все, що з ними не згодне (але надто вже великий розмах, не помилитися б!), а народ історією не цікавиться, крім випадків, де йдеться про російські перемоги (але теперішні перемоги якесь сумнівні). Ті, хто залишився, приблизно одна десята частина, із загостреним або просто наявним відчуттям часу впали в німоту або депресію. Час повернули назад! Що ж буде?

На прикладі Криму реанімація колоніалізму відбувається приблизно таким чином: колонія, що мала завжди особливе, символічне значення для Імперії, втрачена, але потім віроломно захоплена, причо-

му багато в чому через причини символічні, абстрактні, сентиментальні. Користі від Криму мало, проблем у ньому повно, навіть обіграти і нагодувати кримчан толком не виходить.

Мілітаризація Криму, про яку так багато говорять, не вирішує стратегічних завдань, а тільки тактичні, на кшталт наближення «Іскандерів» до європейських країн на 200 кілометрів. Чорне море все одно закрите, океанські простори для флоту не відкрилися. Для чого все це було потрібне? Причини — в почуттях. Росіянам можна тепер кричати: «Ми — імперська нація, захоплюємо, у нас колонії».

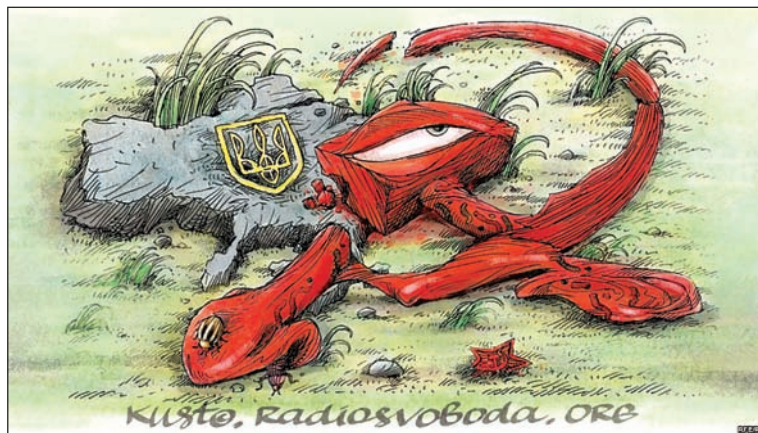
Російський колоніалізм був сухопутним, сільськогосподарським, з розселенням імперської нації, скільний до прямого знищення підкорених народів. Території, а не факторії, землі, а не прибутки, рекрути, а не експлуатовані — ось у чому різниця її цілі від цілей класичних, морських імперій, скажімо, Британської. І вже тоді виявилася порочність цієї моделі — хоча б через її інерційність. Якщо Британія відносно легко відмовилася від Індії, Голландія — від Індонезії, а Франція — від Алжиру, — коли ці колонії стали тягарем і віджилою економічною формою, — то Росія такого дозволити собі не могла — як же, там росіяни живуть і вже вкоренилися! Справа ще й у тому, що росіянам в голову не приходило добровільно звільнитися від колоній, крім революційних моментів у 18-му році і 91-му, коли метрополія була занадто слабка. Але в наші дні який толк від витратного контролю територій? Що з них взяти? Що їм продавати, коли Росія сама, крім сировини, майже нічого не виробляє? Причина знову в національній насолоді, в почуттях, дарма що всі навколишні бачать у цих почуттях ознаки дивовижної, а скоріше, дикої свідомості.

Останні 23 роки росіяни дивилися на Крим як на улюблену дачу, яку раптом відібрали. Як багато з нею пов'язано, як сумно! Ті, хто зустрічався в Криму з росіянами, можуть це підтвердити. Це сльозливості дитини, яка виростає, яка приїхала на колишні дідусяві плантації, де вчорашні миролюбні і покірні селяни зажили своїм життям.

Ця «вторинна колонізація» підтверджується масовим заїздом до Криму нових, вторинних колонізаторів. Чиновників, поліцейських, розвідників, військових, а так само — буржуазії й допитливої інтелігенції. Останні хочуть «будиночок

біля моря» й екзотичних вражень. Тобто мотивація цілком колонізаторська — майно в нетривіальному, «колоніальному» антуражі. І всі вони — від лейтенанта до доцента філології — відчувають, що «населення» ставиться до них дивно, двояко, напевно, лицемірять, твердої опори немає. Невпевненість і підозри — це теж типовий стан колонізатора.

Справа в тому, що в Криму вже сформувалася культура, для якої бути «поза Росією» норма, а не порушення її. Це близько третини кримчан, і кримські татари входять в це число. Але ще третина — це саме колонізатори пізньорадянської пори, які залишилися в 91-му на території колонії, що звільнилася, і відчували себе там покинутими, як керівники й наглядачі плантацій, яких не забрав господар. Саме вони — соціальна база теперішньої окупації. Третина — інертна, готова прийняти доводи з обох таборів, але найважливішими будуть факти шоденного і побутового характеру. Як же бути новим колонізаторам?

Вони методично, але від того не менш свариливо насаджують думку про «споконвічно російський кримський край», панічно бояться жертв свого колоніалізму — кримських татар — і тому оголошують їх «русифобами». Ця частина, так би мовити «гуманітарна», пов'язана зі смислами нової колонізації. А організація — намагається якоюсь нову колонію утримувати і пояснювати в метрополії, навіщо вона взагалі потрібна.

Але навіщо вона потрібна? Навіщо він росіянам потрібен, цей Крим? Це і є головне в новому, повторному колоніалізмі у виконанні Москви — його ірраціональність, кричуща витратність, його глибокий антиісторизм. Піддаються емоціям, спогадам і мріям. А кримчани в черговий раз у своїй історії мають грати роль щасливих і придуркуватих тубільців, землю і долю яких вирішили за них.

Андрій КИРИЛОВ, кримський оглядач

Мал. О. Кустовського

На могилах російських солдатів в Україні заборонили вказувати прізвища, а таких поховань — вже сотні...

ЕКОНОМІЧНО ДОЦІЛЬНИЙ РОСІЙСЬКИЙ СОЛДАТ

У РОСІЇ ДЕРЖДУМА УХВАЛИЛА ВАРВАРСЬКИЙ ЗАКОН, ЯКИЙ ВСТАНОВЛЮЄ В КРАЇНІ ПАМ'ЯТНУ ДАТУ — «ДЕНЬ НЕВІДОМОГО СОЛДАТА». ЯК НАГОЛОШУЄТЬСЯ НА САЙТІ РОСІЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ, «НОВЕ СВЯТО (ТАК І НАПИСАНО — «СВЯТО») ПРОПОНУЄТЬСЯ ВІДЗНАЧАТИ 3 ГРУДНЯ».

Сім'ї військовослужбовців, родичі яких були «призвані на військові збори і зникли безвісти», отримуватимуть «грошову компенсацію». У російському Інтернеті вже прокоментували ініціативу законодавців, назвавши «свято» — «День невідомого солдата, який загинув у відпустці». Можна ще додати словами Путіна — «і який купив гранатомет і танк у магазині вояцтва».

За Кремлівською стіною думають, що ті росіяни, хто живе у Твері, Володимирі або Муромі, — «цілковиті кретини і дурні!». Уявити, що на військових зборах «безвісти» зник «партизан» (тобто призначений на військові збори, військовозобов'язаний громадянин) — це абсурд, нісенітниця. Заявляю відповідально як полковник запасу, який закінчив військову академію.

Просто депутати вирішили заспокоїти свою совість, відкупитися від народу за розв'язану війну в Україні. Уявити, що ще є в світі країна, яка без оголошення війни посилає своїх громадян воювати в іншу країну, а потім їхні трупи таємно від родичів ховає, наймовірно, неможливо. Головний редактор російської «Нової газети» Дмит-

лом. За даними Мінпраці, таких сімей у Росії може бути до 60 тисяч, а у фінансово-економічному обґрунтуванні зазначається, що для видачі допомоги буде потрібно 5 мільярдів рублів.

Але навіряд чи варто ломитися у відчинені двері і давати політичну оцінку цьому варварському факту політичного життя сучасної Росії. «Ціна життя» — це категорія моралі, етичного здоров'я суспільства і влади, і аж ніяк не «геополітичних успіхів Росії», не «культури сили», про які Путін учора розповідав інтелектуалам Валдайського клубу в Сочі.

«Лібідонозні і танододальні» мотиви стали ядром путінської політичної системи, основним трендом російської влади. Російський народ «хаває війну». Обивателів-телеглядачів вигулюють на лужку новин досвідчених пастухи. Нові ігри без правил: «Без Путіна — немає Росії, Росії немає — без Путіна». Ось така дихотомія. А Путін розмовляє зі світом мовою хаосу і смерті. Людей — своїх громадян і українців — російський парламент приносить в жертву богам Путіна.

Чому? Тому що життя людини в Росії цілком вимірюється дзвінкою монетою. За Марксом «робоча сила має вартість», а в нацистському Третьюму рейху була концепція «економічно доцільного єврея». Держдума своїм законом переправила цю фразу на «економічно доцільного російського солдата, який загинув на війні на Донбасі».

Ось і сьогодні: сидить у Кремлі злий маленький чоловічок і вважає, що якщо уб'є 100 000 осіб, то заробить 100 000 мільярдів доларів на анексії чужих територій. І схожий він на одіозного кілера, який убив людину, що заробила три тисячі американських доларів.

І ще. Ганьба! 450 ситих, добре забезпечених джентльменів депутатів Державної Думи, у більшості своїй здатних процитувати листи Сенеки до Луцилія, є імперськими, державними вбивцями, вони ухваляють закон «про невідомого російського відпускника на війні в Україні» і переконані у своїй безкарності. Але око за око, зуб за зуб, — такий закон Мойсея. Зло повернеться, не їм, так їхнім дітям і внукам.

Російські законодавці дуже нагадують двох маленьких дівчаток з розповіді Вільяма Теккерея «Як із страти влаштувати видовище». «Я запитав старшу, десятирічну. Навіщо ви сюди прийшли? Дівчинка поважно посміхнулася і відповіла: «А ми прийшли дивитися, як вішатимуть!».

Ось і депутати Державної Думи Російської Федерації воїнувати милосердні. Вони теж поклопоталися про те, щоб не пропустити захоплюючого видовища побачити смерті громадян Росії на полях Донбасу, спланувати ці вбивства від імені держави.

Віктор ТИМОШЕНКО («Українформ»)

Держдума, як унтер-офіцерська вдова, сама себе відшмагала. За оцінками правозахисників, в Україні загинуло або зникло безвісти 4,5 тисячі російських солдатів, яких у РФ або оголошують дезертирами, або звільняють з армії заднім чис-

НАЦІЯ ЗРІЄ В БОРНІ І В МОЛИТВІ

(Продовження.
Поч. на 1-й стор.)

Ми мало що робили, аби запобігти розколу, а тепер деякі гартячі голови закликають відмовитися від частини території, аби спокійно жити на тих землях, які у нас ще залишилися.

Але про це добре сказав російськомовний письменник з Донбасу Володимир Рафеевко:

«Важливо бачити в мирних людях, які там живуть і виживають, громадян України, а не сепаратистів і зрадників. Коли у нас починає хворіти, скажімо, нога і відмовляється носити наше тіло, ми ж не відрізуємо її з докором у сепаратизмі? Якщо так чинити, то скоро у нас, окрім нерозумної голови, нічого не залишиться».

Далі пан Володимир говорить дуже вірні і надзвичайно точні слова про нашу Батьківщину (цитую за газетою «День»): «Україна — країна дуже різна. Це — неймовірно красива, дуже суперечлива, по суті, незвичайно загадкова країна. Але найголовніше, що іншої такої нема, і нам з вами іншої такої ніколи не буде дано! Саме тому ми зобов'язані зберігати кожну її частинку у своєрідності і повноті...»

«ДОБРОВОЛЬЧІ БАТАЛЬЙОНИ РІШУЧЕ НАЛАШТОВАНІ...»

Все ж 2014 рік став тим рубіконом, перейшовши який, ми вже ніколи не будемо повністю покладатися на когось. Росія вкотре зрадила Україну (причому нинішня її зрада є наймасштабнішою), а Захід допомагає менше, ніж очікувалося. В дорозі з «Слові Просвіти» читав інтерв'ю із заступником командира добровольчого батальйону ОУН Борисом Гуменюком. Він сказав там одну дуже важливу фразу: «З цієї війни ми всі вийдемо іншими...». Стосовно Криму теж: «Добровольчі батальйони рішуче налаштовані після закінчення війни на Донбасі йти на Крим. Незалежно від того, якою буде воля політиків і керівництва держави. Це — наша земля, і ми повинні повернути її в Україну». Як бачимо, український поет і військовик-доброволець не те, що не розраховує на Євросоюз і НАТО, але й думкою керівництва держави не надто дорожить. Тобто з'явилася нова сила, якої раніше не було видно на політичному горизонті. Та й інші знайомі, які перебувають у зоні АТО, про Крим кажуть те ж саме. Настрої в армії патріотичні. Звичайно, анархія — річ неприпустима, але й здача національних інтересів також.

ДВІ ЛУГАНЩИНИ — РАДЯНЬСЬКА Й УКРАЇНЬСЬКА

Добре, що міцнішими стають наші Збройні Сили, непереможний дух УПА знову вселяється в наші серця. І все ж як журналіст, перебуваючи на сході, я шукав те, що дозволило б мирним шляхом вирішити більшість проблем. Звичайно, мешканців сходу треба розуміти. Біда в тому, що їх не надто прагнуть зрозуміти ті, хто створив ДНР і ЛНР, спіраючись лише на російський шовінізм. Вони бачать тільки ті проблеми,

які хочуть бачити. Нам так не можна. Звичайно, у багатьох людей на сході є радянський сентимент. Він є не тільки на Донбасі. Нещодавно я відвідав рідну школу на Київщині і побачив у фойє не лише фотографії нового покоління учнів (усі у вишиванках, у наш час цього не було), але й почув призабуту пісню: «И Ленин такой молодой, и юный октябрь впереди...». Колишні випускники школи (а їм було далеко за п'ятдесят), які побували на Майдані, слухали цю пісню з великим хвилюванням. Воно й зрозуміло — пісня переносила в юність! І це ж про український південь Київщини... То що вже говорити про Донецьк і Луганськ, де такий сентимент до радянського минулого є нормою? На жаль, ми давно відштовхнули від себе великі категорії людей, які могли б бути союзниками, а не ворогами. Тепер повернути їх буде важко. Але є території, де можна спробувати різні моделі співжиття.

«ПРИВЕТ ИЗ КОЛХОЗА!» І «УКРАЇНА ПОНАД УСЕ!»

Толерантна Україна — не Московія, де будь-яке розмаїття є злом. Ми готові до «інакшості», але за умови, що й наше національне «Я» не буде принижуватись. Контрольована нашою армією північ Луганської і Донецької областей могла б стати непоганою лабораторією, полігоном для напрацювання життєздатних моделей розвитку. Висновком про фактично дві Луганщини можна зробити вже в Сватовому. І вивіски, і написи на парканах це підтверджують. Скажімо: «вулиця Дзержинського» або напис «вул. Радянська» на автобусній зупинці. Все воно ніби з минулого, але хоч мова українська. На одному з рекламних плакатів білозубий «рубаха-парень» з гармошкою рекламує смажене насіння. Привертає увагу напис: «ПРИВЕТ ИЗ КОЛХОЗА!», поряд — український напис значно меншими літерами. Реклама двомовна, що в умовах Луганщини — річ природна. В іншому місці: «Інформація. Объявления», — але тут вже українське слово більшими літерами. Така двомовність не викликає відторгнення. Гірше, що в Лугандоні подібної толерантності немає, там безроздільно панує російська мова і йде активна «зачистка» території від просвітян та україномовного елемента. Таку ситуацію треба активніше доносити до світової громадськості, бо вони про це можуть і не знати. Чому в одній частині Луганщини можна вибирати мову спілкування на власний розсуд, а в іншій — нею може бути виключно російська? Реакцією на несправедливість є стихійні написи. Молоді патріоти північної Луганщини пишуть на асфальті непростійні слова про Путіна, або ж виводять на стінах будинків патріотичні гасла: «Слава Україні!» та «Луганщина — це Україна». На авто-

станції побачив напис «Україна понад усе!». Це вже не «партизанський» напис, зроблений похапцем уночі, а цілком офіційний, і він яскраво свідчить про настрої значної частини слобожанців.

ЗНАЙОМИТИ ІЗ «СВІТЛИЧКОЮ» ЛУГАНЧАН ЛЕГКО — НА ВУЛИЦЯХ БАГАТО ПРОСВІТЯН І СВОБОДІВЦІВ

На вулицях Сватового я зустрів просвітян з окупованого терористами Луганська, які агітували за «Свободу». Подарував їм примірник нашої газети. Вони були дуже раді, що «Світличка» досі виходить. Тишилися, як діти, коли я подарував їм декілька примірників. Сказали, що факт відчайдушного опору нашої газети надихатиме і їх на боротьбу. Хай уже Крим тимчасово втрачено, але оцей шмат рідної Слобожанщини вони ніколи не віддадуть ворогу! Треба сказати, що на вулицях звільнених міст і селищ Луганщини під час виборів легко знайти агітаційний намет — підходить і спілкується. В одному місці навіть побачив трьох активістів «Правого сектора». До них відразу ж підбіг «благобразний старичок» з довгим сивим волоссям і бородою та явно московсько-патріархатною закускою. Він почав щось говорити про любов, про те, що гріх проливати людську кров, і що жорстокість ніколи не доводила до добра... Говорив він без злості, як і належить християнському проповіднику, але ж... Цю б енергію дідуся та в мирне русло — краще б йому на території Лугандону виїхати, скільки ж там роботи! Хай би не обстрілювали сепаратисти наші блокпости під час перемир'я, хай би руки не відрубували нашим хлопцям тільки тому, що татуювання не подобається, хай би голови не відрізали, не катували, не знущалися... А що ж тут агітувати за мир, коли «правосеки» ці зовсім беззбройні, вони лише привезли гуманітарну допомогу для армії... В такому ключі я думав, відчувуючи певне роздратування. Але хлопці з «Правого сектора» спокійно і терпляче слухали сватівського агітатора, мовчки

квиваючи головами. Дідусь залишився задоволений своєю роботою і пішов додому. Цей випадок підтвердив мою думку про те, що є певна категорія людей (і вона велика), яка могла б стати базою для подальшого мирного розвитку краю. Дідусь цей і з сепаратистами буде говорити в тому ж ключі, а його б ще кимось підсилити, просвітити, розповісти про істинний стан справ у Західній Україні. Мені здалося, що цей християнин, скоріше, дезінформований, аніж антиукраїнський.

ПРО 93-РІЧНУ КОРИГУВАЛЬНИЦЮ ВОГНЮ, ЧОТУ ОБОЛОНЬСЬКИХ БАБУСЬ ТА «ОБЕРЕГИ» ВІД «СВІТЛИЧАНКИ» ГАЛІ

Сяка-така інформація до військовослужбовців все ж доходить. І газети їм волонтери привозять, і розповідають багато. Але, тим не менше, за «Кримську світлицю», «Культуру і життя» та газету «День» всі учасники АТО були мені вдячні. Зайвих газет на передовій не буває, був би тільки час їх читати. Звичайно, кожен випадок, кожен факт високого патріотизму підносить бойовий дух бійців. Тим паче, що деякі моменти просто розчулюють. Скажімо, з газети «Волонтер», яку масово роздавали під час Свистунівського фестивалю, я довідався багато яскравих прикладів героїчного спротиву українців у зоні АТО. Скажімо, дізнався про легендарну бабу Дусю, яка у свої 93 роки рішуче стала на захист України. Вона якось добула телефон наших артилеристів, які довго не могли роздобтати одну вогневу точку сепаратистів. Оскільки баба Дуся мала за спиною досвід Другої світової війни, то почала професійно корегувати по телефону вогонь українських гармат. За її вказівками вони, нарешті, вшкварили туди, куди треба. Так баба Дуся помстилася проросійським терористам за зруйновану інфраструктуру Донбасу і за десятки тисяч біженців. Цікаво, що й пенсіонерки Києва не стоять осторонь. 15 найактивніших з них утворили волонтерську чоту (а познайомилися між собою ще на Майдані під час Революції Гідності); так ось вони збирають допомогу в спальнях районах Києва і передають її на схід. Жінок добре знають на базарах Оболоні, передають через них на фронт сало, овочі, сухофрукти, мед. Передають, бо довіряють, а це говорить про те, що пенсіонерки встигли зробити великий обсяг роботи і заслужити чималий авторитет. А ще невтомні жіночки з «оболонської чоти» часто провідують військових у шпиталях, печуть для них млинці, пиріжки,

Отець Володимир

тушкують м'ясо... Пенсіонерки намагаються особливу увагу приділити тим, чії родичі не мають змоги весь час бути поруч з пораненими та доглядати за ними.

У зоні АТО я часто думав: а чи не могли б ми, «світличани», якось суттєвіше допомагати армії? Може б, наші читачі щось підказали? До речі, у Сватовому я так сподівався зустрітися з одним нашим переплатником з Криму! Але на момент мого приїзду патріотичний кримчанин уже покинув Сватове і тепер перебуває зовсім близько від лінії фронту, на передовій. В усякому випадку, він уже неодноразово відчув на собі, що таке мінометний обстріл... Шкодую, що не зміг передати йому ляльку-оберіг, яку передала для нього і його побратимів наша львівська «світличанка» Галина Швець. Цих оберігів я привіз зо два десятки, і всі бійці були дуже вдячні за них. Не менше, ніж за газети! Адже вони чули, що українські жінки це роблять і передають в зону АТО, але у них самих цих лялечок ще не було. Дехто просив описати Галину. Я казав, що Галя дуже гарна, надзвичайно добра, і у неї п'ятеро дітей. Відповідь усіх задовольняла. Мабуть, приємніше йти у бій, знаючи, що у твоєї нагрудній кишені — не просто іграшка, а частинка душі розумної, доброї, лагідної українки. Галина Швець за освітою — геолог, але ж бачите, чим доводиться займатися у немирний час...

ПІД ОБСТРИЛАМИ «ГРАДІВ» ВІДСОТОК АТЕІСТІВ СКОРОЧУЄТЬСЯ ДО НУЛЯ

«Декого війна змінить назавжди...». Так вважає благочинний Старобільського району Луганської області Української православної церкви Київського патріархату отець Володимир. До війни молодий священик розбудував український храм у Луганську. А нині є душпастирем українських військових. Чимось він мені нагадав нашого отця Івана з Переваляного. За віком вони різні, але це однаково чисті й світлі душі. І долі в чомусь подібні: будували-будували, а прийшли «брати-супостати» і все відібрали. Добре, що на півночі Луганщини стоїть наша армія, вона зв'яже сепаратистам і російським шовіністам руки. Не було б армії, — терористи поруйнували б усе або відібрали б наші храми для потреб своєї імперської церкви.

Отця Володимира благословили на активну роботу на звільнених територіях Луганщини, він став душпастирем військових, зокрема, добровольчого батальйону «Айдар». Ми познайомилися під час Свистунівського Шевченківського фестивалю. Я передав благочинному кілька примірників «Кримської світлиці», зокрема й те число, де йшлося про минулорічний фестиваль повстанської пісні в Коломиї. «Чи потрібні українцям повстанські (Закінчення на 7-й стор.)»

пісні?» — так я назвав тоді свою статтю. Тепер точно знаємо, що не зашкодять. І на Майдані допомогли, і воювати допомагають. Отець Володимир пообіцяв у межах своїх сил популяризувати «Кримську світлицю» на звільнених територіях Луганщини, зокрема й серед бійців.

Якщо отаць Володимир — корінний луганчанин, то отаць Роман (УГКЦ) — родом з Прикарпаття. У зоні АТО він перебуває як військовий капелан і, звичайно ж, приїхав як доброволець. Я побував у його наметі-капличці, і ми довго говорили про духовність воїнів, які перебувають у зоні АТО. А потім, щоб краще відчувати стан бійця під час бою, я деякий час побув у броньованій машині. Вага відчутна. А якщо одягнути на себе ще й «розгрузку», автомат, боекомплект? Пересуватися стає значно важче. А як залазити на бронетранспортер? А якщо треба бігти? Це ж яку фізичну силу треба мати! Хоча бійці мене переконали, що під артилерійським обстрілом швидкість бігу значно зростає, і тягар броньованої машини стає майже невідчутним. А ще вони заповнили мене, що під час обстрілів з «Градів» відсоток атеїстів скорочується майже до нульової позначки. Тому священники-душпастирі в зоні АТО явно не зайві.

СПЕЦНАЗІВЕЦЬ: «Я МІГ БИ

ВРЯТУВАТИ ЧОЛОВІКА ТЕТЯНИ ЧОРНОВОЛ...»

Війна загострює пильність. Коли їхав поїздом, то в одному місці (приблизно 700–800 метрів від залізничного насипу) помітив невеличкий підрозділ української армії. Взвод там чи відділення — сказати не беруся, бо з поїзда видно лише кілька наметів. Але видно по рельєфу, що багато бійців там не розмістяться. І ось про що подумав тоді: те, що про цей підрозділ знає суцільне село, — невелика біда. Сто-сункни українських воїнів з місцевим населенням тут, як правило, непогані. А ось у поїздах їздять і прихильники сепаратистів, а це тисячі, десятки тисяч зайвих очей щодня! Тому слід би тим хлопцям поставити свої намети нижче, ближче до струмка... Хай би лише місцеві бачили, а не тисячі пасажирів. Бо божевільна ідея може народитися в голові кожного терориста, а реалізувати її не так вже й важко. Чим менше людей знає про розташування бійців, тим краще. Хіба ж досвід Волноухи нас нікому не навчив?

Ой, що ж я все про війну думаю? Там же такі переліски гарні! Все в осінньому золоті...

На ясні зорі, на тихі води... Чарівна природа Слобожанщини

С. Лашченко

Але не думати про людські втрати я вже не можу. Тим паче, коли усвідомлюєш: гинуть найкращі. Запам'яталася розмова з нашими спецназівцями. Один з них, розповідаючи про смерть чоловіка Тетяни Чорновола, сказав, що міг би врятувати його, якби був поряд. Микола Березовий не міг зупинити сильну кровотечу, тому що в тому місці перетиснути артерію було надзвичайно важко. Для цього треба було розрізати м'яз на нозі, пожертвувати ним, але будь-що дістатися до артерії. М'яз колись зростається, може, рухливість ноги дещо зменшиться, але ж людина

З Шевченком — у бій за Україну!

залишиться живою! Офіцери спецназу з досвідом ведення війн у «гарячих точках» знають, як це робити. Але ж у наших мирних хлопців такого досвіду бути не могло...

ЧУЖОГО НАМ НЕ ТРЕБА, АЛЕ Й ВІД СВОГО НІКОЛИ НЕ ВІДРЕЧЕМОСЯ!

Мій диктофон записав виступ на сцені кандидата в депутати Верховної Ради України Дмитра Снегір'єва. Це було під час Шевченківського фестивалю:

— Двадцять три роки українську армію руйнували, спецслужби також... І коли ми постали перед зовнішнім викликом, в окопи пішли добровольці. В лісі пішли вчорашні агрономи, вчителі, лікарі. Зараз на сцену виходив мій

побратим. Його обличчя було прикрите балаклавою. Псевдо цієї людини «Котигорошко», він уже став легендою українського партизанського спротиву. Людина двічі викликала вогонь на себе нашої авіації, фактично виступаючи коригувальником, живою мішенню. Бо жодного бінокля, жодної спецтехніки нам не дали. Ми наводили українську авіацію на ворожі каравани, наводили фактично на свої

тіла. Мій побратим «Котигорошко» важко контужений, сьогодні він ще змушений приховувати своє обличчя, бо частина Луганської області досі під окупацією. В даний момент по Луганщині рейдують дві українські розвідувально-диверсійні групи «Правої справи». Діяльність нашої групи високо оцінена українськими спецслужбами. Є державні нагороди і в мене, командира, і в членів нашої організації. Але найвищою нагородою для нас були листи львівських мам. Матері бійців 80-ї аеромобільної бригади, яка захищала летовище в Луганську, писали: «Пане Дмитре! Дякуємо вам за сотні врятованих життів». Ми тоді показали реально, що схід і захід разом. А ще ми своїми справами відновили славу української партизанки на Луганщині. Тепер, коли будуть говорити про українську партизанку, то будуть знати, що це не тільки УПА, і не тільки партизанський рух на сході України в 1918–1924 роках. Це і ті люди, колишні вчителі і агрономи, які, незважаючи на всі виклики, на лють ворога, стали на свій захист тепер, на початку третього тисячоліття. Від дванадцятирічної дівчинки, яка на велосипеді їздила і дивилася, де розташовані ворожі позиції, до пенсіонерів. І не було випадку, щоб хтось нам відмовив у наданні житла або інформації. У нас на сході України не було зрад... Так, ми зазнали втрат, група нашого побратима «Душмана» загинула в місті Краснодарі, виконуючи спеціальне завдання. Але ціною цієї великої втрати ми зберегли сотні українських життів. Десятки автовок, десятки бронемашин не дійшли до ворожих позицій. Переконаний, що схід був і залишиться українським!

* * *

...Потім ми ще говорили з Дмитром Снегір'євим віч-на-віч. Затронули й тему українських етнічних земель Кубані, Белгородщини, Воронежчини, Ростовщини. Якщо Росія вважає, що має право змінювати кордони держав тільки тому, що в тому чи іншому регіоні проживає значний відсоток росіян, то й нам негоже залишати непризволяще українців, які проживають у вищезгаданих областях. Чужого нам не треба, але й від свого ніколи не відречемося. Події в Криму і війна на Донбасі показали, що політична беззубість і традиційний український пацифізм аж ніяк не можуть бути гарантією миру. А ось коли нація загартовується в боях, консолідується, висуває нових лідерів і безстрашних воїнів, то шансів вижити у неї стає значно більше.

Сергій ЛАЩЕНКО

ВІЙНА 2014. ВИПРОБУВАННЯ МИРОМ

Ми вже знаємо, що буває, «якщо завтра війна».

А якщо завтра мир?

Не переможний — з салютом і орденами. А той, який називають «тяжким миром»?

Це не те, що приходить після капітуляції ворога і «параду Перемоги». Це те, що пережили фіні в 1940-му після принизливої угоди зі Сталіним, який відітнув частину країни, корейці — в 1953-му, розкормлені по живому, угорці — 1957-го, що поклали свободу під радянські танки.

Нас гризтимуть сумніви. Від того, що багато що віддали ворогові. І що подарований мир — це мир українців, які страждають під окупантами. І нам з цим жити.

І цей мир буде дуже холодним. Холоднішим за холодну війну. Тому що нам доведеться боротися із заохоченими батареями, інєем на газових плитах і, в кращому разі, з боргами з комунальних платежів. І треба буде не лише витримати, але й вижити. А якщо і відступати в газовій війні з Росією, то тільки з боями. І з втратами для ворога.

І ще це мир не буде щедрий на розкші і прибутки. Бо ми багато що зі своїх заощаджень віддали на Майдан і в стократ більше — на АТО. Це правильні інвестиції. Але — довготривалі. Швидких грошей вони не обіцяють. Чи готові ми терпіти утиск наших прав на відпочинок і розваги, коли мирне (начебто) життя вимагає затигнути паски ще тугіше? І чи не зненавидить нас підростаюче покоління за те, що, як написав один блогер, з прифронтового Маріуполя зник Макдональдс, і молоді ніде посидіти з чашкою кави?

А ще буде нестерпно боляче спостерігати, як вчорашні сепаратисти, обрані у Раду такими ж манкуртами (але абсолютно демократично), візьмуться етично руйнувати найдорожчу для нас сьогодні цінність — жертвність в ім'я Батьківщини. А Фірташ і Ахметов знову почнуть указувати нам, як будувати успішну країну, і Шуфріч — як любити Росію.

Як триумфально повернуться до

денами «Дружби народів».

Коли нас попросять не називати Путіна фашистом, а особливу зону «лугандоном». Коли Європа про нас забуде, як про валізу без ручки, бо — настав мир, і нічого більше боятися за Україну.

І ми зрозуміємо, що вже нема на кого звалити провину за свої негаразди. Бо це «війна все спише», а мир вимагає повернення боргів.

Мир змусить озирнутися у пошуках кривдників, помста яким була відкладена до закінчення війни. І роздвоїть нашу мораль між бажанням «розчистити» свій простір від «чужих», і розумінням того, що Європа, до якої так прагнемо, — це ще і толерантність, і захист права інших бути не схожими на нас.

І все це буде непросто.

І багато хто з нас захоче повернутися на війну, де гранично ясно, що правильно, а що ні, хто — ворог, а хто — свій.

Цього і домагається Путін. Бо сьогоднішній мир вписаний у стратегію Великої Кремлівської війни.

Не перемігши нас білорусами, тиран готується до того, що залишені в мирі, ми знищимо себе самі. Розсваримося, пригадаємо, що ми різного достатку, різного роду-племені, мови і віри.

Він сподівається, що слово «демабель» підіме під себе поняття «Україна». Що дезертирство стане ознакою героїзму.

Путін вірить, що, замерзнувши і зголоднівши, ми забудемо про європейські ідеали і за шматок московської ковбаси слухняними вівцями підімо в його загорода.

Путін мріє, що незадоволені інфляцією і безробіттям, ми повалимо свій уряд і повернемо Януковича і Медведчука.

І ми не маємо про все це забувати. І повинні проковтнути образи, і залишити надії несправданими. Щоб зберегти країну.

Ми маємо пригадати, що хоч і не перемогли, але трималися з гідністю: не дали ворогові дотягнутися до серця Батьківщини, відкинули його так далеко, наскільки могли. Що створили армію і знайшли своїх героїв і свій епос. Що, на відміну

Фото: library.knuba.edu.ua

Кієва Ані Лорак, і «95-й квартал» почне висміювати ветеранів АТО, і обиватель буде все це радісно вітати. Тому що батьківщина обивателя не тягнеться далі, ніж його поріг, і в разі особливої свідомості — під'їзд.

І бойові соратниці, що билася нарівні з чоловіками і втрачали своїх наречених, піднесені нами на постамент жіночого ідеалу, — відійдуть у тінь, поступившись місцем вертким красуням з телеящика, з очима, незамутненими спогляданням трагедій.

І стане моветоном носіння камуфляжу. І комбати, обрані у ВР, здадуться прямолінійними і недалекими динозаврами в середовищі дрібних, але гострозубих хижаків мирного часу.

Мир зруйнує бойову співдружність, єдність, що об'єдналася перед лицем ворога, де можна на рівних говорити з міністром оборони — в окопі і на блокпосту, а не в нескінченних відомчих коридорах. І тяжко буде споглядати, як генерали, які збагатилися в тилу, візьмуться муштрувати вчорашніх фронтовиків, які не дослужилися до офіцерів. Як герої підпадуть «під статтю» за зайву жорстокість до ворога, а угодовців нагородять ор-

від 1654 року і від 1918-го, зберегли державу, прапор і герб. Що готові битися і далі, якщо знадобиться.

Ми повинні не лаяти цей мир за короткочасність і передчуття нової війни. А берегти його, як щедрий дарунок Бога і долі в нелегкий для нашого народу час. І використовувати його якнайбільше. Не для сварок і з'ясування, не для заздрощів і ненависті. А для того, щоб написати нові книги і поставити талановиті фільми про Україну, скласти нові пісні, щоб їх співали і любили наші діти. Щоб виростили і виховали цих дітей. І не лише солдатами, але й будівниками мирного життя.

І так само, як допомагали фронту, допомагатимемо самотнім бабусям, біднякам і інвалідам, що коротають дні на своїх маленьких і знещених пенсіях. Біженцям — навіть тим, хто лає наш устрій і нашу армію. Не забудемо загиблих і присягнемося не залишати без турботи їхніх дітей.

Ми довго вчилися жити у війні. І вчимося дотепер. Але настане час перенавчатися жити в мирі. Ось у такому нелегкому і немірному.

І хай ми не виграли війни, мир ми виграємо. Я вірю.

Свєн ЯКУНОВ

м. Київ

Кінорежисер, сценарист і журналіст Олександр Муратов сам визнає, що через звичку рубати правду у вічі має значно більше ворогів, аніж друзів. «Цькування проти мене йде постійно. Я — просто дуже сильна й енергійна людина, яки був трошки слабшим, мене просто роздерли б! А я весь час працював», — каже митець.

З роками він не став м'якшим в оцінках і так само, як і раніше, його обурюють непрофесіоналізм та безпорадність тих, від кого залежать правила нашого життя і творчості. Про своє бачення інформаційної політики в умовах війни з Росією, сучасне українське кіно, юність в УПА та співпрацю з Шамілем Басасвим Олександр Муратов розповів у інтерв'ю «Укрінформу».

ІНФОРМАЦІЙНА ВІЙНА ЗА ДОПОМОГОЮ КІНЕМАТОГРАФА ЗОВСІМ НЕ ВЕДЕТЬСЯ

— Олександр Ігоревичу, на одному з недавніх «круглих столів» за питань інформаційної безпеки ви заявили, що нам треба констатувати «інформаційну безпечність», бо гроші витрачаються на пусте діло. Що ви мали на увазі?

— Я — людина цілком прагматична, і кажу конкретно про кінематограф.

Коли Держкіно очолювала регіоналка Катерина Копилова, у цьому відомстві практикувалися «відкати» для Віктора Януковича-молодшого з тих великих грошей, які тоді давалися на кіно. Коли цю посаду обійняв «свободівець» Пилип Ілленко, я широкі зрадів, бо подумав, що тепер настане ера ділового патріотичного кіно, адже країна перебуває у стані неоголошеної війни з Росією, казна майже порожня, тож фінансувати той кінематограф, яким він був дотепер, є відвертим глумством.

Однак пан Ілленко не тільки не припинив фінансування всього без розбору, а й вибив додаткові 14 млн. гривень на проект «Толока». Більше того, після цього він видав розпорядження, за яким усі інші фільми можуть отримувати від держави не більше 10 млн. гривень, до того ж половина загальної суми повинна йти за рахунок якихось міфічних спонсорів! Та де їх знайдеш? Де в нас ті люди, які будуть жертвувати гроші на кіно? Таке трапляється один раз на десять років!

— Може, це у вас просто образа говорити?

— Та при чому тут образа? Профінансують мене, так профінансують, а ні, так не помру. Просто я твердо переконаний, що в часи, коли проти нас ведеться шалена інформаційна війна, не можна витрачати гроші на різні кіновитребеньки. Фільм «Толока», який продюсує Пилип Ілленко, а знімає його дячко Михайло Ілленко, можливо, з мистецької точки зору й буде мати певну цінність, але коли йде війна, летиться українська кров, витрачати на це 28 мільйонів бюджетних гривень — чисте безумство!

Або я зовсім не переконаний, що зараз треба знімати стрічку «Моя бабуся — Фанні Каплан». Там йдеться про роман Каплан з молодшим братом Леніна. Навіть якщо це буде пристойна картина, вона все одно не на часі! І таких прикладів можна навести багато. І на все це витрачаються такі необхідні країні державні гроші!

Зараз треба зосередити всі кошти — й ті, що виділяються і на кінематограф, і на державне телебачення, — на протистояння російській інформаційній навалі. А у нас інформаційна війна за допомогою кінематографа зовсім не ведеться!

— Тобто треба знімати агітки?

— Я не кажу, що це мають бути прямолінійні агітки. Навпаки, це повинна бути дуже якісна кінопродукція, і ще й зроблена в жанрах, які охоче дивитись масовий глядач: пригодницькі стрічки, сатиричні комедії, фентезі. Навіть історико-патріотичні фільми треба робити так, щоб люди їх охоче дивились. Між іншим, росіяни вміють робити таке кіно, навіть за умов, що їхні фільми наповнені відвертою брехнею. Але з професійної точки зору вони зроблені дуже вправно. До того ж Росія витрачає на кіно, за нашими мірками, величезні гроші.

І половину з них кидає на антиукраїнську і проімперську пропаганду. Вона буквально окупувала наш інформаційний (особливо телевізійний) простір. У нас грошей значно менше, тому ми не можемо собі дозволити робити, як росіяни, пропагандистські фільми в пропорції один до двох. Ми повинні всі свої ресурси і зусилля спрямувати на інформаційну війну.

Тобто нам треба тимчасово відкласти всі естетські проекти, розраховані на міжнародні кінофестивалі

і тонкий пласт дуже просунутої інтелігенції, і витрачати гроші лише на стрічки, які нагально потрібні нашій країні. Але це не повинно виключати їхню високу художню якість. Вони мають бути на такому професійному рівні, щоб ці фільми можна було показувати і в міжнародному кінопрокаті. Бо росіяни досить успішно паплюжать Україну по всьому світу, а ми нічого цьому протиставити не можемо.

— Але ж українські фільми час від часу здобувають призи на міжнародних кінофестивалях, тож, можливо, не все так погано?

— Скільки б мені не тицали в очі нагороди Мирослава Слабошпицького за «Ядерні відходи» та «Пле-

Олександр МУРАТОВ:

КОЛИ ВІЙНА, ЧИ ПОТРІБЕН ФІЛЬМ ПРО РОМАН КАПЛАН І БРАТА ЛЕНІНА?

м'я», я ніколи не погоджуся, що це успіх нашого кіно. Ви бачили «Ядерні відходи»? Це ж відверта порнуха! У шістнадцятихвилинному фільмі половина часу присвячена відвертому ставеому акту. І не просто ставеому акту, а дуже цинічному, з похабними нюансами. А ми радіємо з того, що він десь одержав приз. За що? За оцю гидоту? Отак ми репрезентуємо Україну в світі!

За цими принципами досить легко робити фільми: чим більше безнадії і бруду, тим більше шансів отримувати фестиваліні призи.

Та нехай і таке буде. Тим паче, що нормальний глядач це дивитись не буде. Але вся інша наша кінопродукція останніх часів — теж бруд. Чи відверта бездарність. Це повна безнадія під гаслом: «Хлопці і дівчата, негайно тікайте з цієї мерзеної країни!».

Я, як міг, боровся з цим: піднімав у пресі шалений галас. Частіше це був голос того, хто волає в пустелі, але зрідка чогось досягав. Наприклад, прочитавши сценарій Сергія Лозниці «Щастя моє», в якому було безпідставне паплюження України, я доклав усіх зусиль, щоб ця постановка не відбулася. Цього я не досягнув, але добився, щоб події фільму були перенесені в Росію. І тепер я — великий приборчник того, щоб цей фільм широко показувався в Україні. А ще нам треба активно демонструвати фільми Андрія Звягінцева «Єлена» і Андрія Смирнова «Жила-була одна баба», в яких ці російські режисери талановито топчуть (правда, за приватні гроші!) свій народ і свою батьківщину. Гріх не скористатися цим.

— А про що ви зараз зняли б фільм?

— Я — твереза людина, і тому під час правління Копилової нічого не подавав до Експертної комісії Держкіно, бо добре розумів, що ця комісія нізащо не схвалить мої патріотичні проекти. А просто зняти ще один фільм? Навіщо? Я вже зняв 25 художніх і 10 документальних фільмів і з голоду не помираю.

Ще за часів правління Ющенка я запропонував зняти фактично автобіографічний фільм про долю східноукраїнського підлітка в лавах УПА. Його включили до тематичного плану, але настала ера Януковича, і, ясна річ, фільм з ідеологічних міркувань був викинутий з плану.

Зараз у мене є прекрасний (і гарантовано «касовий») сценарій фільму-фентезі «Страшний суд» з дуже гострим сюжетом, з великим гумором і відверто антипутинського спрямування. Наша студія підтримала мене. Але за правилами, вже давно встановленими якимось невігласом чи бовдуром, повністю фінансуються лише дитячі та документальні фільми. Однак я глибоко переконаний, що в наш час насамперед варто стовідсотково фінансувати тільки справді потрібні державі фільми. У тому числі докумен-

тальні та дитячі. Впевнений, за наші невеликі і бюджетні кінокошти варто знімати нехай меншу кількість фільмів, але більш корисних і справді гарних, ніж ті, що продукуються тепер. Треба, щоб вони впливали не тільки на українського глядача, а й на європейського та американського, покращуючи його ставлення до нашої країни.

Я У ВІЧІ КАЗАВ НАШИМ ІДЕОЛОГАМ, ЩО ВОНИ НЕ ЗДАТНІ ВЕСТИ ПРОПАГАНДИСТСЬКУ ВІЙНУ

— Здається, необхідність такого інформаційного спротиву вже ні в кого не викликає сумнівів. Можливо, просто не знають, як це ефективно робити...

— Я багато разів намагався зв'язатися з, так би мовити, ідеологічними інстанціями. Казав прямо у вічі: «У вас немає практичного досвіду, тому ви не здатні вести пропагандистську війну. Давайте я допоможу. У мене є досвід з першої чеченської війни, на якій мені вдалося досить успішно розкласти російські війська. Мені не потрібні жодні посади і гроші, я робитиму це абсолютно безкоштовно». Але, мабуть, через патологічну політичну поміркованість (чи просто дурість) мене

мене чеченці відправили додому.

— Більше пропозицій про співпрацю з Чечні не надходило?

— Коли почалася друга чеченська війна, мене знову запросили, але я відмовився. Я сказав: «Ви невідомо для чого полізли в Дагестан. Вас спровокували, і ви піддалися на провокацію. Тепер проти вас піднімуться ваші братні мусульманські народи, і вся ця авантюра закінчиться поразкою. То я не дурний, щоб брати в цьому участь».

— А в Росію після всього цього вас пускають?

— Неофіційно я там бував, але не ризикував і кордон перетинав на автомобілі, а в готелях не зупинявся.

В УПА Я ПОТРАПИВ ВИПАДКОВО, А ВЖЕ ПОТІМ СТАВ ДІЙНИМ

— Ви згадували про свою юність в УПА. Тобто ви — націоналіст із більш як 60-річним стажем?

— Якесь національні почуття я мав з раннього дитинства, хоча щодо національності у мене «найгірше» поєднання з можливих — я наполовину українець, на чверть німець і на чверть кримський татарин. Тобто яким боком не повернешся, — скрізь погано. (Сміється).

У нас удома розмовляли українсь-

кою мовою, мій дід був українським есером, але в УПА я потрапив випадково, а вже потім став ідейним.

— За яких обставин це сталося?

— Я був звичайним харківським вуличним підлітком. Якось разом із другом дитинства Олегом Юхвідом, сином автора п'єси «Весілля в Малинівці», знайшов і підвали зруйнованого німецького складу дефіцитні ліки. З'ясувалося, що їх можна вигідно продати. Ми знайшли оптового покупця, який давав хороші гроші, але поставили за умову, що ми повинні відвезти їх на Західну Україну. Спочатку це був Львів, а потім Станіславів (тепер Івано-Франківськ). Перші два рази я їздив з Олегом, а потім сам, бо його батьки не відпустили, а мої тато і мама в той час були поза межами Харкова.

І так сталося, що під час цієї поїздки я опинився в упівському лісовому схроні, звідки мене два тижні не відпустили, бо несподівано в жовтні випав сніг, і по моїх слідах емгебісти могли б знайти кривірку. Там я вперше прочитав націоналістичну літературу і через певний час став ідейним націоналістом.

— Ви тоді усвідомлювали, що ставте ворогом радянської влади?

— Не зовсім, хоча я й розумів, що коли так ховаються, то це щось протизаконне і небезпечне.

Я не перебував постійно у цьому схроні, бо став зв'язковим і їздив всюю Україною, привозячи до Львова та Станіслава ліки, листи і гроші. Тоді я вперше побачив останнього Головного командира УПА Василя Кука, але тоді його псевдо було Василь Коваль. Через багато років я почав з ним часто спілкуватися і навіть зняв про нього документальний фільм «Уроки патріотизму».

— Тобто націоналізм є ідеологією всього вашого життя?

— Мабуть. В усякому разі, за долю України у мене постійно болить. І я дуже не люблю одвічну українську традицію закликати одне одного: «Давайте об'єднаємося і почнемо!». Кожен на своєму місці повинен щодня робити якусь корисну національну справу. Якщо це — ознака націоналізму, то я — націоналіст.

ЗАРАЗ Є ТЕНДЕНЦІЯ — СТАВИТИ НА ПОСАДИ ПАРТІЙНИХ НЕВІГЛАСІВ

— А як ви оцінюєте діяльність націоналістів в уряді?

— Я думаю, що Олег Тягнибок — загалом поміркована людина, просто до нього з кар'єрних чи навіть ідейних міркувань приєдналася певна кількість людей із надто радикальними поглядами. Переконалий, що саме депутати від «Свободи» відміною Закону про мову спровокували події, які призвели до відокремлення Криму. Тобто це не було причиною цього, але дуже зручним приводом. А як вони працюють в уряді? Прошло з моменту їхнього призначення так мало

часу, що важко про це судити.

Чесно кажучи, мені дуже не подобається, коли на відповідальні посади призначаються не справжні фахівці, а необізнані на справі однопартійці. На мою думку, так сталося і з призначенням Пилипа Ілленка, якого керівництво його партії посадило в крісло голови Держкіно.

— Однак патріотичними гаслами часто прикривають дії, які шкодять Україні. Приміром, Корчинського з його «Братством» дехто вважає провокатором. Як ви ставитеся до подібних звинувачень на адресу вашого товариша?

— Корчинський — людина дуже амбітна і при цьому абсолютного несправедливо невизнана! Я зовсім не сповідую його мінливі політичні погляди, але в те, що він — провокатор, не вірю і вже багато років товаришує з ним.

— Чи усвідомлюють, на ваш погляд, праві радикали, що картинка, приміром, з фальшивої ходи на підтримку УПА чітко лягає у російську матрицю антиукраїнської пропаганди?

— Ну, може, це зараз було і недоречно, але, з іншого боку, не можна ж постійно жити з оглядкою на Росію. Такі марші відбуваються щорічно, і колишні воєки УПА мають на це повне право. Я теж кілька років тому ходив у їхніх колоннах. Правда, вони одягаються в мундири, яких в УПА ніколи і не було. Упівці носили тоді польські, німецькі і навіть радянські однострої. Тільки кашкетки були особливими. І то далеко не завжди. Мені для фотозйомки дали однострої загиблого хлопця. Він і справді був досить оригінальним, але зовсім не таким, який тепер одягають ветерани УПА. Між іншим, і червоночорних прапорів я в жодній кривіці не бачив — тільки синьо-жовті.

— А хто з наших провідних політиків викликає у вас довіру і повагу?

— Більшість із них ніякої поваги в мене не викликає. Бо є дуже очевидні речі, які лежать прямо на поверхні, та наші зверхники їх не помічають. Нам не вистачає не так нафти і газу, як сірої мозкової речовини в головах нашої політичної еліти. Не менше 50-ти відсотків Верховної Ради всіх скликань складають відверті дурні!

— Але ж це ми їх туди обирали...

— Ну, а зараз кого ви обережете? Хто з теперішніх кандидатів у депутати гарантовано розумний, обізнаний на справі і, як мінімум, порядний?..

— А чим серце заспокоїти? Хоч щось добре в нас є?

— Можу сказати одне: такого, як було при Януковичі, ніколи вже не буде. То був ганебний лад, здавалось би, в європейській країні абсолютно неможливий. Я б його назвав бандитсько-бюрократичним. Правда, тепер він олігархічно-бюрократичний. Це теж погано. Але все в цьому світі відносне. Коли я дивлюсь на типового олігарха Коломойського, то гадаю, що це все ж таки плюс, а не мінус. Бо він чимало зробив для захисту батьківщини: спромігся зупинити банди сепаратистів і організував реальний протип. А сидів би у Дніпропетровську не олігарх, а якась менш енергійна та ініціативна людина, росіяни б давно весь південь захопили! Недарма вони навколо нього такий гвалт вчинили. Навіть заочно судили і майно арештовували. Я упевнений, що всі гроші, які Коломойський витратив на АТО, він через «Приватбанк» повернув чи обов'язково поверне. Але є велика кількість українських багатіїв, які не вклали в оборону країни (окрім податків) жодної копійки.

Але не олігархи вирішать долю України, а наш славний український народ. Свідчення цьому — і самовіддані бійці АТО, і ті люди, які щоденно і безкорисно їм допомагають.

Надія ЮРЧЕНКО

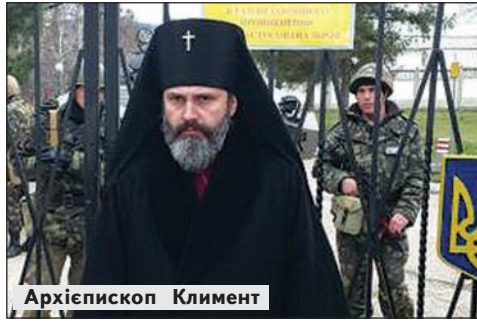
«СПІВПРАЦЮЮТЬ ІЗ ФСБ І РОЗКОЛЮЮТЬ КРИМСЬКУ СПАРХІЮ...»

Архієпископ Сімферопольський і Кримський УПЦ Київського патріархату Климент заявляє, що священники Московського патріархату в Криму співпрацювали з ФСБ і продовжують співпрацювати з окупаційною владою. Він також повідомив, що зараз на півострові зріє розкол у Кримській єпархії. Про це він сказав в інтерв'ю «Главкому».

«Священники Московського патріархату під час окупації Криму були на території українських військових частин. Міністерство оборони України не дало відповідних дозволів, щоб разом з ними на території військових частин перебували священники Київського патріархату. Коли я звернувся до командувача корпусу у Криму з проханням надати такий дозвіл, мені відповіли, що, мовляв, у нас є священник Московського патріархату», — сказав Климент.

За його словами, один зі священників Московського патріархату їздив по всіх частинах і проводив фотозйомку, а сьогодні він є капеланом Збройних Сил Росії, заступником командира. «І тепер дайте відповідь мені на те, яку функцію виконували священники Московського патріархату під час окупації Криму, і яку інформацію вони давали ФСБ? Московський патріархат бреше, тому що їхні священники співпрацюють і співпрацювали з окупаційною владою. До речі, СБУ цими фактами не займається», — зазначив Владика Климент.

Він також сказав, що в Криму, на відміну від материкової частини України, священно-

Архієпископ Климент

служителі УПЦ МП не переходять в Київський патріархат, а навпаки хочуть перейти під крило глави РПЦ Кирила.

«Ніхто нікуди не переходить. У Криму вони (священнослужителі — ред.) рухаються в одному напрямку, щоб перейти під безпосереднє підпорядкування патріарха московського Кирила. Є дуже серйозний опір митрополиту Лазарю (митрополиту Сімферопольському і Кримському УПЦ МП — ред.), наскільки я знаю, з боку певної кількості священників. Вони зараз просто розколюють єпархію на 2 частини з вимогою безпосередньо перейти під контроль Московського патріархату», — розповів Климент.

Після анексії Криму Росією УПЦ Київського патріархату втратила контроль на півострові над двома з 13 храмів. 1 червня храм у Перевальному був захоплений так званими козаками і самообороною. Спочатку храм був закритий для відвідувачів, але зараз, за інформацією Владика Климента, там вже проводять службу священники Московського патріархату. Подібна доля спіткала і храм апостолів Петра і Павла та святителя Миколая.

«Крим.Реаліті»

Патріарх Святослав

УГКЦ — «КІСТКА У ГОРЛІ» ДЛЯ ПУТІНА. АБО ЩЕ РАЗ ПРО «КАНОНІЧНІСТЬ»

Уже тривалий час не дають спокою слова патріарха УГКЦ Святослава про «канонічність» УПЦ (Московського патріархату). Ще вчора дискусія з цього приводу відбувалася, як правило, у колі гурманів від церковної політики. Проте отримав несподіваного листа від заступника командира Батальйону ОУН, відомого поета Бориса Гуменюка, який цими днями перебуває у селі Піски біля Донецького аеропорту. Виявляється, і на фронті слова блаженнішого Святослава зачепили наших бійців «за живе».

Щоб з'ясувати, що ж, власне, сталося, доцільно нагадати контекст висловлювань предстоятеля УГКЦ. Патріарх Української греко-католицької церкви Святослав заторкнув тему взаємин його церкви і УПЦ (МП), у зв'язку із хамською поведінкою митрополита Російської православної церкви Іларіона Алфеева. Виступаючи на Синоді єпископів у Ватикані, куди той був запрошений Святійшим отцем, Папою Римським Франциском, цей достойник у крашій традиції своєї церкви і путінської влади почав обливати брудом УКГЦ. При цьому треба наголосити, що митрополит Іларіон, якого називають правою рукою патріарха Кирила і «міністром закордонних справ» Московського патріархату, властєсь до атак на УКГЦ постійно, а суть його звинувачень зводиться до промовистого твердження, що усі східні католицькі церкви, в тому числі УКГЦ, є «кровоточивою ранною на тілі Христової церкви».

Відповідаючи на цей закид, а точніше бруд і брехню, патріарх Святослав справедливо наголосив, що УКГЦ залишається «кісткою у горлі» для Московського патріархату, оскільки твердо стоїть на засадах Христової церкви і

вірно служить українському народові. Від себе додає, не тільки для Московського патріархату, а передусім для Путіна і його кривавого режиму.

Він також делікатно вказав Іларіону Алфееву, що замість того, щоб пхатися у справу Церкви, до якої він не має жодного відношення, краще б той зайнявся упорядкуванням справ у православії, яке на території України залишається розколотим і розсвареним. Саме у цьому контексті ним і були сказані слова про «канонічність Української православної церкви в єдності з Московським патріархатом».

Наголошую, патріарх Святослав не робив заяв, що УКГЦ визнає УПЦ (МП) єдиною канонічною православною церквою в Україні, як про це пишуть деякі ЗМІ.

Як на мене, то, з'ясовуючи ситуацію з православними церквами в Україні, патріарху Святославу не слід було послугуватися словом «канонічний», яке представники УПЦ (МП) вже давно дискредитували. Однак патріарху видніше...

У цьому зв'язку важливо підкреслити реакцію на слова Святослава Святійшого патріарха УПЦ КП Філарета: «Все іде від Москви. Москва хоче посварити Українська

церкву Київського патріархату і Українську греко-католицьку церкву, щоб у нас не було миру і злагоди, і ми воювали між собою». Як кажуть — в точку. Ні додати, ні відняти.

А щоб не було найменших сумнівів у позиції УКГЦ щодо УПЦ КП наведу уточнюючі слова патріарха Святослава. Щоб розставити усі крапки над «і» та уникнути перекуцунів, він заявив агентству РІСУ: «Я підкреслював і хочу тепер підкреслити, що ми з абсолютною глибиною повагою ставимося до всіх конфесій, які є в Україні. Мені стає шкільно очевидним, що справді хтось хоче перенести це протистояння, яке сьогодні є в Україні між українським суспільством і зовнішнім агресором, на релігійний ґрунт. І таким чином розпалити міжрелігійний, міжконфесійний конфлікт в Україні. І тут я погоджуюся з патріархом Філаретом, що хтось дуже хоче посварити релігійне середовище. І я сьогодні скажу — не вдається! Ми це розуміємо і на провокації не піддаємось. Ми сьогодні — і православні церкви, і католицькі, і протестанти — є всі, як ніколи, єдині. Такої єдності у релігійному середовищі, такого практичного єкуменізму, який є сьогодні, за останніх 25 років ніколи, мабуть, не було», — підсумував глава УКГЦ.

На цьому можна було б поставити крапку. Але напрошується головний висновок. Криваві пазурі Путіна уже відчувають на собі традиційні християнські церкви в Україні. У цьому немає нічого дивного. Адже російсько-українська війна — це не тільки війна за рідні землі і нашу державність. Це також війна за нашу національну і духовну ідентичність.

Ми не тільки знаємо, які церкви підставили своє плече українському народові у цей важкий для нього час. Але й бачимо і знаємо тих, хто «благословляє» російські танки і «Гради» на вбивства українців на Донбасі.

На все настане час розплати. І коли він прийде, слова про «канонічність» ніхто до уваги брати не буде.

Богдан ЧЕРВАК,
голова ОУН

СЛУГА БОЖИЙ — АНДРЕЙ ШЕПТИЦЬКИЙ

1 листопада 1944 року не стало Митрополита УГКЦ Андрея Шептицького. Отож мінає 70-ліття з дня його відходу у Вічність.

Роль Слуги Божого у прагненні творити Українську державу, у плеканні духовності українського народу, поширенні освіти, культури важко переоцінити.

Прийнявши чернечий постриг у василіанському монастирі, а згодом й очоливши Церкву, Митрополит Андрей Шептицький запровадив принцип новачію — у богослужіннях замість церковнослов'янської почали вживати виключно українську мову; впровадив уживання слів «Україна», «рутенці» замість «русини», «рутенці». Саме Андрею Шептицькому українці зобов'язані відкриттям першого національного університету у Львові і першого національного музею. Він зберіг греко-католицьку церкву в умовах радянського терору 1939-1941 років та в умовах німецької окупації. За життя митрополита її ліквідувати не посміли. Він підготував і виховав те душпастирство і мирян, які зберегли Церкву в умовах вимушеного переходу у підпілля, «в катакомби»...

Митрополит Андрей Шептицький народився 29 липня 1865 року (отже, наступного року — 150-літній ювілей) у с. Прилбичі (тепер — Яворівського району Львівської області) у графській сім'ї Івана Шептицького й Софії з роду Фредрів. Хрестили його в римо-католицькому обряді і дали ім'я — Роман.

З дитинства хлопчина вирізнявся з-поміж ровесників великою вразливістю і особливою побожністю. У 1883 році він успішно закінчив навчання у гімназії Святої Анни м. Кракова і несподівано для батьків повідомив, що хоче вступити в чернечий орден (згодом вступив у василіанський орден). Перед тим перейти у греко-католицький обряд.

Для батьків таке рішення стало неприйнятним. Аби син напоумився і розвіяв безглузді, як на їхню думку, ідеї, вони наполягли на проходженні ним військової служби і здобутті вищої освіти. Він підкорився волі батьків. Однак у кавалерійському полку прослужив недовго. Юнак захворів скарлатиною, яка дала ускладнення на суглоби. Про кар'єру військового слід було забути! Потім навчався на юридичному факультеті Краківського і Вроцлавського університетів. 1888 року отримав науковий ступінь доктора права. Згодом це неабияк йому знадобилося.

Та все ж прагнення прийняти постриг у василіанському чині стало невідворотним. Він таки вступає новиком до монастиря отців-василіан. У Добромилі приймає нове ім'я — Андрей. 1892 року майбутній Митрополит Андрей Шептицький урочисто склав монаші обіти у Кристинівському василіанському монастирі Святого Юра (тепер — м. Червоноград). І це вже — довично! І сьогодні мешканці Червонограда пишуться цим історичним фактом.

Цього ж року після закінчення навчання одержав наукові ступені доктора теології і доктора філософії. Отримав призначення на духовну службу священником у Перемишлі. Згодом Андрею Шептицькому призначають магістром молодих ченців у Добромилі. З 1896 року він — ігумен монастиря Святого Онуфрія у Львові. Деякий час був професором теології у Кристинівському монастирі отців-василіан. 1898 року разом з о. Платонідом Філясом (уродженець с. Добряччів, тепер — Сокальського району) започатковує журнал «Місіонер». Отець Андрей Шептицький всюди відзначався ревністю у праці.

У 1899 році імператор Австро-Угорщини Франц Йосиф I іменував Андрея Шептицького Станіславським єпископом, а Папа Римський Лев XIII затвердив це рішення.

1900-го року після смерті Митрополита Юліана Куїловського Понтифік Риму призначив Андрея Шептицького Митрополитом Галицьким і Львівським. У цей сан він офіційно вступив наступного року. Протягом 44-річного правління Церквою Митрополит Андрей Шептицький багато зробив для її розвитку. Наприклад, домігся будівництва двох греко-католицьких церков у Боснії і Герцеговині; у 1907 році завдяки його старанням був висвячений єпископ УКГЦ для вірних у США, а в 1912-му — у Канаді. За його безпосередньої участі видавалися українська преса і книги, відкривалися народні школи, богословські навчальні заклади, лікарня для бідних, Церковний музей у Львові (згодом — національний) з однією із найбільших у Європі колекцій ікон.

З початком Першої світової війни (1914 р.), а участь у ній брало й багато галичан на боці Австро-Угорської імперії, як тільки російські війська зайняли Львів, Митрополит Андрей Шептицького за антирадянську пропаганду і підтримку царя заарештували. Спочатку Слугу Божого вивезли до Києва, а потім заслали в Курськ, далі — в суздальський Спасо-Євфиміївський монастир. Лютева революція 1917 року принесла митрополитові звільнення.

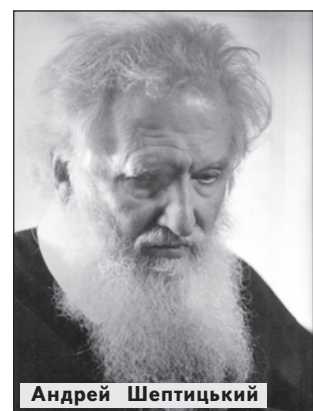
Повернувшись на рідні терени, Андрей Шептицький активно підтримує молоді ЗУНР і Акт Злуки з УНР. 1919-го року він виїжджає до Риму і завдяки його дипломатичній місії Ватикан на чолі з Папою Римським Бенедиктом XV визнає УНР. Хоч вона, як і ЗУНР, проіснувала недовго, все ж це — сторінка історії нашої державності.

Згодом Андрею Шептицькому доводиться діяти, пра-

цювати в умовах польської паціфікації, що охопила Східну Галичину. Він і далі постійно опікується своїми мирянами, дбає про розвій УКГЦ за кордоном. Андрей Шептицький добре знав, що діється в Радянській Україні. 1933 року митрополит надіслав у Москву гнівного листа, в якому засудив штучний голод, влаштований більшовиками, організував збір коштів та зерна на допомогу голодаючим братам-християнам з-за Збруча. Втім, не йшлося саме про християн, а про людей всіх віросповідань, навіть атеїстів. Це була акція милосердя! Звісно, такого пасторського дару радянська влада не прийняла. Навпаки, запевнила, що все — гаразд!..

Нові випробування і терпіння приніс «золотий вересень» 1939 року. Прихід більшовиків у Східну Галичину (Західну Україну) нічого доброго не дав. У Прилбичах брата Андрея Шептицького — Лева, його дружину, всіх членів сім'ї й селян, які працювали у Шептицьких, розстріляли служачки НКВС. Всього загинуло 13 осіб. Над родинною усипальницею Шептицьких було скоєно наругу, а родинний маєток розорено, знищено цінні документи історичного значення, бібліотеку.

22 червня 1941 року Німеччина напала на СРСР, а 30 червня німці вже ввійшли у Львів. Представники ОУН у той же день проголосили Акт відновлення Української державності й сформували український уряд. Цю подію широко вітав Андрей Шептицький. Він навіть сподівався, що німці принесуть визволення, полегшення для українців, які зазнавали утисків, терору то з боку поляків, то з боку радянської влади. Але марно... Не минуло й двох місяців, як вже суттєво дався знаки німецької окупаційний режим з його терором...

Андрей Шептицький

Підаючи смертельній небезпеці, Митрополит Андрей Шептицький (зрештою, не тільки він) перебував у монастирях сотні євреїв, єврейських дітей, врятував кілька сімей равинів, а в проповідях відкрито засуджував політику геноциду.

...Минув час. Вже після смерті Блаженної Слуги Божого у державі Ізраїль за це встановили йому пам'ятник.

Андрею Шептицькому закидають провини мало не створення дивізії СС «Галичина». Прямого відношення до її формування у 1943 році він не мав, однак делегував капеланів для пасторської роботи, пасторського служіння, аби сповідати, хоронити бійців за всіма християнськими канонами.

27 серпня 1944 року, коли радянські війська знову ввійшли у Львів, проти греко-католицької церкви почалися нові репресії. А після псевдодобору 1946 року їй довелося перейти у підпілля.

Предстоятель УКГЦ у 1901-1944 роках, Високопреосвященний Андрей Шептицький, Митрополит Галицький і Львівський (в миру — Роман Шептицький) помер 1 листопада 1944 року у Львові. Поховали його у крипті місцевого Собору Святого Юра. Тут він покоїться і тепер.

Тарас ЛЕХМАН

СВЯЩЕНИКА З НІМЕЧЧИНИ ЗМУСИЛИ ЗАЛИШИТИ КРИМ

В анексованому Криму священника Німецької євангелістської лютеранської церкви, громадянина Німеччини, змусили залишити Крим. Причиною депортації стало те, що Німеччина не визнала окупований український півострів частиною Росії. Про це йдеться в звіті Спеціального моніторингової місії ОБСЄ в Україні, — повідомляє Тиждень.ua.

«Єпископ Німецької євангелістської лютеранської церкви в Україні (нараховує 51 парафію по всій країні) заявив Спеціальній

моніторингової місії ОБСЄ в Одесі, що один з його священників, громадянин Німеччини, був змушений залишити Крим, тому що Німеччина не визнала анексію півострова Російською Федерацією», — йдеться в документі.

За словами єпископа, церкву змушують переєструвати майно в Криму за російським законодавством, а в іншому випадку немає гарантій збереження права власності у Криму за церквою.

10 РОКІВ ТОМУ НЕ СТАЛО ПАВЛА ГЛАЗОВОГО...

Відомий український гуморист і сатирик Павло Прокопович ГЛАЗОВИЙ (20.08.1922-29.10.2004) у приватному житті, кажуть, був людиною неговірною, навіть замкненою. Небагато в його оточенні було людей, перед якими він розкривав свою душу. Одним з цих «довірених осіб» в останні 14 років життя поета були доктор Євген і Ніля Стецьків, американці українського походження.

Подружжя Стецьківих усі ці роки дбало, щоб П. Глазовий не журився ні одягом, ні харчами, ані різними побутовими дрібницями. Бо ж відомо, що побут заїдає талант.

Хто ж вони, доктор Євген Стецьків і його дружина Ніля? Доктор Євген Стецьків п'ятдесят років пропрацював лікарем у США, написав кілька наукових праць, з дружиною Неонілою виховали двох дітей. Будучи американським лікарем, членом різних престижних клубів, товариств, організацій, пан Євген ніколи не поривав з життям української громади.

Неоніла Стецьків, донька відомого композитора Василя Безкоровайного, мала театральну освіту, грала в театрі Йосипа Гірняка (він був її дядьком). Обоє любили сцену й виступали перед українською громадою: пані Ніля більше у драматичних ролях, а пан Євген розважав гумором, читаючи П. Глазового.

Потім «відкрилася» Україна, і Стецьківи вже більше ні в якій краї не хотіли їздити, тільки на Батьківщину. Тут, в Україні, і відбулася зустріч Євгена Стецьківа з Павлом Глазовим.

Євген Стецьків згадує: «Познайомив нас славний співак Дмитро Гнатюк у Києві в серпні 1990 року, і влаштував нам зустріч у парку біля пам'ятника Тарасові Шевченку. Я одразу впізнав автора моїх улюблених гуморесок. Він тримав на руках маленького песика Пушка. Пан Павло здивувався, що хтось у далекій Америці знає та читає його гуморески. Він питав мене, як їх сприймають слухачі, чи сміються. Я відповів: сміються, і то не раз, а три рази. Перший раз — як почувють, другий раз — як їм хтось пояснить, а третій раз — як зрозуміють. Він широко розсміявся і ми зразу знайшли спільну мову. З радіощів він мені подарував два томи своїх гуморесок, та ще й обіцяв запросити мене до Києва на свій авторський вечір.

Свою обіцянку він дотримав, і в 1992 році я взяв участь у його концерті. На запрошення П. Глазового приїздив до Києва у 1994, 1997 та 2002 роках, — коли Глазовому виповнилося 80 років. Кожного разу я був свідком зворушливого творчого свята П. Глазового. Його любили, шанували, цінували та величали «Батьком українського гумору».

В останні роки свого життя Павло Прокопович нездужав. Я з Америки намагався допомогти своєму другові, як міг, використовуючи свій лікарський досвід. Хвороба його затягувалася, він впав у прігничення, перестав творити, навіть відповідати на листи. 29 жовтня 2004 року перестало битись серце славного творця гумору і сатири...».

Подружжя Стецьківих зберегло понад 160 листів, які написав до них П. Глазовий. Це приватне листування Павла Глазового з д-ром Євгеном та Нілею Стецьківами з

1990 до 2002 року і лягло в основу книги «Листи до друга в США», котра побачила світ у київському видавництві «Фенікс» 2007 року. «Я довго вагався, — пише у передньому слові до книги доктор Євген Стецьків, — публікувати ці листи чи ні. Питання делікатне, бо, по-перше, це приватна кореспонденція. Павло Прокопович Глазовий в особистому житті був людиною приватною, і сьогодні його немає в живих, щоб запитати дозволу на публікацію його душевних одкровень у листах до моєї тепер покійної дружини Нілі і до мене. Друга причина: я боюся видатися нескромним в очах читачів, бо, вважаю, Павло Глазовий дуже переоцінював нашу допомогу для нього, і висловлював свою вдячність у високо

можна віднести до категорії «бідних художників», однак умови для його творчості, особливо у перехідний — від тоталітаризму до незалежності — період, були справді убогими. Про це він виразно пише у своїх листах до друзів у США, доктора Євгена Стецьківа та його дружини», — зазначає редактор книги Раїса Галешко.

В одному зі своїх перших листів до Євгена Стецьківа Павло Глазовий зізнається: «Літературні справи мої в занепаді. Не друкують і майже не виступаю. Не хочу брати участі в безладній колотнечі. Та й стомився вже добряче. Різно відчуваю, як сили мене покидають, гнітять багатолітня втома. Рукопис нової книги лежить у видавництві вже третій рік, поставлений у план 1992 року. Твердої впевне-

славні, такі шляхетні, такі розумні друзі побували в моїй скромній господі й осяяли її такою незвичайною для нас доброю, душевною красою і небесною людською чистотою».

(25 травня 1991 р.).

«Не знаю, як там у Ваших колах, а ми тут просто зашкарубли від грубості й суровості, яка нас всюди супроводжує. Доброго слова, щоб ти не робив, дочекатись важко, зате, коли доходить до грубощів та зневаги, то наче гребля проривається. І відчувається, що хулители лихословлять з насолодою, з натхненням, майстерно й кваліфіковано».

(7 червня 1991 р.).

Окрім посилок з різними продуктами, одягом та ліками, подружжя Стецьківих надсилоло П. Глазовому й книги: «Книжки велими цінні для мене, а найцінніше те, що Ви, любя пані Ніло, ви-

У своїх листах до американських українських друзів Павло Глазовий пише не лише слова вдячності за надіслані ті чи інші побутові речі, ліки, а й висловлює інколи своє ставлення до політичних подій: «Още буквально вчора слухав я по радіо трансляцію засідання Верховної Ради. До Києва прилетів Голова палати французького парламенту Крістіан Понселе, виступив перед нашими депутатами з дуже зворушливою промовою. Як мудро, щиро він говорив про любов до України, до нашого народу! Йому аплодували, його вдячно вітали, але, на жаль, не всі. Коли він сказав, що після розпаду Радянського Союзу Україна раз і назавжди здобула свою незалежність, понад сто комуністів-депутатів демонстративно встали і по-хамському залишили залу. Ти вже, зви-

працює, про гумор: «Щоб написати щось веселе, треба, щоб душа сміялася, а їй, стомленій, нині — не до сміху».

«Я давно переконався, що справжній гумор — це щось дуже високе і благородне — і для брудної хазарки недоступне. Для них гумор — то сороміцьке патякання й пастилякування, на інше вони нездатні. Їхня дотепність вище папу не підносила ніколи...».

(5 жовтня 2001 р.).

І тут же, в цьому листі, пояснює, чому він відмовляється від тих молодиків — представників різних ЗМІ, котрі хочуть про нього щось написати, взяти в нього інтерв'ю для своїх видань. «Телебачення й естраду нині повністю окупували ті, хто під виглядом «гумору» виригують всляку сороміцьку гиду, запліснявілі анекдоти й іншу пошлятину. Тому я від них і відхрещуюсь, відмов-

«ПРИГОРТАЮ ВСІХ ВАС ДО СЕРЦЯ...»

ЗА СТОРІНКАМИ КНИГИ ПАВЛА ГЛАЗОВОГО «ЛИСТИ ДО ДРУГА В США»

патетичних словах.

Однак редактор і видавець Раїса Галешко з Торонто (Канада) зуміла переконати мене, що листи П. Глазового — це унікальні документи, які розкривають маловідому грань характеру геніального поета, гумориста і сатирика. Цими документами зможуть користуватися літературознавці, дослідники творчої спадщини П. Глазового».

Редагування, оформлення і підготовку листів до друку виконала пані Раїса Галешко, редактор сатирично-гумористичного журналу «Всесміх», який вона видає в Торонто з 1991 року.

Чим же цікава для нас ця книга? Як сказано в анотації, унікальність цієї збірки в тому, що вона є фактично єдиним джерелом, яке проливає світло на приватне життя відомого українського поета і патріота. Листи видруковано у точній відповідності з оригіналом. Оригінали листів П. Глазового д-р Євген Стецьків передав до Міжнародного фонду імені Павла Глазового у Києві. І ще додамо. Ця книжка, ніби відповідь на уже раніше видану д-ром Є. Стецьківим «Листи до друга в Україні» — конструктивні критичні статті-листи, які він писав до П. Глазового. Ці листи друкувалися в газетах, передавалися по Радіо «Свобода» в авторською (тобто пана Євгена) виконанні. І вже потім п. Стецьків видав їх окремою книжкою. Для Євгена Стецьківа Павло Глазовий був не просто другом, а цінністю українського народу, поетичним генієм. Може, тому він так тонко відчуває гуморески цього поета, бо, відомо, не кожен може прочитати Глазового так, як треба. «Ми могли ділитися один з одним найпотаємнішим. Він — рідкісна, прекрасна душа, я йому поклоняюсь, — згадує Євген Стецьків. — Він допоміг мені перенести найважчі хвилини мого життя і зберегти душевну рівновагу після смерті моєї дружини Нілі. Гуморески Павла Глазового я популяризував, читаючи їх нашим громадам у США, Канаді й Україні. Його гумор, філософія і патріотизм легко доходили до серця кожного з нас. Смерть П. Глазового — це велика втрата для українського народу, а для мене особисто — це втрата найбільшого і найвірнішого друга, якого я коли-небудь мав».

«Хоча Павла Глазового не

ності, що книга побачить світ, немає... Дуже прикро мені, що на Вашу щедрість не можу відповісти адекватною люб'язністю, але що подієш? Не ті ресурси і не ті можливості».

(27 листопада 1990 р.).

«Однак саме в роки дружби із подружжям Стецьківих із Флориди Павло Глазовий написав свої найкращі сатиричні твори. Натхнення до творчості було обопільним, — згадує Раїса Галешко. — З одного боку океану Євген Стецьків писав свої есеї-спостереження про проблеми становлення нової України і друкував їх в українській пресі під рубрикою «Листи до друга в Україні». Цим другом був Павло Глазовий. З іншого боку — Глазовий видавав іскрометний гумор і вбивчу сатиру, при цьому про свої творчі задуми, сумніви, успіхи і невдачі ділився з друзями із США — Нілею і Євгеном Стецьківами, які нерідко й підкидали поетові тему. Подружжя Стецьківих усі роки дбало, щоб Глазовий не журився ні одягом, ні харчами, ані різними побутовими дрібницями. Бо ж відомо, що побут заїдає талант».

У своїх листах відомий сатирик і гуморист Павло Глазовий був не лише дотепним співрозмовником, а й ніжним ліриком, доброю, порядною людиною, яка вміла сказати ніжне вдячне слово тим людям, які робили для нього добро. Милою, ласкавою, сонячною називав він пані Нілю. Дорогим, ширим, любим — пана Євгена. Його листи до них, як пише Павло Прокопович, «сповнені найщирішими почуттями, найвідбірнішими словами моєї прихильності до Вас і радості від того, що такі

явилися прекрасною господинею слова свого: зробили все, що обіцяли».

(1 березня 1992 р.).

Павло Глазовий ділиться з друзями Стецьківами і своїми творчими планами, де, в якому видавництві готуються до виходу у світ його гуморески.

З любов'ю пише про своїх друзів — популяризаторів його творчості, артистів-декламаторів Анатолія Литвинова та Анатолія Паламаренка. «Гарний вечір вийшов у Литвинова, сміху й радості було багато. Багато моїх творів продекламував Толя Литвинов майстерно й натхненно...».

«У Харкові його (А. Литвинова — Д. К.) виступи пройшли з величезним успіхом, він вимахав у добрячого майстра, набув великої популярності й шани».

(4 лютого 1994 р.).

«Позавчора в Палаці «Україна» був великий концерт на честь ветеранів війни. Там Анатолій Паламаренко виступив з гуморескою «Тарас Бульба у Києві» з великим успіхом. Наступного дня прибіг до мене з кавуном, весь аж світяться від радості, бо справді-таки читав, гемонський хлопець, блискуче! Я слухав по телебаченню. Він так увійшов в образ, що кожне слово не просто звучить, а гримить. Що й казати, талант — то така сила, Божий дар. Нема йому рівних у нас на Україні. Я йому так і сказав та ще й дав кілька нових речей...».

(2 жовтня 1994 р.).

Ділився П. Глазовий своїми радіощами, які йому приносили на виступах підготовленим невеличкі творчі колективні — дует «Бузина», тріо «Барвінок», тріо «Гречаники»... Дует «Бузина» вирушає до Маріуполя, колишнього Жданова, там з мовою нашою не краще, ніж на Донбасі, лихі там умови для нашої мови — хай потрудяться, хай звучать в такому задимленому місці наше слово й наша найпрекрасніша у світі пісня, наші незрівнянні народні мелодії».

(3 травня 1994 р.).

чайно, про це знаєш, бо радіо слухаєш і газети читаєш. Живуть серед нашого народу, їдять його хліб — та ще як їдять! І так ненавидять українців. Це не просто комуністична ненависть, а зоологічна злоба, яка протягом тисяч років передається від покоління до покоління, незалежно від того, до якої національності належать чи відносять себе ці одвічні прибудди. Отак вони по-собачому накидалися й на покійного Чорновола й інших патріотів».

(23 квітня 1999 р.).

А які теплі, щирі слова знаходить П. Глазовий про свою рідну мову: «Українська мова творилася й твориться не лише за законами логіки, а за законами гармонії, вона у нас фантастично мелодійна, чому свідченням є й пишні розмаїття звертальних форм. В інших мовах, приміром у російській, нічого навіть схожого нема. Ото що вони, молячись у церквах, звертаються до Бога: «Святий Боже! Господи помилуй!» — то все наші звертальні форми, церква взяла їх з нашої мови, нашими духовними Златоустами вони творилися...».

(20 липня 1994 р.).

Його, великого сміхотворця своєї доби, хвилювало й те, як пишуть свої твори молоді письменники, як вони дбають про мову, як продовжують кращі літературні традиції своїх великих попередників. І дуже боляче йому, гумористові-сатирикові, читати сучасну так звану авангардистську літературу: «Нині молоді письменники безжалісно паплюжать всю «совкову соцреалістичну літературу» як невіленьницьку, сковану вслякими заборонами і, щоб продемонструвати свою розкутість, густо вживають у прозі і віршах брудні, цензурні слова: — Он ми які вільні і авангардні! А ж у своїх гуморесках ніколи не дозволяли собі хамити і сквернословити...».

(21 жовтня 1999 р.).

І щедро ділиться зі своїми друзями про жанр, в якому

ляюся, відпрошуюсь — нездужаю та й усе».

(5 жовтня 2001 р.).

В одному з листів до подружжя Стецьківих від 7.X.1994 р. Павло Глазовий згадує, як нелегко йому, сатирикові-гумористу, працювало у славнозвісному журналі «Перець» у 50-ті роки. Про один з таких епізодів читаємо в листі: «Десь наприкінці 1950-х років я надрукував у «Перці» вірш:

*Виїздив Балабон
На два тижні за кордон.
Вісімнадцять країн
Встиг об'їхати він,
А газети і журнали,
Як тонкі, так і товсті,
Ціле літо друкували
Балабонової статті —
Все про те, як Балабон
Виїздив за кордон...*

«Здавалося б, — згадує автор цієї сатиричної мініатюри, — невинний віршик, а мені заявили, що Балабон — це Хрущов, він тоді якраз вештався по всьому світу. Я виправдовувався, викручувався, а потай сушив сухарі і тривожно прислухався до дверей: чи не за мною? Тоді цю справу прикрили, бо боялись, що всю редакцію заметуть разом зі мною».

(7 жовтня, 1994 р.).

Ось якого, виявляється, небезпечною була професія гумориста-сатирика за часів авторитаризму. Боляче переживав Павло Глазовий — і як письменник, і як громадянин, — коли в пресі розпочалася брудна бузиняцька літературна диверсія щодо знеславлення й очорнення нашого великого національного генія Тараса Шевченка. З болем у душі пише про ці чорні акції Павло Прокопович до своїх друзів, як справді народний письменник розмірковує про велич особистості Т. Шевченка, про його непересічний талант — провісницький талант від Бога, фокусуючи й на сьогодні: «Народ починає розчовнуватися, що до чого, поволеньки дізнається, чия на цій братській шкурі. Чаша терпіння переповнюється, і недарма декому такий страшний Шевченко з його «Гайдамаками».

(Закінчення на 11-й стор.)

Скільки було Тарасові років, коли він їх писав? Тридцять ще не було. То чому ж він саме цим почав свою велику творчість? Бог йому підказав, що треба писати. Ні, не підказав, а звелів. І поставив його на сторожі біля народу нашого. Тому й лютують тут і там ті, кому вже й пам'ятники його, як більмо на оці...».

(26 лютого 2001 р.)

А скільки чудесних, справді народних афоризмів, прислів'їв використовує поет у своїх листах. Вони, неначе росянки, осяяні сонцем, виблискують і манять до себе, ніби кажуть: запам'ятай і передай нащадкам у спадок. А вже це — перлини нашої рідної мови! Прочитують кілька: «Молодість дається всім, а старість — на вибір»; «Бог не без ласки, козак не без долі, а світ не без добрих людей»; «Без драбини до Бога лізе»; «Сім разів даси, а восьмий забудеш дати і ти вже — ворог»; «У багатьох мудрості много печалі»; «Хвали мене, моя губонька, бо до вуха роздеру»; «Конкурс — це таке: догнав чи не догнав, а погнатись можна...».

Але ще одним неочікуваним скарбом книги «Листи до друга в США» є гумористично-сатиричні твори Павла Глазового. Майже кожен лист закінчується приблизно такими словами: а тепер на додачу — гумореска для чудесного сміхотерапевта (мається на увазі для Євгена Стецьківа). А він, доктор Євген Стецьків, широко і не-підробно відповідав своєму доброму другу Павлові Глазовому з України: «Твої гуморески — це моя щоденна цілюща лектура. Невичерпне джерело українського гумору. Сам сміюся і розмішкую інших. При тім популяризую Павла Глазового. Наш гумор допоміг нам пережити усі лихоліття... Ви не уявляєте, які ми горді за Вас, що не покидаєте пера і допомагаєте в цей тяжкий для нашої Батьківщини час просвіщати наших збаламучених земляків... Я майже щодня думаю про Вас і в думках розмовляю з Вами...».

Книга Павла Глазового «Листи до друга в США» — захоплююча, щира і відверта. Жаль, що поет уже не зможе її потримати в руках, почитати, згадати подумки своїх друзів Нілю і Євгена Стецьківих: 29 жовтня 2004 року він відійшов від нас за вічною межу, із-за якої нікому і ніколи, на жаль, немає вороття. Але лишилися його гуморески, які він, як і Остап Вишня, називав усмішками. Вони й бо справді усмішки, — прочитавши їх не можна не посміхнутись, бо сміявся Павло Глазовий по-народному дотепно, картаючи у нас самих ті вади, котрі лежать на поверхні нашого буття, яких ми позбуваємося віками і не можемо ніяк позбутись. Такі вже ми, як казав мудрий Остап Вишня, «чухраїнці». Любимо багато і довго чухатись. Та то вже так, як нам дав Господь. Такими ми є і нікуди тут не подітись. А гуморист Павло Глазовий умів помічати вади нашого суспільства і не знущально, а з тонкою іронією, а іноді й сарказмом усе те підняти на сміх — ширий, дотепний, народний.

Пропонуємо деякі гуморески-усмішки Павла Глазового з його посмертної книги «Листи до друга в США».

Книжку читав і цитував рядки із листів П. Глазового до родини Стецьківих Данило КОНОНЕНКО

АКТУАЛЬНА БАЙКА

Зацікавила онука Байка «Лебідь, рак і щука», І до діда він гука: — Що за вигадка така? Запрягли б у віз конячку Й розв'язали б цю задачку, Чи впрягли б туди осла, Справа б іншою була! Головою дід хитає: — Кожен баєчку цю знає, Та не віда, що якраз Все це писано про нас, Про Верховну нашу Раду, Про найвищу нашу владу. Розуміти треба так: Є там щука, є там рак, Є, звичайно, там і лебідь — Тяг він воза хоч як-небудь, Та до влади рвався всяк — Щука справа, зліва — рак, Щоб у вигідні моменти Виставлялись в Президенти. Лебідь все робив, що міг, Вова в цілості зберіг. А як візьмуть владу в руки Ті лукаві раки й щуки, То оставлять бідний віз Без покладай і без коліс... Хто тут лебідь, рак і щука, Зрозуміть нехитра штука. Я назвав би імена, Але їх же всякий зна. Доведеться зачекати, Доки будуть результати, Бо як раку поталанить, Якшо щупі повезе, Рак затягне в темні нори, Щука зовсім загризе. Щоб минула ця загроза, Всім впрягтися треба в воза, В один гуж, щоб кожен тяг На єдино вірний шлях — Рятувати честь державу, Україну нашу славу, Щоб в біді не затигли Щуки, раки і осли!

ВЕСІЛЛЯ

Як женив свого синочка Бізнесмен новітній, Там кипіло не весілля, А содом всесвітній. Там гуляли демократи Й бувші партюкрати, Броки-рокери, ділери Й інші торбохвати. Веселились менеджери Й інші ненажери, Наливали віскі й шнапси В імпортні фужери. Напивались до ригачки Мафіозні друзі, Що були іще недавно Бідні й голопузі. Танцювали супермени, Як руді ведмеді, Наступаючи на лапи Місисам і леді. Викаблучувались в залі, Поскидавши плавки, Дві сексбомби з Бесарабки І одна з Шулявки. За сексбомбами ганялись Лабухи-музики, Хоч за те їм рекетири Часто били пики. Навіть батюшка Онуфрій, Що був атеїстом, Витанцьовував ламбаду З бувшим КаГеБістом. Звані гості прибували На заморських тачках, Бо склепали капітали На простих жувачках. Після шнапсів гості їли Страви екзотичні. Потім дружно затівали Сварки політичні. Вихваляли депутата, Що рухівців криє, «Р» погано вимовляє Й борода не бриє. В ту шарагу затесався І якийсь проноза — Рекетирів вербувати В партію Мороза. Інший Хмару й Чорновола Шпетив на всю губу. — Ми, — гукав він, — коцюбивці,

Всі ми за Коцюбу! А Турянського четвертий Хвалить-вихваляє: — Турянішого на світі Не було й немає! П'ятий тикнув із-за столу Головешку лису І варнякав: — Хто за кого, А нам дай Ларису!* Доки будуть депутати Лаятись та гризтись, Ми устигли нагулятись,

*Район Києва *Скорик

Випити й наїстись! Погукали на весілля Й двірника Кіндрата, Щоб з машини піаніно Допоміг знімати. За роботу двірникові Гордо, як герою, Піднесли чарюгу шнапсу І батон з ікрою. Навіть тост проголосити Удалось Кіндрату. Він гукнув: — Привіт буржуям Од пролетар'ята! І додав ще: — З чим боролись..

СТАЛІНСЬКІ ОНУКИ

Як живуть привільно Й весело сьогодні Сталінські онуки, Обранці народні! Щічки рум'янесенські, Як у комсомолочки, А костюм новесенський, Ніби шойно з голочки. На м'якенькім кріселиці Возідає в залі, Щоб йому не муляло В спинку і так дали. Розтібає гудзики

На товстому пузику, Рядом ставить знам'ячко Бувшого Союзику. Губи закоплює Броки-рокери, ділери Й інші торбохвати. Він же в опозиції, Не прийняв присяги. І хоча на «енко» Прізвище кінчається, Він категоричеські Руським із'ясняється. Заклика по радіо Кожним виступленієм З урядом покінчити Неповіновенієм. А на демонстраціях Возлаває групу Й носить батька Сталіна, Як придурок ступу. А якби при Сталіні Хтось у залі повною Устругнув кумедію В органі верховному, Та іще й підбурював Гострим виступленієм З урядом покінчити Неповіновенієм, — Де б він опинився? Хай подума братія, Якій часто сталінська Сниться демократія.

ДЕРЖАВНИЙ МУЖ

Як у Раді у Верховній Землячок наш виступа, Ви прислухайтесь, шановні, Що він меле й теліпа. — Ми вопрос решаєм важний. В етом іменно вся соль. Он значеніє має І значительную роль. Тот, кто етого не понял, Тот обязанный пойнять, Чтоби внікнутъ

в суть вопроса І решеніє принятъ. Без єдіного Союза Далеко ми не уйдём. Без Союза жрать от пуза Ми не будем, пропадём... — Виступайте на державній! — Із гальорки хтось гука. — Перестаньте прідіраться! — Чути з іншого кутка.

ТАК ТОЧНО!

Генерал зайшов на кухню: Як ідуть там справи? І які там для солдатів Готуються страви? Взяв великий ополоник, Натертий до блиску, Черпнув чогось із каструлі У залізну миску І лопати заходився

З окраєчком хліба. — Чого це тут, — запитує, — Нечислена риба? Чому це тут недоїдки? Чом лушпиння плава? Це — помій, а не їжа, Бурда, а не страва! Кухар злякано поправив Комірець на шії І сказав йому: — Так точно! Ви їсте помій.

ПІСЛЯ КОНЦЕРТУ

Коли оплески ушухли, Спорожнів весь зал, У кімнату диригента Зайшов генерал. Взяв якийсь листочок нотний, Підклав під штани, Певне, щоб не забруднились Об стілець вони. — Доки будете, — питає, — Грати гопаки, Щоб стрибали, як скажені, Хлопці і дівки? Узяли б ви інструменти Краще духові Та ушкварили добряче Марші бойові, Щоб аж стеля затряслася, Загойдався зал!

Павло

ГЛАЗОВИЙ: «З ЧИМ БОРОЛИСЬ, НА ТЕ Й НАПОРОЛИСЬ!..»

ГУМОРЕСКИ

Диригент сказав спокійно: — Пане генерал! Покладіть на місце ноти, Не сидіть на них. То для інших інструментів — Не для духових.

ОРАТОР

— Ти мені, — говорить жінка, — Наганяєш страх. Ти чого це розмовляти Почав по ночах? Цілий день мовчить, як риба, А коли засне, Щось патяка та варняка, Меле щось дурне... Чоловік бурчить: — Відводжу Душу хоч у снаї. Ти ж удең сказати слова Не даєш мені.

ЩО ТАКЕ МИСТЕЦТВО

Колись було, як виходить На сцену співак, То одягне не курточку, Не піджак, а фрак. До сорочки білосніжну Манижку пришиє, Замість галстука у нього Метелик на шії. Із рукавів виглядають Крохмальні манжети.

Як дзеркало, виблискують На ногах штіблети. Гарним виглядом навіє Солодку тривогу І співає так натхненно, Мов молиться Богу. Нині інші уявлення Про красу й мистецтво. Тепер в моді нечупарність, Буйне молодечтво. Часом вискочить на сцену Якесь чупирадло. Напне собі на макітру Старе простирадло. В підштаниках, голоною Скаче, як горіла: — Ти ж, моя мила, Мені ноги мила... — І при цьому демонструє Порепані п'ята.

Таке диво в зоопарку Страшно показати. За таке коліс із сцени Вигнали б зі стромом. Недарма ж мистецтво справжнє Називали храмом. Недарма ж артист колишній Ревно чепурився: Розумів, що він у храмі, Що Богу молився. Дуже жаль, що ми не часто Згадуєм сьогодні, Що таланти справжні, чисті — То дари Господні.

ГОРОБЧИК

Риболовля гірш неволі Буває людині. Прокинувся чоловічок О третій годині. Зібрав своє причандалля — Гачки та мормижки, Тихесенько із кімнати Вислизнув, як мишка. Тюпцем, бігцем до зупинки По льоду добрався, Ждав автобуса годину І не дочекався. «Чого мені, — подумалось, — Мерзнути, дурному? Тюпцем, бігцем по льодочку Повернувся додому. Зимня нічка довгесенька. Темнота на дворі. Ватні брюки і кожуха Зняв у коридорі. Навшпинечках, не світлячи, Підкрався до ліжка. Чує — жінка вже проснулася, Мурличе, мов кішка: — Замерз, замерз, горобчику, Пурх! Під одіяло! Мого дурня на рибалку Давно потаскало...

А чим же нам годувати П'ятдесят мільйонів? Треба, мабуть, язиками Менше теліпати, А подумати про землю, Про плуги й лопати Та подбати, щоб з телічок Виросли корови, Та щоб було їм удосталь Сіна і полови, Щоб плодилась живність всяка — Свині, вівці, кури. Доки ж можна за яечко Дерти по три шкури? Земля наша нас одвіку Щедро годувала. Чому ж вона нині стала Отака відстала? А тому, що занедбали Трудову людину, Не даєм розправити плечі, Розігнути спину, І не думайте, що баба Дуроші патяка. Я кажу вам від імені Золотого рака. Як не візьмемось за розум, То нас так притисне, Що почнемо краще жити Тоді, як рак свисне.

ЯКБИ Я БУВ ПОЛТАВСЬКИМ СОЦЬКИМ...

«Якби я був полтавським соцьким» — Весела пісня є у нас. Дотепну, гостру і лукаву, Ї я згадую не раз, Коли на людях виступало, Скажімо так, якесь цабе І пропихало, висувало У вищі органи себе: — Якщо окажете довір'я, Якщо підтримаєте всі, У маслі будете купатись, А спать на салі й ковбасі. Моя програма: холодильник І телевизор в кожному дім, А інвалідам не коляски, А мерседеси дам усім! Підвищу пенсії утрічі Старушкам дряхлим і дідам. Кому не буде вистачати, Я дожену — і ще додам! Я членом різних академій, Професорам і докторам Давати буду кождий місяць Безплатно гречки кілограм! Вам, наші славні ветерани, І вам, бабулечки старі, Безплатно зуби повставляю, Щоб легше гризли сухарі. Жінкам, щоб лучче жити стало,

Я день робочий скорочу. А тим, що носять рейки й шпали, По сто купонів доплачу! Про діток буду піклуватись, Щоб телевизор день про дні Їм демонстрував з екрану Заморські снікери смачні. Я про торговлю міжнародну Негайно випущу закон: Вони нам пепсі й кока-коли, А ми їм — крепкий самогон! Підвищу жалування зразу Для вчителів і лікарів, Хоч сам у школі був ледащим

І на екзаменах горів. Здається, ще у сьомім класі Веселу штучку я утнув: У слові кучому з трьох літер Чотири пом'елки уткнув: Замість руського ешо Я накарлявав і-си-чо. Тоді у школьній стінгазеті Хтось сочинив

про мене вірш, Що я по-руськи плохо знаю, А по-українськи іще гірш. Ну й що ж такого? Кождий має По дві ноги й по дві руки, То почому б не мати в роті Два равноправні язика — Один — для діток і жени, Другий — для родини-страни?! Я не обманював нікого, Кажу сурийозно, від душі: Як оберуть мене — на вуха Ще більш навішаю лапші.

Дитячий музичний театр «Кольорові парасольки»

ЗРАЗКОВІ «КОЛЬОРОВІ ПАРАСОЛЬКИ»

ДИТЯЧИЙ МУЗИЧНИЙ ТЕАТР «КОЛЬОРОВІ ПАРАСОЛЬКИ», ЩО ДІЄ У МІСТІ СОСНІВЦІ, ЩО НА ЛЬВІВЩИНІ, ЦІЄЇ ОСЕНІ ВІДЗНАЧИВ 10-РІЧЧЯ СВОЄЇ ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ. ТОРІК ЙОМУ БУЛО ПРИСВОЄНО ЗВАННЯ «ЗРАЗКОВИЙ!»

На феєричний талановитий мистецький колектив юних виконавців щедрим дощиком сиплеться увага і вдячність усіх, хто їх слухає! «Заведуть», кого хочеш! Невгамовні і непосидючі! А хто всидить на місці, коли тобі від 3-х до... От, скільки до, не уточниться, бо в рух ідуть всі: самі учасники театру, їхні бабусі, мами, тати, дідуся, родина, друзі, випадкові глядачі! Одним великим гуртом підтанцювують всі в радіусі дії голосових можливостей колективу. А можливості — неабиякі! «Діти — всі обдаровані, а спів і рух під музику — улюблене заняття дітей», — переконано каже керівник зразкового музичного театру «Кольорові парасольки» Оксана Федонюк. Крім «...парасольок», пані Оксана має під своєю опікою ще й гурт «Черемош», в якому співає і сама. У музичному театрі під її керівництвом — більше 60-ти учасників! Кілька вікових груп, кожна зі своїм репертуаром, постановкою рухів, у яскравих костюмах, з іскорками в оченятах! За 10 років діяльності через колектив пройшла велика кількість соснівчат. Дехто обрав дорогу в мистецтво, і всі залишилися шанувальниками рідної пісні. Багато творів пані Оксана пише сама, а на репетиціях з вихованцями дослухається до їхньої думки, і всі разом творять маленький номер-виставу, музичні казки, добрий настрій, яким потім діляться з усім світом.

До речі, колектив добряче об'їздив цей світ! Рідна Галичина — вся, де були фестивалі, закордон — від Польщі до Чехії, Словенії, Німеччини, Франції! Всюди — перемоги і теплі зустрічі! «Послужний» список «...парасольок» — вражає! Їх приймали «на ура!» всюди, де вони виступали!

Судить самі. Колектив співпрацює з благодійними організаціями, з навчально-реабілітаційним центром «Світанок» міста Червонограда, школами і дитячими садочками, церквами, бібліотеками, вугільними підприємствами міста та області.

Кожного року діти змагаються і демонструють свої таланти на конкурсах, не лише обласних і всеукраїнських, а й міжнародних. Саме у таких виступах проявляється рівень

Оксана Федонюк і її вихованці

виконавської майстерності та музичної виразності.

Дитячий музичний театр «Кольорові парасольки» — дипломант Фестивалю колядок і щедрівок «Різдвяна Зірка» 2007-2009, Фестивалю української духовної творчості «Краса душі» 2006-2012, учасник міжконфесійного різдвяного дійства «Христос народився» 2008-2012, міського різдвяного вертепу та великодніх гаївок, свят до Дня Матері, Дня Незалежності України, конкурсу патріотичної пісні «Сурми звятиги» та багатьох інших свят. Солісти дитячого музичного театру «Кольорові парасольки» є лауреатами обласного конкурсу «Зоряний спалах» (2009, м. Львів), Всеукраїнського конкурсу дитячої естрадної пісні «На крилах дитинства» (2009, у м. Винниках Львівської області), а також учасниками конкурсу «Мамині зіроньки» (2011, м. Сокаль) та «Різдвяні дзвіночки» (2009 та 2010, м. Червоноград). Неодноразово «Кольорові парасольки» брали участь у фестивалі «Творчі зустрічі в Ополі» (Польща). Юні артисти стали дипломантами Всеукраїнського конкурсу «Різдвяні канікули-2009» (м. Львів), лауреатами Міжнародного конкурсу «Дитяче Сяйво в Парижі» (2011, Франція), Міжнародного конкурсу «Квітка на камені» (2011, м. Кам'янець-Подільський), Всеукраїнського вокально-хореографічного

конкурсу «Твій шанс» (2012, м. Луцьк), Всеукраїнського конкурсу естрадної пісні «Пісенний вернісаж» (2013, м. Київ), Всеукраїнського фестивалю-конкурсу мистецтв «Джерела Морщина» (2013, м. Моршин Львівської області), Всеукраїнського телевізійного фестивалю «Львівська фортуна» (2013, м. Львів), Всеукраїнського конкурсу «Львівська рапсодія» (2014, м. Львів). Діти були учасниками Всеукраїнського творчого телевізійного проекту «Крок до зірок» (2012, м. Київ). У 2013 році музичний театр тричі побував з концертами у Словенії (м. Жалец та м. Любляна) на запрошення українсько-словенського товариства «Берегиня». «Кольорові парасольки» виступили перед словенськими дітьми у спеціалізованій школі мистецтв, у Посольстві України у Словенії, у церкві Святої Матері Божої у м. Петровче. Побували з концертами в Польщі, Німеччині, Франції, Чехії та у Словенії і, звичайно, у рідній Україні.

Вже цьогорічні виступи дітей неймовірно вдалі! Лунали дитячі голоси музичного театру «Кольорові парасольки» на Всеукраїнському фестивалі-конкурсі «Львівська рапсодія-2014», що проходив 10 травня у м. Львові в Палаці культури ім. Гната Хоткевича. Конкурс був приурочений до Дня Матері. Цього разу у конкурсі взяли участь дві групи «Кольорових парасольок» — старша та молодша. І як виявилось, дуже вдало. Адже стали справжніми переможцями, лауреатами першої (старша група) та другої (молодша група) премій.

Оксана Федонюк каже: «Влітку наш колектив побував на Міжнародному конкурсі молодих талантів «Златна перла-2014» у Болгарії. Великою радістю для усіх нас стала звістка про те, що ми посіли перше місце! Пісня «Купальський вінок» у нашому виконанні разом із танцем захопала у себе не тільки глядачів, а й вельмишановне журі».

26 вересня зразковий музичний театр «Кольорові парасольки» побував на Всеукраїнському вокально-хореографічному конкурсі

О. Федонюк з родиною

«Твій шанс» у м. Луцьку Волинської області. І знову дві перемоги! Вихованці музичного театру стали лауреатами першої та другої премій! Головою журі була народна артистка України Ніна Матвієнко, яка привітала усіх учасників з перемогою. У Луцьку проходив збір коштів для бійців АТО, тож юні соснівчани мали змогу долучитись до цієї акції. Адже частину коштів, затрачених на конкурс, буде передано для наших воїнів, які не тільки захищають нас, а й допомагають будувати нову Українську державу...

...Як і юні таланти музичного театру «Кольорові парасольки»! Бо кожен повинен займатися своєю справою: воїни — захищати, а діти — співати і танцювати! Учасники театру у постійному русі і пошуках! Вони мріють про мир на землі, нові концерти і фестивалі, шийють нові костюми, складають нові музичні казки, де Правда і Добро завжди перемагають і дарують людям щастя! «Кольорові парасольки» також є часточкою того добра і щастя, яке так необхідне людям!

Віра ОЛЕШ

Гурт «Черемош»

Ніна Матвієнко і «Кольорові парасольки»

Юні друзі, ви, мабуть, уже раніше читали в нашій газеті вірші, казки та оповідання Василя ЛАТАНСЬКОГО. Так, це наш земляк з Криму, письменник і вчитель, який живе і працює в селі Пруді Советського району. Василь Латанський пише вірші, оповідання, казки для дітей, він — автор книжок «Ужинок» та «Які очі — такий світ». Василь Григорович Латанський — єдиний в Криму дитячий поет, котрий пише українською мовою, член Національної спілки письменників України. Його твори багаті на художні образи, щирі, позначені м'яким ліризмом і таким же м'яким усміхом. Прочитайте їх і, ми впевнені, вони вам припадуть до душі.

НЕВТЯМКИ

Де берези і дуби
Й сосни заблукали,
Ната з мамою гриби
Весело шукали.
— Ти місця знаходь, як я, —
Вчить матуся Нату,
Щоб грибів була сім'я,
На «дітей» багата.

Отоді не впорожні
Вернемось до хати...
— Мамо, невтямки мені:
А гриби-холостяки
Треба теж збирати?!

СОН МАР'ЯНКИ

Приснилось: на краєчок дня
Веселий човник підпливає,

А в нього сонечко сідає
І місяць в небі доганяє.
Всю ніч пливе. Перепливає
Ліси, моря — усе, як є.
Раненько з човника встає
І світить знов у нашім краї.

ПЕРЕСТАРАВСЯ

Як ніколи, в ранній час
(Треба ж «засвітитись»!)
Влад примчався в рідний клас,
Але клас... закритий!
Як у вусі — тишина.
Сторож крізь дрімоту:
— Чи ти, голубе, не знав:
Вихідний, субота?..

ПІДРОСЛА!

Край села пшениця яра
Викида стеблинки гострі,
А до неї з-понад яру
Ходять дощики у гості.
Закружляють в бистрім танці:
— Як, пшениченко, діла?
А вона навшпиньки стане:
— Ой, спасибі! Підросла!

«МАМОНТ»

Юрко приплентався зі школи.
В синцях увесь. Книжки в руці.
Бабуся вдарила об поли:
— А ранець де? «Чиї» синці?
— На мамонта ми полювали.
Ти лиш картину уяви:
Я — мамонт. І за мною гнались.
Догнали... Ось я ледь живий.

ПОМІЧНИК

Ледь-ледь світ
проснувся півник,
Взяв у мами новий віник.
Каже: — Я до праці звик,
Що не день — мету курник!
Квокче квока: — Ко-ко-ко!
Мій синочок — не хвалько.

ГУЛЬЗАЙНАБ

Того дня Ганна Миколаївна зайшла до четвертого класу з чорнявою, тоненькою, як виноградна лозинка, дівчинкою і сказала:
— Діти, нашого полку прибуло. Знайомтесь: Гульзайнаб Абдурахманова.
— Як, як? — перепитав Митько Очерет.
— Гульзайнаб. Красиве татарське ім'я. Її батьки приїхали з далекого Казахстану. Туди були виселені ще під час війни з рідної землі — Криму, — пояснила класний керівник і попрямувала в учительську.
Що тут почалося! Хлопці посхоплювались з-за парт, мов якась невидима сила підкинула, і давай «відколювати» номери. Вася Ключков стояв на голові. Митько пройшовся на руках між рядами, а Вітя Колісник вигравав на гребінці.

І треба ж було, щоб новеньку посадили з Митьком Очеретом! Він не злюбив її з першого дня: не підказувала, не давала списувати математику і дивилася на нього так, як Ганна Миколаївна, коли збиралася поставити «двійку».
Митько захворів на грип. Сидів один у хаті й невесело дивився на шибки, розцяцьковані чурдацькими візерунками. А там, за вікнами, розкошувала зима: світило сонце, і сніг виблискував, як кришталь.
У двері хтось постукав. Митько відчинив. На порозі — Гульзайнаб.
— Прийшла провідати...
— Вчителька прислала? — спитав недовіжливо.
— Ніхто не прислав. Я сама...
Дивна вона, ця Гульзайнаб! І чого бо то в такий мороз швендяти? Не близьенько ж він живе, на самісінькім краю села...

НЕ ДОЛИЛИ...
З магазину наш Денис
Поспішав щосили.
— Ось сметану я приніс...
Тільки... не долили...
— Як же взяв ти,
мій смішко? —
Банку взяла мати.
— Дуже просто: язиком
Я не зміг дістати.

ГОВОРИ ПО-ЛЮДСЬКИ!
Перестав Лесь
м'яч ганяти.
Пилом весь покритий,
Забігає Лесь у хату,
Щоб перекусити.
— Ой, бабуню,
хочу хамать!

Їдло де, хлібуха?
Зранку в роті, блін,
ні грама!
Ти ж бо супер-кухар!
І сказала бабця Люда:
— Не псуй мову! Досить!
Їсти дам,
коли по-людськи,
Так, як слід, попросиш!

Нузет УМЕРОВ
ПОДАРУНОК ДЛЯ МАТУСІ
— ОПОВІДАННЯ —

Незабаром у мамі день народження, а ми з братом ще й досі не вирішили, що ж їй подарувати. Руслан, мій брат, каже: «Подарунок мусить бути такий, щоб і мамі сподобався, і нам від нього користь була».
Ми довго міркували, щоб же їй таке купити... Таке, чому й мама буде рада, і, звичайно, ми також. Все перебрали: пральна машина, а ось холодильник є. Телевізор також є. Є навіть швейна машинка, вона мамі від бабусі дісталась. Все є, а ось легкової автомашини немає. Можна було б подарувати їй легковий автомобіль, але ж у нас з Русланом лише двадцять три гривні і більш жодної

копійки. А за двадцять три гривні «мерседес» не купиш...
В одній з крамниць ми запитали диво-піч. Кругла, сяюча, красива. Голубне, сама все пече. Увіткнув шнур у розетку — і пиріг готовий! Оце буде подарунок! І коштує всього лиш двадцять гривень. Ми відразу ж вирішили, що на решту грошей — три гривні — купимо квіти.
В день народження мамі ми урочисто вручили їй

ЗОЛОТО Є, А РАДОСТІ НЕМА

— КАЗКА —
Жили собі на світі два сусіди. Один багатий — дім повний достатку, другий бідний — повний дім дітей. Як тільки наставав вечір, багатий закидав ворота на засув, випускав у двір злих собак і спав, прислуховуючись до кожного шурхоту: чи була не злодії?
Бідний же щовечора повертався з роботи додому, приносив у вузлику крупу, дружина варила суп і годувала дітей та чоловіка. Повечерявши, бідняк брав саз і, награвюючи, співав дітям веселі пісні,
а діти підспівували йому. Бай не раз чув, як веселиться сім'я бідняка і дуже дивувався. Одного разу він запитав у бідняка:
— Послухай-но, сусіде, даю свою голову на відруб, що коли півдня ритися в твоїй кишені, то й тоді у ній жодної копійки не знайдеш! Чого це ти і твоє сімейство щовечора так веселитесь?
— Маючи дім, в якому ходити можна, лише пригнувши голову, маючи їжу, від якої не зажирієш, маючи дітей, які вже навчилися бігати, про що мені ще турбуватись і чого сумувати?!

— Але ж діти твої незабаром виростуть, і ти мусиш подумати про їхню майбутню долю, — каже багатий сусід. — Так тому й бути, я подарую тобі горщик золота і коли твої сини стануть джигітами, ти купиш кожному з них дім, коня і дружину.
Приніс бідняк золото додому, показав його дружині, дітям. Довго міркували вони над тим, як же їм зберегти дорогоцінний подарунок, а потім взяли та й закопали горщик із золотом у дворі під деревом.
І відтоді змовкли у дворі бідняка сміх, пісня, гамір. Лягаючи спати, він ні на мить не забував про золото, а багатий сусід, задоволений своєю кмітливістю, лиш посміхався у вуса.
Нарешті бідняк не витримав: на світанку він викопав горщик із золотом і прийшов до сусіда. Прийшов і сказав:
— Забери, будь ласка, свій подарунок! Ти мені не глечик із золотом подарував, а велику макітру клопоту.
Сказавши ці слова, поставив перед сусідом глечик і заквапився додому.
А наступного дня у дворі бідняка знову залунали жарти, сміх, пісні на задрість багатію.

Переклав з кримськотатарської Данило КОНОНЕНКО

СЛОВНИК ДРУЖБИ — ДОСТЛУКЪ ЛУГЪАТЫ

КЪАЙСЫ		АБРИКОС	КЪАРТАЛ		ОРЕЛ
ЮЗЮМ		ВИНОГРАД	БАЙКЪУШ		СОВА
ШЕФТАЛИ		ПЕРСИК	САВУСКЪАН		СОРОКА
КИРАЗ		ЧЕРЕШНЯ	БАШТАН КЪАРА		СИНИЦЯ
ВИШНЕ		ВИШНЯ	БУЛЬБУЛЬ		СОЛОВЕЙКО
АЛМА		ЯБЛУКО			

(Продовження. Поч. у № 42-43)

Микола, як патріот-комсомолец, організував з таких, як і він, патріотів невеличку партизанську групу, яка захищала селян від німецьких збирачів податків, від свавілля німецьких прислужників-поліцаїв. Іноді його група нападала на німецькі постерунки, здійснювала підірв мостів і залізничних колій. Діяльність його групи була відома керівникам ОУН-УПА, але вони не перешкоджали і не видавали німцям її учасників. Микола часто через знайомих у службі безпеки ОУН-УПА діставав вибухівку й інші боеприпаси, які використовували проти німців. Після поділялись вони залишали листівки з коротким підписом: «Смерть німецьким окупантам! Штаб «Молодої гвардії»».

Після визволення області від німецьких загартників, з таких, як Марчук, був створений загін особливого призначення в кількості 100 чоловік. Цей загін був створений на зразок УПА. На чолі сотні був сотенний. Сотня поділялась на три чоти з чотирма на чолі. У чоту входили три рої з ройовими на чолі. Кожному учаснику групи було присвоєно псевдо, яким вони повинні були користуватись на весь час перебування в групі. Форма звертання була одна: друже «Стальний» (псевдо), друже ройовий, друже чотовий, друже сотенний, курінний...

Наш загін посилено просвіщали політично, — розповідав М. Марчук. — Нам доводило, що ОУН-УПА — вірні слуги Гітлера, запроданці українського народу, зрадники Батьківщини, а тому всі вони підлягають знищенню.

Озброїли нашу групу різними зразками зброї воюючих держав. Усіх одягли в форму ОУН-УПА з тризубами на головних уборах.

Наш загін особливого призначення очолював працівник обласного відділу МДБ. Перед початком операції наш керівник — капітан вишикував нас на плацу і ознайомив з бойовим наказом. Перед початком операції нас було 84 чоловіки, а повинно було бути сто. З наших рядів до початку бойових дій невідомо куди зникли 16 чоловік.

І ми почали діяти.

В сутінках ми підходили до визначеного капітаном села. Починалась організована нами стрільнина з уявленим ворогом. Ми обмазували декількох чоловік спеціально підготовленою червоною фарбою, а при її відсутності курячою або свинячою кров'ю, перев'язували руки, ноги, голови від одержаних «поранень» переодягненим нашим «воjakом» і похапцем заходили в село або в інший населений пункт. Місцеве населення зводило нас із потрібними для нас людьми, які добре знали, де розташовані з'єднання ОУН-УПА, і швидко переправляли нас до цих з'єднань.

Потрапивши в розташування УПА, ми представлялись однією із багатьох бойок, які були добре відомі обласному управлінню МДБ і керівникові нашої групи. Ми швидко входили в довіру націоналістів. Капітан по рації, яка постійно була при ньому, повідомляв військовим частинам МВС, прикордонникам, а при потребі і регулярним частинам Радянської Армії про місце розташування формувань УПА. При потребі для знищення загонів УПА залучались артилерія, бронетехніка і літаки.

Після радіоповідомлень наші військові частини оточували повідомлені нами координати розташованих військ ОУН-УПА і за умовним сигналом починали їхнє знищення спільними з нами зусиллями. Були випадки, коли шоденно ми знищували по 250 і більше вояків УПА, що діяли в Карпатських горах і лісах, а також населених пунктах.

Жодного разу під час бою вояки ОУН-УПА в полон не здавались. У безвихідному становищі вони з гаслом «Слава Україні!» — кінчали життя самогубством. Тяжко поранених вояків ми в полон не брали.

У документах, які були захоплені під час розгрому загонів ОУН-УПА, ми встановили, що значна кількість вояків була різних національностей, які входили в СРСР. Усі вони були з різних причин свого часу скрив-

джені органами радянської влади.

У середині 1946 року війська ОУН-УПА були в основному знищені. Їхні організації змушені були перейти до більш глибокої конспірації. Але й втрати наших військ були чималими. З нашого загону особливого призначення залишилось лише 15 чоловік разом з капітаном.

Микола Марчук розповідає далі. Після виконання особливо важливого завдання нас влаштували на роботу в різні радянські органи. Мене призначили агентом упомінзагу. Я був направлений в одне із сіл Заболотівського району із завданням забезпечити виконання плану держпоставки зерна.

На неділю селяни повинні були організовано вивезти зерно в районний пункт. Заздалегідь, в суботу, я прийшов до селянина, який мав коня, і зобов'язав його завести своє зерно і сусіда в районний пункт заготзерна. Селянин відповів, що в нього зерно ще не готове до здачі і тому він участі в організованій «червоної валці» брати не зможе, і зерно сусіда також не повезе, а повезе його лише тоді, коли підготує своє зерно до здачі. На мою думку, селянин повів себе зухвало і заявив, що він у своєму

Степан ХМАРНИЙ

ПРАВДА ПРО ОУН-УПА (не вся...)

господарстві хазяїн і сам добре знає, коли здавати хліб державі.

Цей селянин розлютив мене своєю поведінкою, і я в запалі вийняв пістолет і вдарив його по щоці, перебивши йому щелепу. Селянин звернувся зі скаргою до районного прокурора, який завів на мене кримінальну справу за грубе порушення радянського законодавства. На вимогу першого секретаря райкому партії закрити проти мене справу прокурор відповів категоричною відмовою. Прокурор був знятий з роботи.

Секретар райкому партії викликав мене і сказав: «Ти, Марчук, їдь негайно в обком комсомолу. Там тобі дадуть призначення в інший район, а ми тут розповсюдимо чутку, що тебе посадили, і таким чином заспокоїмо громадське обурення».

Я поїхав у Станіслав, і мене призначили секретарем Богородчанського райкому комсомолу, де я зараз і працюю», — закінчив свою розповідь Микола Марчук, активний борець проти ОУН-УПА.

У райкомі комсомолу разом з Миколою працювала Оля Іванус, молода, приваблива дівчина, жителя райцентру. Старший брат — Петро — працював у райспоживспільці, молодший — Іван — працював лісником, середній брат — Василь — працював у міліції.

Марчук часто розповідав своїм комсомольським активістам про активну участь у знищенні формувань ОУН-УПА. Не виключено, що про його діяльність могли дізнатись члени підпільної організації ОУН-УПА, яка, можливо, була в райцентрі. Так воно і сталося...

До літа 1946 року між селами району був відсутній телефонний зв'язок. Для того, щоб прискорити телефонізацію, необхідно було заготовити певну кількість телефонних стовпів від села до вузла зв'язку в райцентрі.

З метою швидшого налагодження такого зв'язку з одним із великих сіл заступник голови райвиконкому Іван Надрага (місцевий житель) виїхав зі мною в село Горохино, де я був постійним уповноваженим райкомом партії. В сільській раді ми зустріли голову сільради Гоголя. Як належало в таких випадках, Гоголь через чергового сільради замовив для «високого гостя» обід у одного із заможних селян, а ми взялися до справи.

Надрага поцікавився загальним станом господарської діяльності голови сільради: заведення палива і ремонт школи та медпункту, робота кооперації, поточний ремонт сіль-

ських доріг і мостів... Іван Павлович наголосив на терміновій заготовці необхідної кількості телефонних стовпів із розрахунку встановлення їх через кожних 25 метрів впродовж семи кілометрів. Гоголь пообіцяв цю роботу розпочати негайно і виконати її протягом 3-4 тижнів. Після цього Гоголь запросив нас на обід. За обідом Надрага швидко сп'янів, і лише добра селянська закуска тримала його на ногах. Після обіду він вирішив повернутися додому. Гоголь попросив хазяїна відвезти свого гостя в Богородчани.

Ми вийшли з хати. Голова сільради попрощався з нами і пішов по дорозі. Надрага наздогін нагадав йому про стовпи. Гоголь роздратовано відповів: «Я тобі сказав, що все виконаю вчасно!» — і продовжував рухатись по дорозі. Вкрай роздратований Іван Павлович витягнув пістолет і попередив: «Ще один крок і я тебе вб'ю! Вернись до мене, я хочу з тобою поговорити!».

Гоголь зупинився і, побачивши направлений на нього пістолет, наблизився до Надраги і з ненавистю промовив:

— Ти на кого кричиш, зраднику українського народу?! Ти продаєш совітам, але пам'ятай, що на таких, як ти, впаде кара Божя! Тобі, зраднику і запроданцю, наш народ ніколи цього не простить! Україна

холино. Вони звернули увагу на те, що декілька кушів були сухими. Вони підняли ці куші картоплі. Під ними відкрився лаз в бункер. Солдати дістали звідти друкарську машинку, надруковані листівки і документи, в яких значились прізвища активних учасників ОУН-УПА з трьох сіл: Горохино, Горохилин Ліс, Грабівці (де артилеристи спалили півсела). Це були голови сільрад, їхні заступники, секретарі сільрад, голови кооперативів, продавці магазинів, листонові. Серед них була і приваблива молода дівчина Варвара Микицей, яка проводила політичну роботу серед молоді. Всі вони були заарештовані і засуджені до 25 років заслання.

За 300 метрів від сільради, біля дороги, в старій хаті виселених посівників ОУН-УПА розміщувався невеликий гарнізон військ МВС. По іншій бік дороги жив старенький чоловік — Бургарт. Він при німцях був війтом цього села і завжди допомагав людям. Коли Радянська Армія звільнила село від німців, скарг на війта від селян не було, і у наших органів не було підстав, щоб його репресувати.

Одного весняного ранку старшина військової частини почув дзвін на сполох, який доносився з двору сусіда. Старшина пішов до нього. Біля стодоли стояв старий і бив залізним предметом по рейці. Стар-

розповів, що була довга розмова з дочкою, але вона стояла на тому, що дуже покохала Миколу і вірить в те, що він її скоро забере в місто. Батькові так і не вдалося переконати свою дочку, що насправді обіцянки Миколи нічого не варті, і та робота, яку проводить Марчук серед молоді, не приведе його до успіху, а їй загрожуватиме велика небезпека. Через декілька днів, повернувшись з роботи, батько знайшов дочку вбитою.

Раннього весною 1946 року лейтенант МВС Олексій Ребров запропонував мені піти з ним і групою солдатів у засідку, щоб затримати вояка УПА, який уник призову в Радянську Армію і систематично навідується з лісу до своєї молоді дружини, яка проживає в невеликому будиночку осторонь від сільської вулиці. Ці відомості Ребров одержав з анонімного листа, який вкинув невідомий у скриньку сільради.

Група з семи чоловік, у тому числі і я, засіла біля будинку молодіці. Вдосвіта, коли лейтенант переконався, що до жінки чоловік її не прийде, вирішив зайти до хати. Дівчина довго не відчиняла дверей. У хаті Ребров почав допит, щоб жінка сказала правду, де перебуває її чоловік. Вона відповіла, що чоловік — у Червоній Армії. Коли село звільнили совіти навесні 1944 року, тієї ж її чоловіка забрали в армію. Після того, як жінка почала відповідати на численні запитання плутано, Ребров вирішив забрати її в сільраду і продовжити допит.

Допит почався з того, що Ребров знову ставив ті ж самі запитання, а молодіця давала на них ту ж саму відповідь. На підтвердження своїх слів вона сказала, що одержала від чоловіка лише один лист-трикутник, який останнім часом кудись зник.

Перед початком нового допиту лейтенант змусив дівчину скинути верхній одяг. Він підійшов до неї впритул і почав бити кулаками нижче грудей. Дівчина не промовила жодного слова, лише важко дихала. Після довгого биття Ребров наказав солдатам відвести її майже голу в погріб, який знаходився під сільрадою. Такий допит він повторював декілька разів, але дівчина нічого нового не сказала. Через декілька днів Ребров мені сказав, що він розпитував про це в райвійськкоматі, де йому сказали, що чоловік молодіці справді служить в Радянській Армії і перебуває у військах, які брали участь у розгромі імперіалістичної Японії.

Як встановив Ребров, анонімник написав один із групи яструбків, які охороняли село від бандерівців. Після того, як дівчина відмовила йому в домаганнях, хлопець вирішив написати на неї анонімку...

Ребров у розмові з людьми завжди намагався підкреслити свою зверхність, використовуючи лише російську мову. Його завжди супроводжували словами: «Бачите, люди, пішов грізний москвич!».

Лише один раз в хвилину відвертості Ребров розповів (дуже коротко) мені про себе: «Отец мой — генерал войск МВД. После окончания школы милиции и присвоения звания отец сказал мне: «Тебе, Алексей, предстоит ответственная командировка в западных области Украины. Там не менее сложная обстановка, чем та, с которой мы столкнулись в Прибалтике и Белоруссии. Националисты всех мастей хотят уйти из-под влияния Москвы и выйти из СССР. В Западной Украине происходит такие же процессы. Националисты не получили Украину из рук Гитлера. Теперь они хотят ее отвоювать при помощи ОУН-УПА после освобождения территории Украины от фашистов. Большинство населения западных областей поддерживает их. Мы не должны допустить, чтобы Украина ушла от нас. Предстоит жестокая и длительная борьба».

Будь беспощадним в боротьбе с націоналістами всех мастей. Дарю тебе оружие, которое верно служило мне и не подвело меня со времен гражданской войны!».

Отец передал мне маузер и пожелал успехов, а также счастливого возвращения из длительной командировки».

(Продовження буде)

Легендована МГБ бойка «Довбуша». 1947 р.

все одно буде самостійною, соборною, незалежною від Карпат до Чорного моря!» — закінчив голова сільради, повернувся до Надраги і швидко пішов від нас по дорозі.

Надрага підняв пістолет і готовий був вистрілити в Гоголя. Я вчасно підійшов до нього, заспокоїв, як міг, і переконав у тому, щоб він заховав пістолет. Цього разу вдалося вберегтися від біди. Під'їхав селянин і Іван Павлович поїхав додому.

Я залишився в селі, щоб проконтролювати дану головою сільради обіцянку про заготовку необхідної кількості телефонних стовпів. Через декілька днів, коли ми залишилися наодинці, Гоголь сказав мені:

— Дивлюсь я на вас і дійшов висновку, що ви не такий, як усі ваші совіти. Ви добре розумієте людей, не ображаєте їх, а тому з вами легко виконувати будь-яке завдання. Ви дуже людяний. Видно, що ви в житті багато перенесли від ваших керівників (голова сільради, як у воду дивився). Мушу вам сказати, що зі мною ви можете ходити по селу без автомата і взагалі без зброї. Ви будете свідком того, що рано чи пізно Вільна Україна відбудеться! Вона буде самостійною, незалежною, суверенною, соборною від Карпат до Чорного моря! — закінчив голова сільради.

Наскільки слова Гоголя були віщими, я усвідомив пізніше, через багато років, через постійні випробування. Я здогадувався, напевно, навіть знав, що Гоголь і його заступник Гатич були тісно зв'язані з підпіллям ОУН-УПА, так само, як і весь сільський актив. Тим більше, про це знали наші спеціальні органи. Декілька разів біля хати Гоголя вночі робили засідку, але щоразу без успіху.

Невдовзі після цього група солдатів МВС прочісувала картопліні городи після дощу біля села Горо-

шина спитав його, що сталося. Бургарт відповів: «Мені стало відомо, що помер Сталін. Його вже давно чекають чорти на тому світі!».

За антирадянську агітацію Бургарт був засуджений на 25 років. Його двір і хату зайняв гарнізон МВС.

Коли наша група перебувала в селі, ми завжди ночували в розташуванні гарнізона. Марчук вночі кудись зникав і приходив лише вранці. Я його спитав, куди він зникає, він відповів, що вдень він домовляється з дівчатами і хлопцями села про зустріч, а вночі з ними зустрічається з метою створення в селі комсомольської організації.

Після Гоголя головою сільради став Мандрик. Він розповів мені про подробиці пожежі в сусідньому селі Грабівці.

Коли німці відступили з села, його зайняли совіти. Командир пушкарів вирішив заночувати в хаті. Хазяїн хати добре пригостив його, разом вони добре сп'яніли. Прислужувала їм зовсім молода дочка хазяїна. Хазяїн швидко заснув, а пушкар пробрався вночі до дівчинки і згвалтував її, після чого заснув. Дівчина знайшла пістолет і вбила свого кривдника. Вранці артилеристи під час похорону свого командира розвернули гармати і вдарили по хаті, в якій загинув їхній командир. Загорілась не тільки хата, де трапилося нещастя, а й сусідні. Вітер швидко розніс вогонь і спалив половину села.

Мандрик також розповів, що його дочка останнім часом часто зустрічається з Марчуком. Пізніше він розповів про те, що дочка почала часто зникати вночі і приходила додому лише зранку. Коли батько спитав, де вона буває, дочка відповіла, що часто зустрічається з Марчуком, кохає його і одержала від нього завдання створити в селі комсомольську організацію. Він також

96 РОКІВ ТОМУ БУЛА УТВОРЕНА ЗУНР

...Ця Українська Галицька держава проіснувала лише трохи більше восьми місяців, але вписала славні сторінки в книгу історії нашої боротьби за Незалежність...

Українство Східної Галичини, Буковини та Закарпаття напередодні Першої світової війни перебувало у складі великої багатонаціональної Австро-Угорської імперії, яка восени 1918 року, коли вже згоріли бойові дії, почала розвалюватися. 16 жовтня австрійський імператор видав маніфест про перебудову держави на федеративних засадах, аби дати більше повноважень в управлінні національним окраїнам.

Українці робили все для того, щоб у Східній Галичині влада перейшла саме до них. Однак уряд імперії ніяк не поспішав утворити в Галичині та Буковині окремий автономний край, всіляко зводячи з цим питанням. Відтак – виникла загроза передачі українських земель полякам. Зважаючи на такі дії (чи то «нерішучі», чи то провокативні) австрійського уряду, що доживав свого кінця, ще у вересні 1918 року у Львові був утворений таємний Центральний військовий комітет на чолі з Дмитром Вітовським – сотником легіону Українських січових стрільців. Цей Комітет негайно розпочав організаційну роботу зі створення збройних сил українців і на території краю, і за його межами.

Вже 18 жовтня 1918 року найвидатніші політичні, культурні та духовні діячі Галичини і Буковини, зібравшись у Львові, проголосили це зібрання Установчими зборами та обрали Українську Національну Раду – найвищий представницький орган українського народу в Австро-Угорській імперії. На її засідання (19 жовтня) прибули делегати з усього краю. Головою Ради обрали Євгена Петрушевича та створили виконавчий комітет на чолі з

Костем Левицьким, який був уповноважений вести справи в Галичині. Власне, на цьому засіданні Національна Рада якраз і постановила «утворити на українських землях Австро-Угорщини єдину Українську Державу». Рішуче і впевнено був висловлений намір встановити українську владу на всіх територіях Західної України. Отож ситуація стала вкрай напруженою, вибуховою, але зрозумілою: «У кого сила – у того влада, у того право...».

31 жовтня ранкові львівські газети рясніли відвертим по-

ськова акція розпочалася о четвертій годині ранку. Офіцери-українці (вони – передусім!) здійснили, по суті, в ту історичну ніч своєрідний організаційний подвиг – реалізували блискучу військово-тактичну операцію, зуміли швидко й оперативно мобілізувати вояків-українців, за кілька хвилин пояснити суть акції, роззброїти ворога, опанувати ключовими стратегічними об'єктами Львова... І все це – без єдиного пострілу! Філігранно, блискуче! Півтори тисячі вояків-українців зайняли двохсоттисячне місто з неукраїнською більшістю. Фактично. Це

жаний Секретаріат на чолі з Костем Левицьким. 13 листопада ухвалили закон про самостійність ЗУНР та обрали Президента. Ним став Голова Національної Ради Євген Петрушевич. Територія новоствореної держави, яка ще не постала на картах Європи і світу, включала українські етнічні землі і охоплювала Буковину, Галичину та Закарпаття.

Законодавці діяли оперативно та продуктивно, без зволікань. Затвердили Герб ЗУНР – Золотий Лев на синьому тлі. Державним символом став синьо-жовтий прапор. Українську мову проголосили державною. Вводилася національна валюта – гривня та карбованець. На території ЗУНР було проголошено дію кількох нових законів, а саме: закон про громадянство; закон про національні меншини, який гарантував їм 30 відсотків місць у майбутньому парламенті; закон про 8-годинний робочий день; закон про основи шкільництва (а це – дозвіл на заснування приватних шкіл, право національних меншин на школи з рідною мовою викладання тощо)...

Також запровадили земельну реформу, згідно з якою земля відчувалася від великих власників та передавалася земельним комітетам. Проте термін наділення селян землею не встановлювався. За самочинне захоплення землі передбачалося покарання у вигляді штрафу, втрати права на володіння землею, ув'язнення.

Наслідком активної зовнішньої політичної діяльності ЗУНР стало відкриття посольств у Німеччині, Австрії, Угорщині. Галичани також відкрили дипломатичні представництва у США, Канаді, Чехо-Словаччині, Бразилії, Італії, домоглися визнання молодого держави Ватиканом. ...Проте обличчю поразки ЗУНР невдачі. Їх у нашій історії було вдосталь...

Тарас ЛЕХМАН, журналіст

СУД ВИЗНАВ ЗАКОННИМ ЗНЕСЕННЯ ПАМ'ЯТНИКА ЛЕНІНУ У ХАРКОВІ

У Харкові суд відмовив у задоволенні клопотання Харківської міськради з вимогою призупинити дію розпорядження голови Харківської ОДА Ігоря Балути від 28 вересня про вилучення з державного реєстру нерухомих пам'яток України та демонтаж пам'ятника Леніну на Площі Свободи. Як передає кореспондент УНІАН, відповідне рішення ухвалив Харківський окружний адміністративний суд, розглянувши клопотання Харківської міськради.

Під час розгляду справи представник Харківської міськради – заступник директора юридичного департаменту Харківської міськради Костянтин Прокоп'єв наголосив, що 28 вересня пам'ятник Леніну на Площі Свободи був пошкоджений, а не зруйнований, він продовжує перебувати на балансі комунального підприємства. Прокоп'єв висловив переконання, що голова Харківської ОДА не мав права видавати розпорядження щодо майна, яке належить територіальній громаді Харкова.

Він зауважив, що якщо розпорядження Балуті не призупинити, це несе загрозу існуванню пам'ятника до розгляду основного позову про скасування розпорядження.

У свою чергу представник Харківської ОДА – директор юридичного департаменту ХОДА Денис Дудник зауважив, що структурні підрозділи облдержадміністрації ще 29 вересня направили клопотання до Міністерства культури з проханням розглянути питання про вилучення пам'ятника з держреєстру. Дудник підкреслив, що облдержадміністрація до вирішення питання вилучення пам'ятника з реєстру не буде вживати жодних заходів щодо його демонтажу. Він звернувся на те, що клопотання перебуває на розгляді Мінкульту, і призупинення дії розпорядження Балуті, на чому наполягає міськрада, не вплине на цей процес.

Вислухавши думку сторін, суддя не виявив підстав для задоволення клопотання міськради про призупинення дії розпорядження голови Харківської ОДА. У свою чергу Прокоп'єв заявив, що Харківська міськрада буде оскаржувати це рішення, оскільки, на його переконання, суд не врахував його доводів.

Як повідомляв УНІАН, 28 вересня під час кількатисячного мітингу в центрі Харкова на Площі Свободи активісти намагалися звалити 8-метровий пам'ятник В. Леніну з постаменту. Ввечері цього ж дня голова Харківської ОДА Ігор Балута видав розпорядження про вилучення даного пам'ятника з реєстру пам'яток та демонтаж монумента, про що повідомив на брифінгу. Після брифінгу активісти з другої спроби звалили пам'ятник Леніну.

Повалений харківський ідол...

СТОРІНКА УКРАЇНСЬКОГО ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ

відомленням, що 1 листопада до Львова мають прибути представники Польської ліквідаційної комісії. Мета візиту – перебрати владу у свої руки в австрійській адміністрації. Українська Національна Рада м'яко та дипломатично запропонувала австрійському намісникові передати владу в українські руки. Однак отримала категоричну і різку відмову.

...Криза назріла. Дмитро Вітовський, представник Українського військового комітету, рішуче заявив, що військового перевороту вже неможливо уникнути чи відкласти. Будь-яке зволікання і втрата хвилини часу може стати смертельною небезпекою для державницьких намірів українців. Час діяти настав!

Цього ж дня, 31 жовтня, у повітові міста і містечка краю було відряджено таємних кур'єрів з відповідними інструкціями та єдиним наказом: у ніч з 31 жовтня на 1 листопада перебрати владу на місцях. Словом, «Українці! До зброї!». Водночас всі отримали розпорядження мобілізувати до Львова добровольців.

Як і було заплановано, вій-

– не лише подвиг, а – диво! Кульмінацією акції, звичайно, стало підняття українського прапора на вежі Львівської ратуші о сьомій годині ранку з могутнім заспівом: «Ще не вмерла Україна!» та трикратним «Слава!».

Вдосвіта 1 листопада 1918 року практично вся Галичина перебувала під повним контролем українського війська (а це були здебільшого січові стрільці, які вже мали бойовий досвід, набутий на фронтах Першої світової війни) та української адміністрації.

У мемуарах учасників цих подій та в тогочасній пресі читаємо: коли зійшло сонце, то на мурах львівських кам'яниць з'явилася роздрукована відозва до жителів міста Лева: «Волею Українського народу утворилася на землях буршої австро-угорської монархії Українська держава!». («Австро-Угорська», попри правила граматики та правопису, недвозначно було написано саме з малих літер). Так на уламках імперії постала Західно-Українська Народна Республіка.

9 листопада створили перший український уряд – Дер-

ступальна операція радянських військ.

1996 р. – в аеропорту Донецька кілери в масках розстріляли народного депутата України, відомого бізнесмена Євгена Щербаня.

Померли:

1937 р. – Микола Куліш, український письменник, режисер, драматург, громадський діяч, газетяр і редактор, діяч української освіти, педагог. Микола Куліш став драматургом, творчість якого відкрила нові напрямки у розвитку світового драматичного мистецтва ХХ і ХХІ століть.

1937 р. – Володимир Чехівський, український політичний і громадський діяч, прем'єр-міністр УНР. Один з фундаторів УАПЦ.

1937 р. – Павло Филипович, український письменник.

1937 р. – Марко Вороний, український поет, перекладач, дитячий поет. Видав 5 книжок для дітей (усі – 1930) та збірку віршів «Форвард» (1932). Перекладав з німецької (Райнер Марія Рільке, Георг Гайм, Альберт Ліхтенштайн), французької (Рене Сюллі-Прюдом, Шарль Бодлер, зокрема знаменитого «Альбатрос»), італійської (Джованні Боккаччо), єврейської (Давид Гофштейн) мов.

1970 р. – Олексій Берест, Герой України, лейтенант Червоної Армії, який встановив разом з М. Єгоровим та М. Кантарією Прапор Перемоги на даху німецького Рейхстагу о 21:50 30 квітня 1945 року. Рятуючи дівчинку, загинув на залізниці.

4 День залізничника України. 1657 р. – Іван Виговсь-

кий обраний гетьманом українських козаків.

1708 р. – український гетьман Іван Мазепа оголосив Петру I про свій перехід на бік Швеції і рушив на з'єднання з військами шведського короля Карла XII.

1921 р. – розпочався Другий зимовий похід армії УНР під проводом генерал-хорунжого Юрія Гютюнника.

1959 р. – у Севастополі відкрилася діорама «Штурм Сапун-гори».

Народилися:

1888 р. – Михайло Білінський, український військовий діяч, контр-адмірал УНР. Один з організаторів українського морського міністерства, створив перший полк морської піхоти. Організатор та командир Дивізії морської піхоти Директорії УНР (1919-1921).

1891 р. – Петро Панч (справжнє прізвище – Панченко), український письменник групи «Плуг», ВАПЛІТЕ, ВУСПП. Офіцер Армії УНР.

1898 р. – Василь Кучабський (Вука, Яструб, Бой), український військовий діяч, історик, дійсний член НТШ. У 1945 р. заарештований НКВС і розстріляний у Львові.

1910 р. – Семен Ластович-Чульський, кобзар, майстер, автор фундаментальної праці з історії та виготовлення бандури (не опублікована), репресований. Помер 1939 року у Мюнхені.

1911 р. – Дмитро Клячківський, організатор і перший командир УПА на Волині (05.1943-11.1943), командир УПА-Північ (11.1943-02.1945), член ГВШ УПА. Полковник УПА (посмертно).

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

ЛИСТОПАД

1

1918 р. – «Листопадовий чин» у Львові. Українці взяли владу в місті, невдовзі було проголошено західноукраїнську державу ЗУНР. Це був військовий переворот, організований в ніч з 31 жовтня на 1 листопада 1918 року Українською Національною Радою силами Українських січових стрільців у Королівстві Галичини і Волині, коронній землі Австро-Угорської імперії з метою встановлення влади Української Держави (перейменованої згодом на Західно-Українську Народну Республіку) на території, на яку вона претендувала. В результаті утворилася держава площею 70 тис. км, що викликало невдоволення сусідньої Польщі, яка розв'язала українсько-польську війну 1918-1919 років для захоплення Галичини.

В. Кубіювич

1927 р. – створений футбольний клуб «Динамо» (Київ).

1939 р. – Верховна Рада СРСР приймає закон про включення Західної України до складу СРСР із возз'єднанням її з Українською РСР.

Народився: 1939 р. – Федір Стригун, український режисер, народний артист України.

Померли: 1944 р. – Андрей Шептицький, Митрополит Української греко-католицької церкви.

1964 р. – полковник Андрій Мельник, начальник штабу Дієвої армії УНР, голова ПУН.

2

День працівника соціальної сфери України.

1708 р. – руйнування московським військом Батурина, Батуринська трагедія.

Народився: 1902 р. – Сергій Лебедев, український математик, електротехнік, розробник перших радянських ЕОМ.

Помер: 1985 р. – Володимир Кубійович, український історик, географ, енциклопедист, видавець, громадсько-політичний діяч, організатор видання та головний редактор Енциклопедії українознавства та фундаментальної праці «Географія українських і сумежних земель».

3

День ракетних військ і артилерії. День інженерних військ.

1918 р. – народне віче в Чернівцях вирішило приєднати Північну Буковину до України.

1937 р. – у Соловецькому таборі особливого призначення за вироком трійки розстріляний Лесь Курбас. У списку українських буржуазних націоналістів», розстріляних 3 листопада, також були Микола Куліш, Матвій Яворський, Володимир Чехівський, Валер'ян Підмогильний, Павло Филипович, Валер'ян Поліщук, Григорій Епик, Мирослав Ірчан, Марко Вороний, Михайло Козоріс, Олекса Слісаренко, Михайло Ялович та інші. Загалом в один день за рішенням неслухових органів було страчено понад 100 представників української інтелігенції – цвіту української нації.

1943 р. – почалася Київська на-

О. Берест

ВІДЛУННЯ ВІКІВ У КРИМСЬКІЙ КУХНІ

Як кримський виноград, увібравши в свої грона енергію сонця і соки вировошеної на межі моря і гір лози, має унікальні смакові характеристики, так і різносоли, випічка, зрештою вся кухня півострова — самобутня і неповторна. Її по праву можна назвати його візитівкою. У складових компонентах страв відбилися ознаки природних умов: рибні багатства Азово-Чорноморської берегової зони, розмаїття овочів і фруктів передгір'я, пасовища степової зони. А в їхньому формуванні брали участь більше ста народів, що населяють Крим. І в кожного з них є своя кулінарна відмінність, свого роду родзинка, яка за нинішніми стандартами масового громадського харчування могла й забуватися, загубитися у віках, якби не дорожили нею, не зберігали в сім'ях, передаючи від одного покоління до іншого носії національної культури, традицій і звичаїв.

Саме такими древніми кулінарними рецептами різних кримських народів і зацікавилася Олена Лагода. Географ за професією, вона закінчила аспірантуру Нікітського ботанічного саду і п'ятнадцять років працює науковим співробітником Кримського етнографічного музею. Буваючи в етнографічних експедиціях у різних регіонах півострова, Олена спілкується зі старожилками, записує в них рецепти страв, які готували в їхніх родинних ще бабусі. Найцікавіші з них апробує потім на своїй кухні, фотографуючи кожен етап технологічного процесу.

Оскільки незвичайних таємниць у них приховано! Як унікальні поєднання можна знайти! Як багато нового можна відкрити для себе! — В історичному аспекті можна виділити чотири основні етапи формування кримської кухні, — говорить дослідниця. — Це період Кримського ханства, часові відрізки від приєднання півострова Російською імперією в 1783 році до початку Великої Вітчизняної війни в 1941 році, з 1945 до 1980 року і сучасність.

Кухня Кримського ханства сформувалася в період Середньовіччя,

Азії, греки і болгари з Румелії та Фракії, євреї з північно-західних губерній Російської імперії, німці з Австрії, Німеччини, Швейцарських кантонів, естонці, чехи та інші народи. Нові переселенці внесли в побутування на Кримському півострові свої національні кулінарні традиції.

У зв'язку з розвитком промисловості, шляхової мережі почали нівелюватися відмінності в особливостях кухні жителів Південнобережжя, гірського і степового Криму. На перше місце в процесі формування кухні вийшов не географічний, а етнокультурний фактор. Крім того, наприкінці XIX століття півострів став улюбленим місцем відпочинку російської знаті та інтелігенції. Тут почали відкриватися ресторани, в яких працювали запрошені з Франції кухарі. Вони внесли в кримську кухню соуси, паштети, салати, торти. І традиційна східна кухня посту-

сама приготувала за давніми рецептами чи сфотографувала в автентичних умовах у носіїв національних культур. Усі витвори кулінарії супроводжуються детальним описом інгредієнтів і способів приготування, які розміщено на її персональному сайті: www.gidvkuksa. Але численні відвідувачі, не надіючись на комп'ютерний пошуковець в Інтернеті, з ручками і фотоапаратами в руках беруться ретельно переїмати всі кулінарні поради для свого користування прямо з експонатів виставки.

А пальму першості в їхньому інтересі утримують, безперечно, чебуреки. Це — найпопулярніші вироби кримської кухні, які готують майже в кожному домі. Вони є у багатьох кримських народів під різними назвами. Чебуреки — кримсько-татарське слово, а у кримчаків і караїмів вони називаються «чирчир» — співзвучно шиплячій при смаженні олії. Раніше їх готували лише з баранини і смажили на овечому жирі. Нині для цього використовується соняшникова олія, а в меню численних кримських чебуречних, кафе і ресторанів часто можна побачити варіації фаршу для начинки з помідорами, твердим і навіть солодким сиром. Тісто в чебуреках тонке, дуже ніжне і трохи хрустке. І все це, безперечно, дуже смачно!

На який фотознімок не глянеш, кожна страва по-своєму оригінальна, недорога за складом продуктів і проста в приготуванні. Подивимося, наприклад, на кримсько-татарську кухню: шурпа — суп із баранини чи яловичини з великою кількістю овочів, бурма — загорнутий, як равік, пиріг із дуже тонкого тіста з начинкою, тава-лохум — страва із здобного тіста з соковитою м'ясною начинкою. Широкий вибір страв інших народів: плацинда — молдавський прісний корж з начинкою, мусака — грецька запіканка з листового тіста, баклажанів та інших овочів, мультікапсад (капустя з регіону Мульги) — улюблена страва кримських естонців, а традиційний кримчакський пиріг «кубете» у перекладі з мови оригіналу означає «багато м'яса».

У Криму при розмаїтті овочів і винограду в багатьох народів популярна долма. У кримських татар — долмаси, у кримчаків, караїмів, вірмен і греків — долма чи толма (від турецького слова «заповнювати»). Це загальна назва для овочів, фаршированих м'ясною начинкою з рисом. Зазвичай фаршем начиняють солодкий перець, баклажани, кабачки, помідори. Різновид долми з фаршем, загорнутим у листки (виноградні, капустяні, інжирові), називається сарма (по-турецьки — загорнути). Для неї готують спеціальний соус із катика — кислого молока з додаванням зелені та часнику.

Листки для сарми вибирають молоді та м'які. Їх використовують як свіжі, так і консервовані. Приміром, виноградні листки бланшують, згортають, як цигарки, і заливають підсоленою водою. В літрову банку їх вміщується близько ста, тому сарма — страва на весь рік, на відміну від будь-якої іншої долми.

А який кримський стіл без риби і морепродуктів? Старовинна і дуже проста страва, характерна для узбе-

режжя Чорного моря — Одеси, Ялти, Балаклави, Алушти, — це рибальська шкара. Російський письменник Олександр Купрін у своєму творі «Лістрігони» назвав шкару найвишуканішою стравою місцевих гастрономів. Він мав на увазі балаклавських греків, які займалися рибним промислом. Уся приналежність шкари полягає в тому, що вона готується зі свіжої, щойно спійманої риби. Для неї підійде будь-яка дрібна риба — луфар, ставридка, кефаль, барабулька чи хамса.

Шкара вариться двадцять хвилин, підготовку займає в два рази більше часу, всього — година. Зате який розкішний смак з тонкою ноткою лимона та оливи! Справжніми делікатесами для гурманів є рибальська юшка, смажене філе піленгаса з винним соусом.

Люблять усі кримчани традиційні українські вареники з вишнями. Звичайно, в кожній господині свої тонкості їхнього приготування, в кожному домі вони різні. Хтось ліпить їх трикутниками, хтось — напівкружками, з косичками чи без них. Однак особливий смак і красу вареникам надає вишневий соус. Головними кримськими традиційними солодощами було в минулому печиво «кураб'є», передусім його різновид з мигдалем. А якщо ви спечете до чаю німецькі здобні кренделі, то домашні будуть вам за це тільки вдячні.

Зацікавленість О. Лагоди кулінарними і кондитерськими виробами цілком логічно набула продовження в фотографуванні природних багатств рідного Криму — живописних виноградників, ланів пшениці, фруктових садів, а також людей, які вирощують цінні та корисні вітамінні продукти, з яких готуються оригінальні та смачні страви.

Її експозицію фотографій супроводжують старовинні предмети кухонного вжитку, посуд з приватних колекцій Олександра Якушечкіна та Олега Каретнікова, а також із фондів музею. На їхньому тлі виконаний фольклорним колективом «Світлиця» під керівництвом Інги Михайлівської віночок народних мелодій і хороводів створив атмосферу свята на презентації, яка завершилася дегустацією страв кримської кухні. І кожному з її учасників хотілося сказати з вдячністю організаторам: якщо приготовлено від душі, подано в чудовому сервіруванні на стіл, то немає більших ласощів, немає дорожчого частування.

Валентина НАСТІНА

коли півострів був складовою частиною Візантійської, а потім Османської імперії. Тоді місцеві кулінарні традиції зазнали значного впливу кухні народів Балкан, Малої Азії та Кавказу. Внаслідок цього багато традиційних кримських страв мають прямі аналоги у сучасних болгар, греків, вірмен, грузинів, турків та інших народів. Творцями і носіями найдревніших традицій кримської кухні є кримські татари, караїми, кримчаки, греки, вірмени, кримські цигани. А їхні предки, переселені більш як двісті років тому в Приазов'я, і там зберегли кримські традиції.

У XIX столітті населення півострова поповнили росіяни, українці, білоруси, вірмени і греки з Малої

Павло ГЛАЗОВИЙ

ЯК ВАРЕНИКИ ВАРИЛИ КУМ І Я

Кум поїсти неабиякий мастак.
Йому жінка, що не зварить,
все не так.
Вередує: — Як з'їдаю твій обід,
Наче гірро закладаю у живіт.
Он торік я в ресторани, —
каже, — був...
Ледве миску з дозволяєм
не ковтнув.
Там таку дають підливку —
смак і шик!
З нею з'їсти можна власний
черевик.

Раз в неділю ми осталися без жінок:
Подалися вони раненько на товчок.
Ми із кумом закурили, сидимо.
Кум наліво, я направо — плюємо.
— Не залишили нам їсти,
то й нехай...
А ми зваримо вареники давай!
Налили ми в ночви свіжої води.
Півмішка муки засипали туди.
Я качалку взяв, а кум мій —
макогон,
Тісто туго замісили, як гудрон.
Дріжджів кинули дві пачки —
красота!
Потім перцю і лаврового листа.
Тісто витягли на стіл ми

та й січем —
Я ножакою, а кум мій сікачем.
В казані кипить, аж піниться вода.
Я ліплю, а кум вареники вкида.
На вусах у мене тісто, в нього — сир.
Кум по кухні походить,
як командир.
— Хай живіт, — говорить, —
лопне, а жінкам
Отакунького вареничка не дам!
В казані вода вирує, булькотить.
Сир гарячий нам на голови летить.
Покипіло так не більше
двох годин,
Бачим: збилися всі вареники в один.
Ми вареник той штовхаємо до дна,
А він лізе, випирає з казана.
Кум говорить:
— Ну, нехай вже буде так.
Покуштуємо, яке воно на смак.
Поділили ми вареник, сидимо.
Кум виделкою, я ложкою — їмо.
Я помалу ремигаю, кум жує.
— Ну, — цікавиться, —
як враження твоє? —
Я показую на пальцях і стогну:
Зуби злиплися, язика не поверну.
В кума очі лізуть з лоба —
не ковтне.

Просить:
— Стукни по потилиці мене!
Я як днину його в шию кулаком!
Тут відразу нам полегшало обом.
Кум затаївся на своєму: — А жінкам
Я однаково й понюхати не дам! —
Те, що я не з'їв і кум мій не доїв,
Потаскали кабанові ми у хлів.
А кабан понюхав тісто, кашлянув,
Перекинувся в баюру і заснув.
Кум штовха його:
— Пардон, мусьє кабан!
Вибачайте, я не знав,
що ви — гурман.
Може, й ви вже захотіли
в ресторан? —
І надів йому на голову казан...

ДОРОГИЙ ГІСТЬ

Прийшли в гості дядько й тітка,
біля столу сіли,
По чарчині випивали,
стиха гомоніли.
Не спускав очей із дяді
кучерявий хлопчик,
Ясноокий, повнощокій,
жвавий, як горобчик.
Раптом кинувся до гостя:
— Ох ви, дядю, сила!
Прас, дядю, моя мама
правду говорила. —
Умегелив дядько миску
сладкого смачного,
Взяв хлопчину на коліна
та й питає в нього:
— Ну так що ж про мене, синку,
говорила мама?
— Що у вас не пузо, дядю,
а бездонна яма.

ПРЯНИК

— У вас зуби є, дідусю?
— онучок питає.
Дід журливо посміхнувся:
— Вже давно немає.
Це почувши, хлопчентяко
зрадило без краю:
— Тоді пряник потримайте,
а я пострибаю!

ОФОРМИТИ ПЕРЕДПЛАТУ на всеукраїнську загальнополітичну і літературно-художню газету «Кримська світлиця» та інші культурологічні видання ДП «Національне газетно-журнальне видавництво» (газету «Культура і життя», журнали «Українська культура», «Український театр», «Театральний-концертний Київ», «Музика», «Пам'ятки України: історія та культура») можна в будь-якому поштовому відділенні зв'язку України. У країнах далекого зарубіжжя оформити передплату на ці видання можна через сайт www.presa.ua на сторінці «Передплата On-Line». Передплатити та придбати окремі примірники видань в електронній версії можна за адресою — <http://presspoint.ua/>. Така послуга доступна в будь-якій країні світу. **Довідки за тел.: (044) 498-23-64; e-mail: nvu.kultura.porhun@gmail.com**